

MAPA CULTURAL DE SABADELL

PRINCIPIS I OBJECTIUS DE LA POLÍTICA CULTURAL MUNICIPAL A SABADELL

Abril 1995

ELABORACIÓ DEL MAPA CULTURAL

DIRECCIÓ POLÍTICA

Pere Vidal Palet

EQUIP DE TREBALL

Isabel Argany Comas. Arquitecte
Maia Creus Castellana. Historiadora de l'art*
Agnela Domínguez Benito. Cap de Cultura Cívica
Eduard Fenoy Palomas. Arquitecte
Xavier Marcé Carol. Economista
Josep Pla Puigoriol. Responsable Cultura Artística*
Manel Rodríguez Briones. Responsable Secretaria Tècnica
Josep Serrano Blanquer. Cap del Servei de Cultura
Pere Vidal Palet. Regidor de Cultura

COORDINACIÓ DEL PROJECTE

Xavier Marcé Carol

ASSESSORAMENT TÈCNIC

Eduard Fenoy Palomas

COL.LABORACIONS

Elaboració del Pla d'Equipaments

Maria Dolors Calvet Puig. Regidora de l'Àrea de Territori
Angelina Català Serra. Cap de Servei d'Obres
Josep Palau Grau. Cap de Servei d'Edificis i Equipaments Municipals

Elaboració dels plànols dels equipaments

Eduard Fenoy Palomas, Manel Larrosa Padró, Josep Palau Grau i Josep Zazurca

Treball de camp de l'enquesta d'equipaments

Roser Argemú Relat

Programació informàtica

Victor Ureta Arís i César Isla Mendoza

Col.laboracions puntuals

Pilar Esteve Claramunt, Miquel Casademont Donai, Pere Izquierdo i Xavier Serrano Blanquer

* Col.laboradors que s'incorporen a l'equip de treball amb posterioritat a l'elaboració de l'Avantprojecte del Mapa Cultural

---

ÍNDIX GENERAL DEL MAPA CULTURAL

VOLUM I. *El Mapa Cultural. Principis i objectius*

1. *Índex general.*
2. *Presentació.*
3. *Principis i objectius de la política cultural municipal a Sabadell.*

VOLUM II. *El Mapa Cultural.*

1. *Propòsit.*
2. *L'ideari.*
3. *L'inventari.*
4. *El pla.*

VOLUM III. *El Pla d'Equipaments.*

1. *Introducció.*
2. *Els principis bàsics del Pla d'Equipaments.*
3. *Les línies d'actuació. Un seguit de respostes a un conjunt de problemes.*
4. *Un conjunt d'imatges que prefiguren el futur cultural de la ciutat.*
5. *Una tipologia d'equipaments culturals de Sabadell.*
6. *Fitxa dels equipaments culturals que configuren el Pla d'Equipaments.*
7. *Anàlisi de les inversions realitzades per l'Ajuntament de Sabadell (1979 -1993).*
8. *Disseny de prioritats en el context del Mapa Cultural.*

ANNEX I. *L'inventari: emplaçament, impactes i rendiments dels equipaments i les entitats culturals de Sabadell.*

1. *Emplaçament.*
2. *Impactes i rendiments.*
3. *Anàlisi de la realitat cultural de Sabadell.*
4. *Annexos.*

ANNEX II. *El procés d'informació i discussió del Mapa Cultural i la proposta de modificació del document inicial.*

1. *Introducció.*
  2. *El procés d'informació i discussió del Mapa Cultural.*
  3. *Recull de les aportacions.*
  4. *Sistematització de les aportacions.*
  5. *Annexos.*
-

ÍNDIX DEL VOLUM II

<i>PROPÒSIT</i>	5
1. L'IDEARI.	11
1.1. <i>Els compromisos ideològics i polítics.</i>	11
1.2. <i>Consideracions generals i particulars sobre Sabadell.</i>	14
1.3. <i>Consideracions sobre el projecte cultural.</i>	18
2. L'INVENTARI	25
2.1. <i>Criteris i metodologia.</i>	28
2.2. <i>Els equipaments culturals.</i>	31
2.3. <i>Valoració de l'inventari i dels comportaments culturals dels equipaments.</i>	34
2.3.1 <i>La distribució geogràfica dels equipaments atenent criteris de propietat.</i>	34
2.3.2 <i>La distribució geogràfica dels equipaments i serveis culturals i artístics atenent la seva finalitat.</i>	38
2.3.3 <i>La distribució geogràfica del patrimoni.</i>	40
2.3.4 <i>La distribució geogràfica de les fires, les festes i les activitats culturals realitzades al carrer i als espais públics.</i>	42
2.4. <i>L'impacte cultural dels equipaments de la ciutat</i>	43
2.5. <i>Conclusions generals.</i>	45

3.	<i>EL PLA</i>	47
3.1.	<i>Principis estratègics.</i>	47
3.2.	<i>Objectius operatius.</i>	50
3.3.	<i>Instruments específics de planificació.</i>	56
3.3.1.	<i>Consideracions i Plans sectorials.</i>	56
A.	<i>Consideracions generals sobre el patrimoni històric i cultural.</i>	57
A.1.	<i>Pla de Museus.</i>	70
A.2.	<i>Pla de protecció del patrimoni arquitectònic.</i>	78
A.3.	<i>Pla de protecció del patrimoni arqueològic.</i>	81
A.4.	<i>Pla de protecció dels béns mobles i les col·leccions.</i>	84
A.5.	<i>Pla d'escultures i monuments.</i>	87
A.6.	<i>Pla d'Arxius i Centres de Documentació.</i>	95
B.	<i>Consideracions especials sobre la Normalització Lingüística.</i>	102
C.	<i>Consideracions especials sobre les festes, la cultura popular i les tradicions</i>	111
D.	<i>Pla de biblioteques públiques.</i>	118
E.	<i>Consideracions generals sobre la cultura artística.</i>	123
E.1.	<i>Consideracions especials sobre la música.</i>	125
E.2.	<i>Consideracions especials sobre les arts escèniques.</i>	130

ÍNDEX DEL PLA D'EQUIPAMENTS

1.	INTRODUCCIÓ	3
1.1.	<i>Algunes consideracions prèvies</i>	4
1.2.	<i>Algunes excepcions conjunturals</i>	5
1.3.	<i>Comentaris sobre altres equipaments no inclosos en el Pla</i>	7
2.	ELS PRINCIPIS BÀSICS DEL PLA D'EQUIPAMENTS DE SABADELL	9
2.1.	<i>Relacions entre el Mapa Cultural i el Pla d'Equipaments</i>	9
2.2.	<i>El Pla d'Equipaments i la ciutat</i>	9
2.3.	<i>El Pla d'Equipaments i les infraestructures culturals de la ciutat</i>	10
2.4.	<i>Els criteris bàsics del Pla d'Equipaments</i>	11
2.5.	<i>La dinàmica temporal del Pla d'Equipaments</i>	14
3.	LES LÍNIES D'ACTUACIÓ DEL PLA D'EQUIPAMENTS. UN SEQUIT DE RESPOSTES A UN CONJUNT DE PROBLEMES	15
4.	UN CONJUNT D'IMATGES QUE PREFIGUREN EL FUTUR CULTURAL DE LA CIUTAT	19
5.	AGRUPACIÓ TIPOLÒGICA	33
1.	<i>La tipologia d'equipaments culturals per a la ciutat de Sabadell</i>	34
1.1.	<i>Centres culturals polivalents</i>	35
1.2.	<i>Centres especialitzats destinats a acollir entitats, institucions, empreses i activitats de servei públic</i>	36
1.3.	<i>Museus i centres patrimonials</i>	36
1.4.	<i>Arxius i centres de documentació</i>	37
1.5.	<i>Biblioteques i equipaments de lectura pública</i>	38
1.6.	<i>Centres de formació, creació, i producció artística</i>	38
1.7.	<i>Centres especialitzats en la difusió artística</i>	39
1.8.	<i>Altres equipaments</i>	40
1.9.	<i>Altres programes</i>	40
2.	<i>Una aproximació al model de gestió dels equipaments inclosos en el Pla</i>	41
6.	LLISTAT DELS EQUIPAMENTS CULTURALS QUE CONFIGUREN EL PLA D'EQUIPAMENTS CULTURALS DE SABADELL	43
	<i>(fitxa tècnica, situació geogràfica, qualificació urbanística, antecedents històrics, funcions actuals, previsió de futur, plànols arquitectònics i previsió de necessitats -obra nova/remodelació/millores-).</i>	

6.1	<i>Casal Pere Quart</i>	45
6.2.	<i>Fàbrica Estruch</i>	57
6.3.	<i>Església i rectoria de Sant Vicenç de Jonqueres</i>	69
6.4.	<i>Safareig públic de la Creu Alta</i>	85
6.5.	<i>Ermíta de Sant Nicolau</i>	95
6.6.	<i>Ermíta i rectoria de Sant Pau de Riu-sec</i>	105
6.7.	<i>Antiga Escola de Comerç</i>	121
6.8.	<i>Magatzem d'utilitatge</i>	131
6.9.	<i>Museu d'Història/casa Antoni Casanovas</i>	139
6.10.	<i>Museu d'Art/casa Pere Turull</i>	155
6.11.	<i>Magatzem del Museu d'Història/Fàbrica Francisco Casas</i>	171
6.12.	<i>Museu de la Indústria Tèxtil Llanera/Vapor Pissit</i>	179
6.13.	<i>Magatzem del Museu de la Indústria Tèxtil/Vapor Codina</i>	195
6.14.	<i>Sala de màquines del Vapor Buxeda Vell</i>	207
6.15.	<i>Molí de Sant Oleguer</i>	227
6.16.	<i>Safareig públic del carrer de la Font Nova</i>	243
6.17.	<i>Campanar de Sant Fèlix</i>	255
6.18.	<i>Masia de Can Roqueta</i>	271
6.19.	<i>Parc arqueològic de la Salut</i>	279
6.20.	<i>El Pou de Glaç</i>	285
6.21.	<i>Arxiu Municipal/Casa Ponsà</i>	301
6.22.	<i>Biblioteca central urbana</i>	315
6.23.	<i>Biblioteca Popular de Can Deu</i>	323
6.24.	<i>Biblioteca Popular de Can Puiggener</i>	331
6.25.	<i>Antiga Fàbrica Ignasi Bros i Fibranova</i>	341
6.26.	<i>Tallers de l'Antiga funerària</i>	355
6.27.	<i>Teatre Municipal la Faràndula</i>	365
6.28.	<i>Sala Miguel Hernández</i>	379
6.29.	<i>Saló Imperial</i>	389
6.30.	<i>El Fòrum</i>	399
6.31.	<i>Parc de la Granja del Pas</i>	411
6.32.	<i>Fàbrica Borràs</i>	421
7.	ANÀLISI DE LES INVERSIONS REALITZADES PER L'AJUNTAMENT DE SABADELL EN EL PERÍODE 1987-1993	429
	<i>(detall de les inversions realitzades als diferents departaments municipals i en cadascun dels serveis del departament de Cultura).</i>	
8.	DISSENY DE PRIORITATS EN EL CONTEXT DEL MAPA CULTURAL I EL PLA ESTRATÈGIC DE CULTURA DE SABADELL	435
	<i>(aproximació a un mapa d'inversions amb les corresponents referències al seu impacte en el pressupost municipal d'inversions).</i>	
9.	ANNEX AL PLA D'EQUIPAMENTS	443

E.3.	<i>Consideracions especials sobre les arts plàstiques.</i>	137
E.4.	<i>Consideracions especials sobre les arts de la imatge i la literatura.</i>	142
F.	<i>Consideracions generals sobre la cultura cívica.</i>	145
F.1.	<i>Consideracions especials sobre l'associacionisme.</i>	147
F.2.	<i>Consideracions especials sobre la formació.</i>	151
F.3.	<i>Consideracions especials sobre les relacions culturals.</i>	157
3.3.2	<i>Estudis generals.</i>	162
3.4.	<i>La sòcio-cultura: una estratègia d'intervenció cultural.</i>	163
3.5.	<i>Els equipaments culturals.</i>	191
3.5.1	<i>Elements previs a un Pla d'equipaments</i>	191
3.6.	<i>Estructura urbanística cultural. Tendències i perspectives de futur.</i>	201
3.7.	<i>Recomanacions.</i>	206
3.8.	<i>Periodificació estratègica de la política cultural de Sabadell 1992-2007</i>	206
3.9.	<i>Seguiment i avaluació de la planificació.</i>	213

ÍNDIX DE L'ANNEX II

I.	INTRODUCCIÓ	1
II.	EL PROCÉS D'INFORMACIÓ I DISCUSSIÓ DEL MAPA CULTURAL	3
1.	<i>Accés a la informació</i>	3
2.	<i>Participació en el procés</i>	4
3.	<i>Recull d'aportacions</i>	5
4.	<i>Relació de les persones participants</i>	8
III.	RECULL DE LES APORTACIONS	19
A.	Reunions	19
A.1	<i>Òrgans de l'Administració Municipal</i>	19
A.2	<i>Entrevistes</i>	27
A.3	<i>Grups de Treball</i>	31
A.4	<i>Sessions informatives i de debat</i>	56
B.	Escrits	68
IV.	SISTEMATITZACIÓ DE LES APORTACIONS	77
1.	<i>Consideracions generals sobre el Mapa Cultural</i>	78
1.1.	<i>Document de síntesi</i>	82
1.2.	<i>Flexibilitat del Mapa Cultural</i>	83
1.3.	<i>Manteniment de la informació</i>	84
1.4.	<i>Informació, participació i debat</i>	84
1.5.	<i>Gestió d'equipaments</i>	86
1.6.	<i>Altres</i>	86
2.	<i>Aspectes que cal incorporar</i>	88
2.1.	<i>Contingut polític</i>	88
2.2.	<i>Contextes del projecte cultural</i>	89
2.3.	<i>Equilibri entre el sector públic, el col.lectiu i el privat</i>	92
2.4.	<i>Ciència i tècnica</i>	96
2.5.	<i>Finançament</i>	97
2.6.	<i>Altres</i>	98

3.	<i>Aspectes que cal millorar</i>	101
3.1.	<i>Una ciutat, un projecte cultural</i>	101
3.2.	<i>L'anàlisi de la realitat de Sabadell</i>	103
3.3.	<i>Educació i cultura</i>	104
3.4.	<i>La cultura cívica</i>	106
3.5.	<i>Els objectius operatius i la periodificació</i>	107
3.6.	<i>Altres</i>	108
4.	<i>Millores tècniques i de redacció</i>	112
5.	<i>Altres</i>	119
V.	PROPOSTA DE MODIFICACIONS DEL DOCUMENT INICIAL	123
A.	<i>Anàlisi de les aportacions rebudes al llarg del procés de discussió del Mapa Cultural de Sabadell</i>	125
A.1	<i>Consideracions generals sobre el Mapa Cultural</i>	125
A.2	<i>Aspectes que cal incorporar</i>	131
A.3	<i>Aspectes que cal millorar</i>	145
A.4	<i>Millores tècniques i de redacció</i>	155
B.	<i>Modificacions del Mapa realitzades des del departament de Cultura durant el procés de discussió</i>	169
ANNEX I.	<i>Escrits rebuts</i>	171

ÍNDEX DE L'ANNEX I

1.	INTRODUCCIÓ	3
2.	EMPLAÇAMENTS	5
2.1.	INTRODUCCIÓ A L'ATLAS D'EMPLAÇAMENTS DELS EQUIPAMENTS, ENTITATS I CENTRES CULTURALS DE SABADELL	7
2.2.	ATLAS D'EMPLAÇAMENTS DELS EQUIPAMENTS, ENTITATS I CENTRES CULTURALS DE SABADELL. (Mapes de localització geogràfica)	9
3.	IMPACTES I RENDIMENTS	93
3.1.	FITXA TÈCNICA DE L'ENQUESTA REALITZADA A 263 ENTITATS I CENTRES CULTURALS DE SABADELL	95
3.2.	NOTES I ACLARIMENTS TERMINOLÒGICS I CONCEPTUALS SOBRE ELS CONTINGUTS DE L'ENQUESTA	101
3.3.	FITXA TÈCNICA DEL PROGRAMA INFORMÀTIC QUE AVALUA ELS IMPACTES I ELS RENDIMENTS CULTURALS DE LES ENTITATS I ELS CENTRES CULTURALS DE SABADELL	111
3.4.	ATLAS D'IMPACTES I RENDIMENTS DELS EQUIPAMENTS, ENTITATS I CENTRES CULTURALS DE SABADELL. (Mapes dels diferents impactes i rendiments de cada entitat i centre cultural)	133
4.	ANÀLISI DE LA REALITAT CULTURAL DE SABADELL	181
4.1.	ANÀLISI DESCRIPTIVA	183
4.2.	ANÀLISI DE RENDIMENTS I IMPACTES	213
4.3.	8 INDICADORS BÀSICS PER ANALITZAR LA REALITAT CULTURAL DE SABADELL	241

5.	ANNEXOS	251
5.1.	LLISTAT D'EQUIPAMENTS PÚBLICS, ASSOCIACIONS I CENTRES CULTURALS PRIVATS QUE FORMEN PART DE L'ATLAS, INVENTARI I ANÀLISI DE ENDIMENTS I IMPACTES CULTURALS	253
5.2.	LLISTATS D'EQUIPAMENTS I ENTITATS ORDENATS PER IMPACTES I RENDIMENTS	261

ÍNDEX DEL PLA D'EQUIPAMENTS

1.	INTRODUCCIÓ	3
1.1.	<i>Algunes consideracions prèvies</i>	4
1.2.	<i>Algunes excepcions conjunturals</i>	5
1.3.	<i>Comentaris sobre altres equipaments no inclosos en el Pla</i>	7
2.	ELS PRINCIPIS BÀSICS DEL PLA D'EQUIPAMENTS DE SABADELL	9
2.1.	<i>Relacions entre el Mapa Cultural i el Pla d'Equipaments</i>	9
2.2.	<i>El Pla d'Equipaments i la ciutat</i>	9
2.3.	<i>El Pla d'Equipaments i les infraestructures culturals de la ciutat</i>	10
2.4.	<i>Els criteris bàsics del Pla d'Equipaments</i>	11
2.5.	<i>La dinàmica temporal del Pla d'Equipaments</i>	14
3.	LES LÍNIES D'ACTUACIÓ DEL PLA D'EQUIPAMENTS. UN SEGUIT DE RESPOSTES A UN CONJUNT DE PROBLEMES	15
4.	UN CONJUNT D'IMATGES QUE PREFIGUREN EL FUTUR CULTURAL DE LA CIUTAT	19
5.	AGRUPACIÓ TIPOLÒGICA	33
1.	<i>La tipologia d'equipaments culturals per a la ciutat de Sabadell</i>	34
1.1.	<i>Centres culturals polivalents</i>	35
1.2.	<i>Centres especialitzats destinats a acollir entitats, institucions, empreses i activitats de servei públic</i>	36
1.3.	<i>Museus i centres patrimonials</i>	36
1.4.	<i>Arxius i centres de documentació</i>	37
1.5.	<i>Biblioteques i equipaments de lectura pública</i>	38
1.6.	<i>Centres de formació, creació, i producció artística</i>	38
1.7.	<i>Centres especialitzats en la difusió artística</i>	39
1.8.	<i>Altres equipaments</i>	40
1.9.	<i>Altres programes</i>	40
2.	<i>Una aproximació al model de gestió dels equipaments inclosos en el Pla</i>	41
6.	LLISTAT DELS EQUIPAMENTS CULTURALS QUE CONFIGUREN EL PLA D'EQUIPAMENTS CULTURALS DE SABADELL	43
	<i>(fitxa tècnica, situació geogràfica, qualificació urbanística, antecedents històrics, funcions actuals, previsió de futur, plànols arquitectònics i previsió de necessitats -obra nova/remodelació/millores-).</i>	

6.1	Casal Pere Quart	45
6.2.	Fàbrica Estruch	57
6.3.	Església i rectoria de Sant Vicenç de Jonqueres	69
6.4.	Safareig públic de la Creu Alta	85
6.5.	Ermïta de Sant Nicolau	95
6.6.	Ermïta i rectoria de Sant Pau de Riu-sec	105
6.7.	Antiga Escola de Comerç	121
6.8.	Magatzem d'utilitatge	131
6.9.	Museu d'Història/casa Antoni Casanovas	139
6.10.	Museu d'Art/casa Pere Turull	155
6.11.	Magatzem del Museu d'Història/Fàbrica Francisco Casas	171
6.12.	Museu de la Indústria Tèxtil Llanera/Vapor Pissit	179
6.13.	Magatzem del Museu de la Indústria Tèxtil/Vapor Codina	195
6.14.	Sala de màquines del Vapor Buxeda Vell	207
6.15.	Molí de Sant Oleguer	227
6.16.	Safareig públic del carrer de la Font Nova	243
6.17.	Campanar de Sant Fèlix	255
6.18.	Masia de Can Roqueta	271
6.19.	Parc arqueològic de la Salut	279
6.20.	El Pou de Glaç	285
6.21.	Arxiu Municipal/Casa Ponsà	301
6.22.	Biblioteca central urbana	315
6.23.	Biblioteca Popular de Can Deu	323
6.24.	Biblioteca Popular de Can Puiggener	331
6.25.	Antiga Fàbrica Ignasi Bros i Fibranova	341
6.26.	Tallers de l'Antiga funerària	355
6.27.	Teatre Municipal la Faràndula	365
6.28.	Sala Miguel Hernández	379
6.29.	Saló Imperial	389
6.30.	El Fòrum	399
6.31.	Parc de la Granja del Pas	411
6.32.	Fàbrica Borràs	421
7.	ANÀLISI DE LES INVERSIONS REALITZADES PER L'AJUNTAMENT DE SABADELL EN EL PERÍODE 1987-1993	429
	<i>(detall de les inversions realitzades als diferents departaments municipals i en cadascun dels serveis del departament de Cultura).</i>	
8.	DISSENY DE PRIORITATS EN EL CONTEXT DEL MAPA CULTURAL I EL PLA ESTRATÈGIC DE CULTURA DE SABADELL	435
	<i>(aproximació a un mapa d'inversions amb les corresponents referències al seu impacte en el pressupost municipal d'inversions).</i>	
9.	ANNEX AL PLA D'EQUIPAMENTS	443

PRINCIPIS I OBJECTIUS DE LA POLÍTICA CULTURAL MUNICIPAL A SABADELL

INTRODUCCIÓ

PRIMERA PART: LA CULTURA I LA POLÍTICA CULTURAL A L'ESPÀI LOCAL

1. *La cultura i la política cultural*
2. *La importància de la cultura en el moment actual.*
3. *La cultura en el context de la política municipal.*
  - 3.1. *Cultura i educació.*
  - 3.2. *Cultura i esport.*
  - 3.3. *Cultura i sòcio-cultura.*
  - 3.4. *Cultura i lleure.*
  - 3.5. *Cultura i serveis socials.*
  - 3.6. *Cultura i trames d'edat.*
  - 3.7. *Cultura i participació.*
  - 3.8. *Cultura i desenvolupament econòmic local.*
  - 3.9. *Cultura i medi ambient.*
  - 3.10. *Cultura i mitjans de comunicació.*
4. *Funcions bàsiques de l'Administració local.*

SEGONA PART: DEFINICIÓ DELS PRINCIPALS ELEMENTS DE LA POLÍTICA CULTURAL A SABADELL.

1. *Les particularitats de Sabadell.*
2. *Els elements que defineixen la personalitat cultural de Sabadell.*
  - 2.1. *La ciutat pedrera.*
  - 2.2. *Una sola política cultural.*
  - 2.3. *La recuperació cultural del patrimoni industrial.*
  - 2.4. *La integració entre les dinàmiques urbanístiques i les culturals.*
3. *Principis d'actuació i objectius de la política cultural a Sabadell.*
4. *Els instruments específics de gestió.*
  - 4.1. *Instruments sectorials.*
  - 4.2. *Instruments territorials.*
  - 4.3. *Instruments d'avaluació i seguiment.*

5. *Els diferents agents culturals.*
6. *El finançament de la vida cultural.*
7. *Els models de gestió de la política cultural.*
8. *Les grans opcions estructurals de futur.*
  - 8.1. *El disseny urbanístic-cultural*
  - 8.2. *Els programes sectorials.*
  - 8.3. *Les infraestructures.*

INTRODUCCIÓ

El paper de la cultura a Sabadell ha estat històricament important. L'evolució econòmica de la ciutat, des de l'aparició de la indústria tèxtil fins a la progressiva conversió en un ciutat de serveis ha permès una presència constant d'iniciatives culturals.

No ens ha d'estranyar, a hores d'ara, l'existència d'una nombrosa quantitat d'entitats de llarga tradició històrica, que s'ocupen del ventall més ample de les manifestacions artístiques i culturals. Associacions de tota mena: des d'aquelles que treballen en el camp de la recerca tècnica o històrica, fins a les que centren el seu interès en la cooperació internacional, des de les que desenvolupen una tasca de divulgació artística a aquelles que ofereixen serveis en el camp del lleure infantil.

No ens ha d'estranyar, igualment, el nombre elevat d'artistes i creadors que han iniciat la seva trajectòria a la ciutat, malgrat que en molts casos els imperatius del mercat els n'hagi allunyat.

No ens ha d'estranyar, en darrer lloc, la preocupació que la cultura i la gestió dels programes culturals desperta a la ciutat.

La voluntat de definir un futur clar per al projecte cultural a Sabadell no és, doncs, una preocupació recent, sinó la conseqüència d'un llarg pòsit que el fet cultural en tots els seus vessants ha anat deixant a la ciutat.

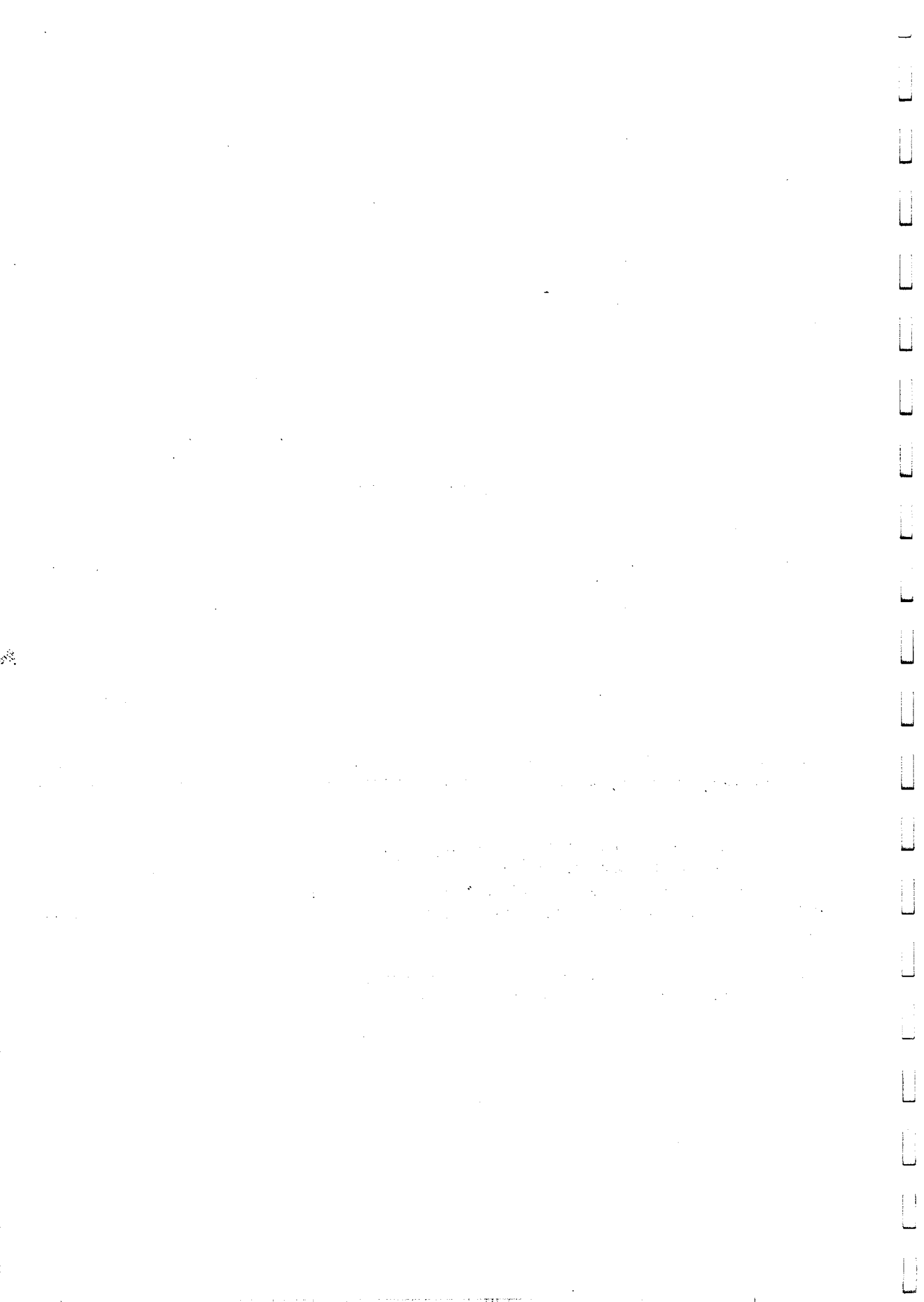
Vist en la perspectiva actual, aquesta voluntat pressuposa un treball en dues direccions.

D'una banda, dotar-nos dels temps suficient per a fer efectives les propostes de la planificació i la programació.

Aquest aspecte implica la necessitat de consens en allò que es substancial del fet cultural local i l'estabilitat, la continuïtat i la perseverança en la gestió anual i quadriennal de la política cultural.

D'altra banda, un projecte de futur en l'àmbit de la cultura solament disposarà de credibilitat, confiança i entusiasme si el conjunt d'institucions, col·lectius, artistes i entitats més directament implicades, amb representativitat política, social o cultural, i amb capacitat d'aportar recursos o esforços hi està d'acord, participa activament en la fase d'elaboració, i es fa corresponsable de les conclusions.

Un projecte cultural de futur ha d'aplegar el major nombre de voluntats, i ha de ser una eina que interessi a tots aquells sectors i col·lectius directament i indirectament implicats.

***PRIMERA PART: LA CULTURA I LA POLÍTICA CULTURAL
A L'ESPAI LOCAL.***

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

1. La cultura i la política cultural.

La cultura, en darrera instància, és una mirada oberta al conjunt de les capacitats de l'home, que es manifesten en infinites formes de crear, produir, relacionar-se. La cultura ens apropa i ens allunya, és indestriable i es manifesta per la simple presència d'éssers humans, a partir de la més senzilla configuració social.

Cal tenir aquest referent ben a prop i resistir-se, de manera contundent a manipular-lo i a privatitzar-lo com a propietat d'uns quants, lluny de la seva funció d'aglutinador social.

Més que de cultura, als Govern i als Ajuntaments en particular, els correspon parlar de política cultural, de la gestió dels instruments que fan possible la democratització cultural.

Tots els instruments que fan possible aquests processos i que fan possible a més que cada cop un major nombre de ciutadans i ciutadanes hi siguin presents configura l'entorn que anomenem política cultural.

Què vol dir, però, una moderna concepció de les polítiques culturals ? Més enllà de solucionar el dèficit en infraestructures culturals de tot tipus, una política cultural moderna és aquella que posa l'accent en la confluència d'elements que fan possible el progrés integral de l'ésser humà a través de la plena utilització de la seva capacitat crítica, creativa i de comprensió de la globalitat d'aspectes de la nostra societat. La cultura és, en aquest sentit, una mena d'educació en la complexitat.

Una moderna política cultural no és, doncs, aquella que centre els seus interessos únicament en el desenvolupament de la capacitat artística del ciutadà, sinó aquella que, a més, té en compte la comprensió de l'univers tecnològic i científic que ens rodeja i que, per tant, utilitza les modernes eines de la comunicació, la informació i la interpretació de dades, i aquella que té com a objectiu la interrelació real del ciutadà amb l'entramat institucional de la nostra societat. És parlar, igualment, de les noves formes d'oci individual i col·lectiu, de la civilitat i de l'exercici de la participació.

En aquestes coordenades cal situar el paper de l'Ajuntament.

La política cultural no pot abstraure's d'un context general, històric i territorial, que la condiciona i la justifica. Però no es tracta solament de remarcar l'existència d'un marc polític i ideològic dins el qual poder situar una determinada estratègia cultural. La mateixa realitat cultural té, just a la meitat dels anys 90 unes dinàmiques particulars que cal tenir molt presents per tal d'articular una política coherent i adequada.

Alguns d'aquests elements són els següents:

L'esclat de la cultura com a espai de consens social ha estat un dels trets definidors de l'actual moment històric. L'activitat cultural ha pres les funcions de catalitzador del nivell de progrés i benestar de les societats. D'altra banda, cada cop més, l'art i la cultura tenen més un component interclassista i integrador.

Actualment presenciem una participació major del sector privat en el finançament de la cultura, afavorit sens dubte per una legislació menys restrictiva en els terrenys fiscal i associatiu.

Ens trobem davant d'un increment significatiu de la professionalització de la vida cultural i dels professionals que la gestionen. Aquest punt permetrà assolir una tecnificació i una rigorositat major en la planificació i la gestió cultural.

Amb perseverança apareixen nous models associatius amb vocació de servei públic, dotats d'estructures de funcionament cada cop menys burocràtiques i voluntaristes.

La consolidació d'un espai comunicatiu transnacional permet l'accés immediat a la informació (independentment d'on és generi), així com també la circulació dels productes i dels models de gestió.

Per contra, no podem oblidar una tendència cada cop més intensa a la vulgarització i estandardització de l'art i de les manifestacions culturals en general. Aquesta tendència es manifesta tant per l'impacte del creixent poder massificador dels mitjans de comunicació, com pel pes dels imperatius propis del mercat.

De la mateixa manera ens trobem davant d'un clar predomini de les estratègies de l'oferta per sobre de les de creació de demanda. Cada cop és més freqüent observar com determinats processos de creació de mercat s'articulen amb total independència de la vàlua real del producte cultural.

Observem, també, una persistent separació dels programes educatius respecte dels culturals produïda, en bona part, per les dificultats de superar amb tota la seva magnitud el conflicte dialèctic entre llibertat i instrucció, entre formació i creació.

2. *La importància de la cultura en el moment actual.*

La cultura és la conseqüència d'una multitud d'elements, però alhora és una contribució a tots ells:

Una conseqüència i una contribució a la democràcia i la participació.

La cultura no és simplement el reflex del nivell artístic d'una comunitat. És, i de manera molt més important, el reflex de la riquesa de la seva vivència democràtica, del seu compromís amb el funcionament de les institucions, de la seva capacitat de convivència en llibertat. Es precisament la manca de llibertat la que empresona la cultura i la manca de cultura la que impedeix la llibertat.

Una conseqüència i una contribució al desenvolupament de l'estat del benestar.

Hom observa el fet cultural com un indicador fonamental del nivell de qualitat de vida d'una comunitat. El desenvolupament cultural esdevé una peça fonamental en la construcció de l'estat del benestar, en la mesura que suposa un aprofitament intel·ligent de les plus-vàlues econòmiques que genera la societat.

Una conseqüència i una contribució al creixement socio-econòmic de la ciutat.

La cultura ha estat tradicionalment una conseqüència de la riquesa, de l'ús creatiu dels excedents socials. En aquests moments, a més, la cultura i el sector que l'engloba han esdevingut un factor important de creació de riquesa i de treball.

Una conseqüència i una contribució al fet local i a la voluntat sabadellenca d'esdevenir una ciutat educadora.

La cultura es manifesta de múltiples maneres, però és precisament en l'àmbit local on es donen les condicions òptimes perquè es manifesti de manera plena i autènticament compromesa amb el progrés de la comunitat. A la ciutat es troba l'entorn idoni per a intercanviar idees, per definir els fonaments culturals, per exposar els productes de la creació.

Una conseqüència i una contribució a l'història de Sabadell i a la seva identitat.

Qualsevol comunitat, per recent que sigui la seva organització, esdevindrà un espai de cultura; però ciutats com Sabadell afegeixen a aquest fet una substancial voluntat d'avançar en el rigor i la coherència de la pròpia història, definint a poc a poc particularitats que la singularitzen davant d'altres ciutats i davant del conjunt cultural monoforme.

Una conseqüència i una contribució al consens social

Queda per assenyalar un element de la màxima importància. La política cultural; i en darrera instància la cultura, avancen a partir d'un procés de consens social. D'una banda es consolida allò que genera processos d'apropiació col.lectiva; d'altra banda, el fet cultural apropa posicions i destria d'entre la diferència allò que tenen de comú els col.lectius.

3. *La cultura en el context de la política municipal.*

Sovint es parla del paper transversal de la cultura i de la necessitat de no separar-la d'altres activitats socials. De fet, una consideració acceptada per tothom, malgrat que no sempre formi part de les pràctiques de gestió, assenyala que la gestió de la cultura és indissociable del conjunt de la gestió pública en la mesura que li confereix el denominador comú dels valors i la superestructura ideològica.

Cal repassar, per tant, alguns dels elements que posen en contacte el món de la cultura amb altres factors socials.

Cultura i educació.

L'assoliment dels objectius de la democratització cultural no serà possible sense integrar en una mateixa concepció estratègica les polítiques culturals i educatives.

L'ensenyament, tant en la vessant essencialment instructiva, com en les seves funcions d'educació dels hàbits i pautes de comportament social és l'espai natural que, conjuntament amb l'entorn familiar més proper, incideix de manera més directa en la formació dels futurs ciutadans i ciutadanes.

L'impacte i la responsabilitat de les polítiques i programes escolars en la formació de la sensibilitat artística, el desenvolupament de la cultura política i el coneixement interactiu del món científic i tècnic d'infants i joves és, des de tots els punts de vista, fonamental. I les polítiques culturals queden, en el terreny de la formació bàsica, sotmeses a una consideració secundària que desmitifica el paper que sovint li hem volgut atorgar.

El mapa de competències educatives sotmet els ajuntaments a un paper de segon ordre en l'elaboració de programes curriculars i en la gestió de les polítiques d'ensenyament. Malgrat aquest condicionant, hi ha alguns aspectes als quals cal adreçar esforços intensos.

- 1. La relació entre els programes escolars i el món complex de la ciutat, la seva història, els seus serveis i les seves característiques úniques com a espai de creació de futurs ciutadans i ciutadanes.*
- 2. La creació d'un espai de reflexió, formació i reciclatge global per a mestres, educadors i professionals de la gestió cultural, on sigui possible elaborar les propostes de renovació pedagògica que permetin vincular amb eficàcia els programes educatius i culturals*

D'aquesta relació, sorgirà en el futur una política cultural capaç d'exercir el seu paper regulador d'intercanvis creatius i de millorar la seva capacitat d'atraure les majories.

Cultura i esport

El món de l'esport té actualment un atractiu social indiscutible. Ho afavoreix, probablement, un desplegament publicitari molt important i l'adopció de mecanismes de tot tipus que han permès transformar la competició esportiva en espectacles de masses.

Però més enllà de les especificitats de l'esport d'alta competició i dels beneficis de la pràctica esportiva regular, hi ha un aspecte que cal tenir en compte des del punt de vista de la cultura. L'esport és probablement la pràctica individual més socialitzadora i afecta de manera decisiva aspectes de l'educació popular.

A través de l'esport, i especialment del que s'ha optat per anomenar "esport per a tothom", molts nens i nenes, joves i adults generen o retroben espais de relació col·lectiva. Espais que són la base potencial d'activitats culturals i sòcio-culturals.

L'experiència cultural pot aportar a la pràctica i la gestió esportiva una major capacitat per desdramatitzar els aspectes negatius de la competitivitat i un major impacte pedagògic en els esportistes. El món de l'esport, pel seu costat, pot facilitar a la gestió cultural una major experiència en la creació de programes massius i una major seducció en el seu plantejament.

Cultura i sòcio-cultura

Democratitzar els hàbits culturals i ampliar el nombre de ciutadans i ciutadanes que creen, produeixen, usen o consumeixen productes culturals ens obliga a treballar en dues direccions que sovint tenen comportaments contradictoris.

D'una banda, cal respondre al joc de la demanda i l'oferta d'elements singulars, estimulant la capacitat creativa dels artistes i programant activitats de gran interès i especificitat cultural.

Cal dissenyar programes de formació especialitzada. Cal, igualment, atendre les aportacions teòriques dels intel·lectuals, difondre les innovacions tecnològiques i científiques i debatre les qüestions que expliquen el comportament de la nostra societat. Aquests elements s'adrecen als ciutadans i ciutadanes i inciten pautes de conducta essencialment individuals amb l'objectiu de provocar dinàmiques col·lectives.

Dissortadament els receptors reals d'aquestes propostes són una minoria, per la qual cosa cal dissenyar, a més, altres programes d'igual vàlua i dignitat, pensats en termes més socials i amb una alta preocupació pedagògica, per tal d'estendre els objectius i els continguts de les dinàmiques culturals. Per lògica es tracta de programes més estesos pel territori, de menor intensitat i risc formal i conceptual, més interessats en els processos participatius, i amb una preocupació més gran per fomentar el diàleg i els aprenentatges dirigits o autorealitzats.

En qualsevol cas, el conjunt de les dinàmiques utilitzades per tal d'apropar i introduir cada cop més ciutadans i ciutadanes en la creació, la producció i l'ús lliure de productes culturals no és sinó una estratègia més de les polítiques culturals.

La sòcio-cultura és, doncs, un instrument i una metodologia de la qual es dota la política cultural per aconseguir amb major eficàcia els seus objectius.

Cultura i lleure

L'increment del temps lliure esdevé una de les principals característiques de la societat moderna. Temps lliure a diferents nivells, però en general temps lliure que els homes i dones dediquen a activitats que incorporen una nova dimensió de l'oci. Més enllà de l'associacionisme tradicional, del consum cultural i artístic, la pràctica esportiva o de l'exercici individual o col.lectiu dels hobbies personals, cada cop més s'estenen un seguit d'activitats que sense ser-ho estrictament comporten valors culturals.

S'estèn igualment un nou tipus d'activitat organitzada al voltant de complexos lúdico-comercials tals com els parcs temàtics, o de petites i no tan petites "botigues" especialitzades en ofertes d'oci individual o col.lectiu.

Tot plegat configura un paisatge nou que canalitza de manera diferent les demandes a la vegada que en crea de noves.

La política cultural ha de tenir present aquests nous llenguatges i ha d'intervenir-hi, especialment perquè configuren un nou sistema de transmissió de valors i pautes de comportament i socialització.

Cultura i serveis socials

A ningú no se li escapa que el pes específic dels programes d'assistència social és molt important. Fins i tot cal afirmar amb contundència que les polítiques culturals basades en el principi de la democratització han de cercar els seus referents estratègics i la seva legitimitat final en una bona cobertura dels drets socials inherents a una societat que proclama l'Estat Social de Dret com a principi constitucional.

Dins d'aquest conjunt de drets, el desenvolupament extensiu de la cultura, com a bé col.lectiu, en configura un conjunt important però perifèric.

En l'ordre de prioritats que cada situació concreta estableix, el treball coordinat del conjunt de polítiques socials esdevé actualment un principi fonamental d'actuació i cal crear, per tant, vincles de relació estable i permanent entre els programes d'atenció social i els de desenvolupament cultural.

Cultura i franges d'edat

Per les seves implicacions educatives, les actuacions dirigides als infants tenen una especial significació. Els ajuntaments no poden defugir aquesta realitat per més que tots estem d'acord que el principal terreny d'intervenció pública sigui l'escola.

Tot i així, és difícil d'acotar el temps dels nens i les nenes en compartiments estancs, ja que la infantesa globalment esdevé un període educatiu, en el qual la receptivitat i la capacitat d'aprenentatge s'estén a cadascuna de les activitats que es realitzen; per això, tan important com el temps escolar, i al marge de la vida familiar, són els espais d'educació de la sociabilitat en el temps lliure.

L'escola juga un paper preeminent en la mesura que ocupa una part molt important del temps del nen. La seva influència en la creació d'hàbits i pautes de comportament és força destacat. Tot i així, el treball escolar està mediatitzat pel pes dels requeriments curriculars, que posen més èmfasi en els objectius de la instrucció que no pas en els de la formació integral. Des dels ajuntaments, per mitjà dels consells escolars o del tracte directe amb professors i mitjançant els programes de servei i renovació pedagògica, es pot realitzar una important tasca de vinculació dels projectes educatius a la realitat local.

Però, a més, les escoles estan immerses en un debat inacabat al voltant del paper que poden jugar les associacions de pares i sobre la rendibilitat extraescolar dels edificis escolars. Afortunadament, cada cop hi ha millors infraestructures i els engranatges dels consells escolars cada dia tenen més operativitat. Per aquestes raons ja comença a ser freqüent l'aparició d'ofertes d'activitat extraescolar plantejada des de la mateixa institució. Caldrà veure en el futur, i a resultes de la normalització que pugui aportar la LOGSE, quines noves possibilitats apareixen en aquest terreny.

La possibilitat d'organitzar serveis extraescolars a les escoles aprofitant els avantatges d'unes instal·lacions adequades, pensades per al barri per tal de variar els hàbits socials i els grups escolars, pot implicar un canvi prou significatiu en les funcions globals de l'escola.

L'oferta de serveis culturals en el temps lliure afecta l'infant d'una manera doble. L'introdueix en l'ús i les pràctiques culturals alhora que implícitament socialitza els seus hàbits. Cal dir, en aquesta direcció, que qualsevol proposta cultural dirigida als infants porta incorporats, per efecte o defecte, un seguit de components que tindran efectes socio-educatius.

Les propostes d'activitats culturals en el temps lliure, ja siguin de formació o de consum finalista, haurien de realitzar-se immerses amb la resta de programes culturals, i per tant s'haurien d'organitzar des dels equipaments culturals sense cercar especificitats d'edat. Cal dir, respecte d'aquest apartat, que moltes vegades el receptor inicial de les propostes municipals no és el nen, sinó els seus pares, la qual cosa implica una complexa organització publicitària, un discurs de major subtileza i la confecció d'un màrqueting especial.

La principal orientació dels programes culturals pel que fa a la joventut ha de ser l'extensió d'un discurs que afavoreixi les pràctiques associatives i que permeti una més ràpida integració dels joves en el ressorts reals de la vida comunitària.

Les polítiques dominants en els darrers anys en el camp de la tercera edat han tingut com a principal resultat la proliferació d'equipaments especialitzats i la consolidació de molts programes de serveis. Malgrat això, la participació de la gent gran en la vida cultural de la ciutat hauria de ser plena i total. Això no treu que dins les llars de jubilats i els equipaments per a la tercera edat s'organitzin activitats culturals amb freqüència, tot i que caldrà cercar els mecanismes d'ajuda capaços de diferenciar allò que té un comportament exclusivament intern d'allò que té una voluntat manifesta de repercutir en la ciutat.

Cultura i participació

Sols és possible la participació quant hi ha diàleg i comunicació, i aquesta s'ha de donar bàsicament com a contraposició de les diferents i legítimes opinions dels ciutadans i ciutadanes i dels seus col·lectius.

Els diferents nivells de participació, des dels més simples i primaris com són els de rebre informació, fins als més complexos (la cogestió de programes, per exemple), impliquen una estratègia de treball per part dels qui els correspon impulsar-la.

En allò que afecta el món dels col·lectius organitzats, les relacions entre l'Administració Pública i l'associacionisme no s'han de centrar únicament en la creació de reglaments de participació. Aquests en són una de les conseqüències i la seva funció només esdevé fonamental en el moment de considerar propostes plenament formulades i prèviament discutides en el sector social del qual provenen.

Caldria recordar, contràriament al que sembla desprendre's de la retòrica a l'ús sobre el tema, que la participació mai no es produeix en abstracte, sinó que es vehicula necessàriament a través de continguts i accions concretes.

No podem assimilar la participació simplement a l'assistència als actes públics i a les festes, o a la fiscalització per part d'entitats i associacions de les decisions que prenen els poders públics. Participar és prendre part activa en un procés determinat, no pas adherir-se incondicionalment a una manera de pensar o entendre les coses.

És en aquesta justa mesura que la participació esdevé una estratègia de la democràcia.

Una lectura ètica en les relacions entre Administració Pública i el món associatiu seria aquella que considerés fonamental posar l'èmfasi de la qüestió en les pautes de comportament del polític, en la definició del seu rol com a promotor d'actituds.

Una concepció moderna de la participació apostaria per la creació de grans espais de debat, organitzats al voltant d'una idea de consens superadora de la clàssica dicotomia entre l'home administrat i l'institució administradora. En aquest context, el ciutadà administrat participa plenament d'aquesta construcció, a vegades metafísica, que és l'Administració.

La participació dimensiona de nou l'individualisme i, alhora que enfronta l'home amb el sistema, també permet que aquest s'organitzi en moviments intel·ligents davant dels moviments resistencials o dirigits.

Cultura i desenvolupament econòmic local

L'increment intensiu i extensiu de les manifestacions culturals és la conseqüència del creixement econòmic i el resultat d'una situació general que crea excedents i d'unes demandes socials cada cop més elaborades i exigents. Mes enllà del manteniment dels serveis socio-culturals bàsics, les ciutats tracten d'elaborar i consolidar programacions culturals en la mesura que tenen solucionats altres problemes prioritaris, generalment d'ordre infraestructural.

La capacitat d'una ciutat per endegar una política cultural d'alt nivell, per tant, dependrà d'una multitud de factors lligats en bona part al seu funcionament econòmic.

Però alhora es constata que l'atractiu d'una ciutat per atraure inversions, per esdevenir un centre econòmic d'interès supramunicipal, està lligat a la seva capacitat d'oferir serveis amb valor afegit, de qualificar els indicadors generals d'infraestructures, comunicacions i serveis logístics, amb propostes singulars que li atorguin un especial relleu.

Tenen a veure amb aquests elements, serveis de primera necessitat com la qualitat de l'oferta d'ensenyament, els sistemes de cablejat i telecomunicacions, el món de la restauració i les activitats de lleure entre molts altres serveis directes, però també altres aspectes intangibles molt lligats a la vitalitat cultural, que en definitiva són els que prestigien i diferencien una ciutat determinada davant del conjunt general.

Cultura i medi ambient.

El que fa uns anys podia ser la constància d'una reivindicació i una posició ideològica, avui en dia esdevé una evidència irrenunciable.

L'àmbit de la gestió cultural en el context municipal esdevé l'espai ideal per tractar aspectes de la sociabilitat i l'educació urbana que entronquen directament amb el medi ambient. La idea de la ciutat habitable es converteix en un centre d'interès pedagògic que engloba aspectes tan variats com els de la circulació de bicicletes,

l'educació viària, les sonoritats, la tinença d'animals domèstics i la contaminació urbana i atmosfèrica, entre molts d'altres.

Cal afegir a aquests aspectes de la temàtica tots aquells que tinguin a veure amb el tractament dels parcs i les zones verdes de la ciutat

Les possibilitats de l'educació mediambiental a nivell escolar són immenses, i pressuposen una nova dimensió en el tractament de la ciutat com a factor temàtic. Pressuposa igualment un nou debat públic i la creació d'un factor nou en els programes d'educació cívica que afecten l'Ajuntament i una gran quantitat d'associacions i entitats.

Cultura i mitjans de comunicació

La creació de valors ja no es produeix en els microespais culturals. Ni el teatre, ni la tertúlia, ni les vivències associatives tenen aquell paper regenerador que varen representar fins poc després dels anys 50.

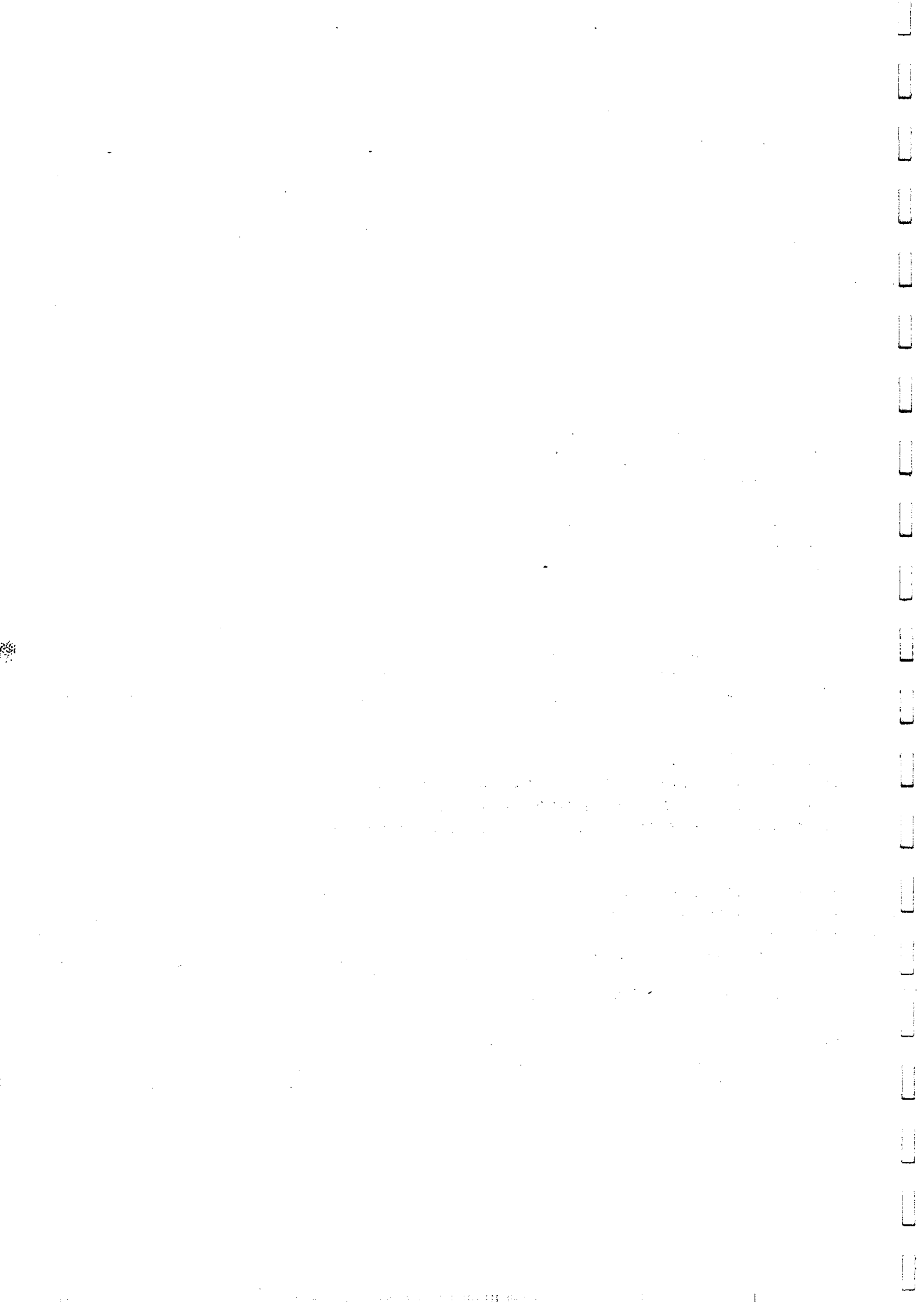
L'impacte mediàtic de la televisió i la capacitat de transmissió d'informacions i coneixements de la moderna telemàtica representen una nova dimensió en el procés de transformació de la societat i en la circulació de modes, tendències i valors culturals.

Fins fa pocs anys el principal efecte dels grans mitjans de comunicació es definia per la seva capacitat de distribuir immediatament una determinada informació. En aquests moments, fenòmens com les autopistes de la comunicació, i òbviament el factor multiplicador del cablejat, donen una nova dimensió a la trasmisió informativa com es la impossibilitat de controlar-la.

Les modernes xarxes informàtiques pressuposen una capacitat de relació entre persones que supera les restriccions de qualsevol frontera humana, i creen un nou Estat aterritorial d'una increïble capacitat interactiva. Es tracta probablement d'un fenomen que redimensionarà el concepte de llibertat, especialment des del punt de vista creatiu.

Els mitjans de comunicació de masses, conjuntament amb les indústries culturals del sector àudio-visual són el principal instrument cultural que actua a la nostra societat, i al marge de la seva capacitat de manipular, vulgaritzar i trivialitzar la informació, són, en ells mateixos, poderosos instruments de progrés i millora del nivell cultural de la societat.

I allò que ens afecta a nivell internacional, ens afecta igualment a nivell municipal. Des de la dificultat de lluitar contra les tendències generals que propugnen els mèdia, fins a la necessitat de crear mitjans de comunicació a nivell local i per tant les estratègies culturals a nivell municipal han d'incorporar aquests elements, utilitzant-los amb eficàcia.

3. Les funcions bàsiques de l'Administració municipal.

La introducció d'instruments de planificació en la política cultural és un dels objectius principals de l'Ajuntament.

La complexitat de les temàtiques que poden incloure's dins d'un Projecte Cultural per a la ciutat obliga a realitzar un esforç de sistematització i classificació de cada un d'ells per tal de definir línies de treball per a la programació actual i de futur.

D'altra banda, les eines de planificació cultural han d'ajudar a normalitzar i revalorar el paper de la política cultural dins el conjunt de polítiques socials a la ciutat.

La definició d'imatges de futur en el terreny de la infraestructura cultural, o de les activitats i coneixements pròpiament culturals, van lligades a la possibilitat de la seva previsió i programació, a la definició d'estratègies i l'adjudicació de recursos per a fer-les realitat.

De la mateixa manera, la planificació és un compromís per tots aquells que s'el fan seu i és un marc explícit d'intencions, les quals, en conseqüència, poden ser discutides, valorades, millorades o modificades.

La política cultural municipal, doncs, s'inclou en el conjunt de les funcions estratègiques de l'Ajuntament i la seva extensió dependrà en cada cas de les decisions polítiques i de la necessitat d'establir programes de substitució que complementin la iniciativa social.

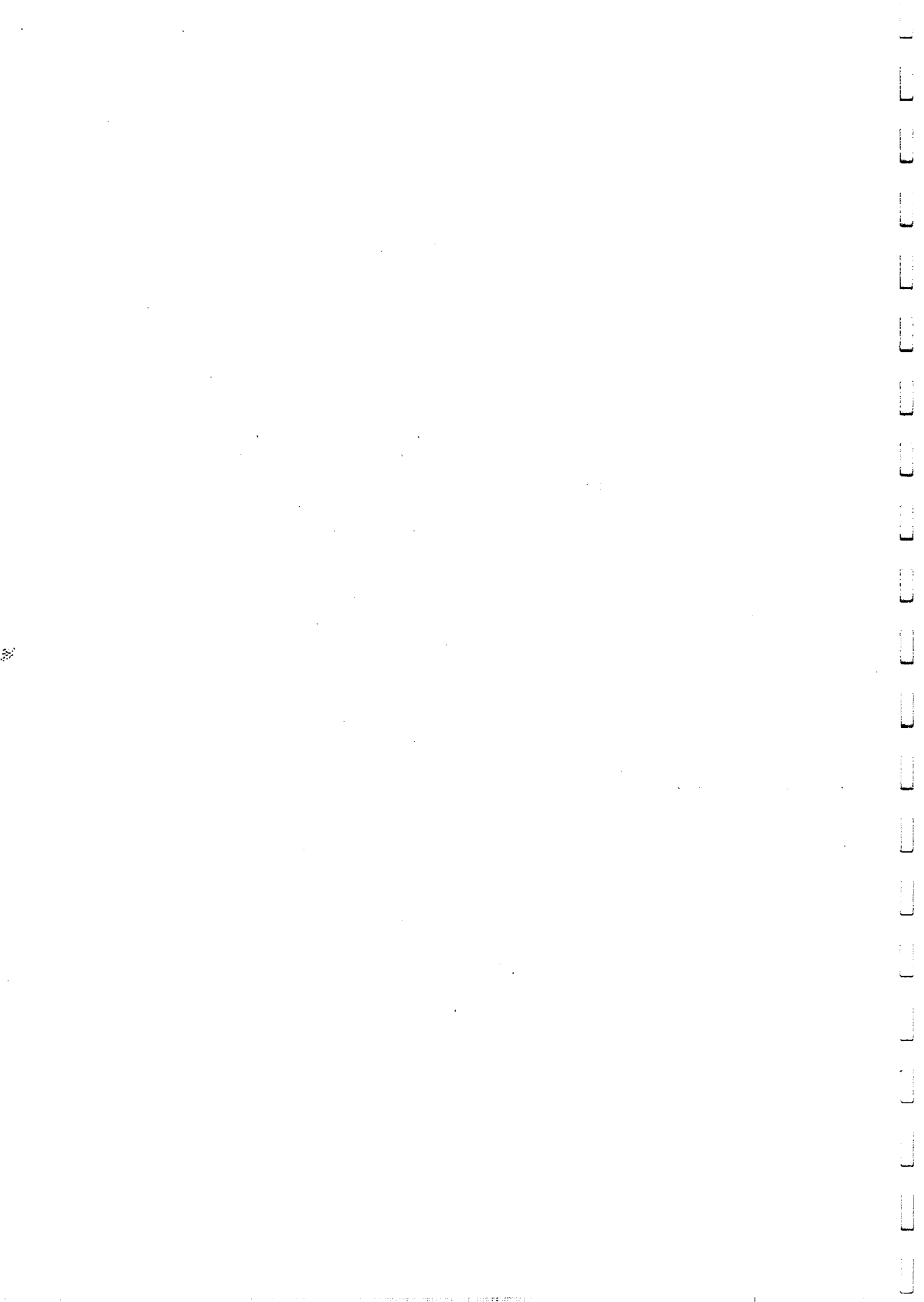
- 1. A l'Ajuntament li correspon en qualsevol cas disposar d'un programa, d'un pla d'informació i d'una política de comunicació.*
- 2. La realització d'aquest programa, com també la seva distribució, no ha de correspondre necessàriament a l'Ajuntament i dependrà de cada circumstància decidir quins programes han de ser gestionats des del sector públic i quins des dels agents culturals i socials.*

Ens situem, per tant, davant d'un llindar mínim de funcions municipals que podem concretar en els següents punts:

- 1. Elaborar amb claredat un quadre de funcions bàsiques de l'Administració municipal, per evitar, sempre que sigui possible, l'acció conjuntural i aventurada que lluny de ser eficaç, tendeix a la dispersió.*
- 2. Enfortir els lligams entre els mons de l'educació i la cultura. Intensificar els esforços renovadors en el terreny de les intervencions sòcio-culturals. Incrementar les accions que permetin fer créixer la demanda cultural.*

3. *Apostar per una major institucionalització de les propostes, els equipaments i els programes culturals, de tal manera que tinguin major capacitat per dialogar amb autonomia en el món dels béns i les idees culturals.*
4. *Aplicar una política que afavoreixi l'emancipació de les entitats, especialment en l'ordre econòmic, però també en l'ordre social i cultural.*
5. *Assumir la gestió d'una part important dels programes de difusió, especialment dels que pertanyen a les manifestacions minoritàries de l'art i la cultura.*

***SEGONA PART: LA DEFINICIÓ DELS PRINCIPALS
ELEMENTS DE LA POLÍTICA CULTURAL A
SABADELL.***

1. Les particularitats de Sabadell.

Cada ciutat, cada territori on se situa una determinada política cultural, té unes característiques particulars, una història, una composició social, una situació geogràfica.

Sabadell es troba situada en un punt estratègicament important. La proximitat de Barcelona li permet beneficiar-se de la seva oferta de serveis i disposar d'un nivell de qualitat de vida elevat. La xarxa de comunicacions entre Sabadell i els diferents punts neuràlgics del país és excel·lent, la qual cosa permet dirigir una part important de les propostes culturals locals a un públic potencial superior al de la ciutat, alhora que facilita els intercanvis i la circulació de les produccions i els artistes locals.

La piràmide social de Sabadell és força equilibrada, igual que el seu mapa socio-econòmic. Això facilita l'aparició de serveis a tots els nivells i consolida els tradicionals sentiments de pertinença.

La tradició industrial de Sabadell ha deixat una gran herència patrimonial sobre la qual pot articular-se un nou discurs que vinculi creació amb producció, cultura amb treball. L'aprofitament d'antics espais fabrils i la seva reconversió en equipaments d'ús social i cultural determina un fet particular per la ciutat que li atorga personalitat i singularitat.

Les dinàmiques socials, econòmiques i culturals tenen a Sabadell una oportunitat única per convergir en un projecte integral i engrescador que aglutini la ciutat al voltant d'objectius col·lectius. L'existència d'institucions econòmiques i financeres locals importants permet treballar per cercar en el futur sistemes mixtos de finançament cultural i compromisos d'alt nivell derivats del consens i la coincidència d'interessos.

L'ordenació urbanística realitzada en els darrers anys ens permet parlar d'una ciutat que ja ha resolt els seus problemes primaris. D'altra banda, hi ha una planificació de futur sobre la qual dissenyar i ordenar el mapa de serveis personals, amb garanties d'equilibri i racionalitat.

Sabadell disposa d'una infraestructura primària a ple rendiment. La xarxa d'equipaments assistencials i educatius, el consorci hospitalari, en són bons exemples. Des d'un altre punt de vista, i malgrat mancances força significades, una part molt important dels equipaments i dels centres imprescindibles per a articular una política cultural ja hi són o estan en fase de construcció.

Però no tot són aspectes positius. Al nostre país la manca de definició sobre les diferents competències municipals dificulta el finançament de la cultura i un correcte i suficient aclariment sobre el paper que cada una de les administracions ha de jugar.

Tot i que Sabadell disposa d'una infraestructura cultural bàsica, algunes polítiques essencials pateixen la manca d'equipaments adequats i calen inversions importants per corregir aquests dèficits.

Sabadell no s'escapa, d'altra banda, dels conflictes derivats d'un creixement demogràfic i urbanístic condicionat per les grans onades migratòries. Aquest fet, definit per a molts, com el de la coexistència en un mateix municipi de dues ciutats diferents, requereix un tractament d'exquisida reelaboració social per tal d'afavorir un procés d'integració mútua que afegeixi a les virtuts de la història i la consolidació dels espais centrals, l'energia i la vitalitat dels barris de creació més recent.

Cal contemplar aquesta realitat sense cap excés d'alarma social. De fet, la quotidianitat s'encarrega de naturalitzar un procés de permanent barreja que ha definit històricament la personalitat de Catalunya. Cal, això sí, una major predeterminació política a l'hora de planificar el paisatge cultural de la ciutat, atribuint a cada zona de la ciutat aquelles significances que li permetin progressar socialment i culturalment.

2. *Els elements que defineixen la personalitat cultural de Sabadell.*

La ciutat pedrera.

Moltes ciutats creen la seva personalitat a través d'un pòsit històric amb multiplicitat de factors d'ordre econòmic, urbanístic, social o cultural. Tots plegats configuren una estela indefinible que sovint passa inadvertida, però que esdevé decisiva per afrontar els grans salts qualitius o que genera aquelles energies que no es planifiquen i que permeten superar els moments de crisi.

Sabadell es una d'aquestes ciutats i, malgrat, aquesta persistència en allò singular, destriar-ne les característiques culturals no és tasca fàcil.

Cal cercar les particularitats locals en l'energia històrica dels seus artistes, en la capacitat d'aixoplugar una infraestructura humana capaç de crear i produir més enllà dels interessos i les limitacions locals.

Aquest fet pressuposa una lògica històrica que demanda fidelitat i dedicació política i tècnica. I demana igualment inversions intel·ligents que permetin disposar de les infraestructures i els instruments necessaris. La disponibilitat de grans contenidors físics sorgits d'antigues fàbriques i vapors és una ajuda inestimable.

Una sola política cultural.

Una ciutat necessita una sola política cultural emmarcada en una política municipal definida i coherent. És en aquest aspecte en què es veu la importància i el paper del fet cultural a la ciutat.

En l'àmbit de la cultura i dins dels municipis mitjans, un projecte racional de desconcentració solament pot abordar-se des del punt de vista de l'anàlisi de la complexitat de la gestió. En aquest sentit una fórmula adequada és aquella que concentra la gestió d'equipaments, activitats i programes altament especialitzats i desconcentra la resta de projectes.

En el cas de Sabadell, per les seves mides i característiques, cal una mateixa política per a cada un dels diferents escenaris culturals: el patrimoni, la creació artística, la normalització lingüística, la difusió, la promoció associativa, tant pel que respecta als programes de ciutat com pels desconcentrats.

Això implica una gestió racional basada en l'eficàcia i els principis d'equilibri entre la rendibilitat cultural i econòmica per al conjunt de programes dirigits als públics especialitzats, a la ciutat entesa globalment, o a reforçar la presència i la imatge d'aquesta en el conjunt del país. I paral·lelament cal una gestió de més nivell participatiu, amb alta implicació dels ciutadans i ciutadanes, amb propostes de caire socio-cultural dirigida a públics menys habituats a les pràctiques culturals.

Es tracta certament d'una política que reclama nivells de gestió, sensibilitats, programes i estratègies diferenciades.

Una sola política cultural que s'estengui pel conjunt de l'organització municipal amb una gran diversitat de matisos i implicacions, i que sigui en definitiva la concreció d'una determinada sensibilitat, d'una posició ideològica, d'una concepció particular de la ciutat i la societat.

Al Departament de Cultura li correspon la gestió d'alguns dels aspectes més concrets, no pas de tots, de la política cultural; d'aquells que es manifesten en activitats i programes d'actuació. I aquests programes han d'incloure, per tal d'assegurar la persistència d'una sola política, les propostes culturals i sòcio-culturals.

Tan important com això és assegurar la presència de la reflexió cultural en l'espai de les gran decisions que afecten la ciutat, amb la coherència que suposa un plantejament cultural comú per al conjunt de l'Ajuntament.

La recuperació cultural del patrimoni industrial

Una de les característiques de Sabadell és la riquesa del seu patrimoni industrial. Però aquest fet podria implicar únicament majors nivells de dotació infraestructural i oblidar la possibilitat d'introduir en el seu ús final valors afegits. A través d'aquests edificis Sabadell té l'oportunitat de construir un pont cultural entre el passat i el present, una vinculació estètica i ideològica entre el món del treball i el món de la creació i la producció cultural.

Una determinada manera de recuperar els edificis del passat industrial de Sabadell permetrà alliberar-se del mercat com a màxim element decisor de l'èxit o el fracàs de les polítiques culturals. Una determinada concepció de l'ús d'aquests equipaments faran possible que Sabadell pugui apostar entre d'altres centres d'interès per esdevenir una ciutat de producció cultural, una ciutat pedrera i establir, amb personalitat, un seguit de relacions amb el seu entorn cultural basades en l'especialització i la singularitat.

L'integració entre les dinàmiques urbanístiques i les culturals

Sabadell ha definit amb claredat les línies mestres del seu desenvolupament urbanístic. El Pla general de la ciutat permet operar amb hipòtesi de treball per a cada un dels districtes i barris de la ciutat, elaborant-hi plans parcials que defineixin les seves especialitzacions i les principals tendències de futur.

L'inventari cultural de la ciutat i la seva mapificació permet, igualment, disposar d'una percepció completa de l'estructura cultural i dels seus dèficits.

Tot plegat suposa la possibilitat de lligar ambdues dinàmiques, integrant les expectatives culturals a les previsions urbanístiques, establint imatges de futur que singularitzen la ciutat i li atorguen una personalitat que va més enllà de les millores infraestructurals.

La planificació de les inversions i la seva concreció en equipaments i programes d'activitat cultural configuren una part important i indestruïble de l'evolució general de la ciutat.

3. Principis d'actuació i objectius bàsics de la Política Cultural municipal a Sabadell.

Les funcions bàsiques descrites fins ara es concreten en un seguit de principis d'actuació que han de transcendir, per la seva naturalesa, les particularitats conjunturals dels plans anuals, sotmesos necessàriament a les circumstàncies econòmiques i polítiques de cada exercici pressupostari.

Són els següents:

1. *Potenciar i facilitar l'accés de tota la població als béns culturals i a la pràctica i al consum plaent de les arts i les manifestacions diverses de la cultura en tots els seus aspectes i possibilitats.*

Assegurar econòmicament l'accés de tots els ciutadans i ciutadanes als béns culturals a partir de polítiques de preus i programes d'informació adequats a cada una de les necessitats que la ciutat genera.

2. *Promoure l'aparició d'associacions i col·lectius culturals organitzats, amb els mitjans i els mecanismes per afavorir l'emancipació necessària per a assegurar-ne la independència i la consolidació.*

3. *Assegurar una correcta transmissió del conjunt de tradicions i elements de singularitat que configuren la personalitat de la ciutat i dels seus ciutadans.*

El tarannà local es construeix, o en alguns casos es reconstrueix, a partir d'un passat que es projecta cap al present amb gran diversitat i multiplicitat d'òptiques. Cal, per tant, atendre ambdós aspectes. D'una banda, sumar esforços i incorporar tots els sectors de la ciutat a propostes i projectes col·lectius; d'altra banda, un treball al voltant del patrimoni fonamentat en el diàleg permanent entre la història i el present.

4. *Assegurar l'existència dels equipaments diversos que la ciutat necessita, en què sigui possible establir una relació ordenada entre creadors i usuaris dels productes culturals. Equipaments de diferents factures, amb dotacions i mitjans cada cop més tecnificats, dirigits a promoure i a potenciar la vida cultural en tots els seus aspectes i a socialitzar infraestructures i tecnologies de difícil propietat privada.*

5. *Convertir en realitat la voluntat d'esdevenir una ciutat que vol i pot jugar un important paper en la Catalunya del futur. La seva situació geogràfica, la diversificació dels seus sectors econòmics, les propostes artístiques de caire supramunicipal que hi sorgeixen, ho fan viable i necessari.*

Per aconseguir-ho cal dotar-se d'instruments precisos, enèrgics i amb projecció i cal explicitar aquestes voluntats amb propostes singulars que tinguin un valor simbòlic afegit.

6. *Crear les condicions que permetin normalitzar la vida cultural, optimitzant els seus valors positius i evitant de caure en els seus paranys. Cal posar èmfasi en el valor regulador de les estratègies de la demanda, creant programes que tendeixin a incrementar-la i reconduir el mercat cultural a partir de les prioritats socials vigents en cada cas.*
7. *Crear espais de debat i participació social amb vista a una millor i més justa convivència, i facilitar l'accés de tothom a la informació en totes les seves formes i possibilitats tècniques.*

De la mateixa manera, una política de creació i producció cultural ha d'abordar-se a partir del desplegament d'una oferta de formació artística que permeti l'aparició constant de nous creadors cada cop més preparats per afrontar les dificultats dels mercats i els circuits artístics.

Una societat evoluciona si disposa dels elements de formació necessaris per a establir un diàleg permanent entre els ciutadans i l'univers tècnic, expressiu i institucional que els rodeja. Sense formació no pot existir progrés, no pot existir participació ni democràcia.

8. *Potenciar l'aparició i el desenvolupament dels artistes i creadors locals. El nombre i la qualitat de les produccions artístiques que es realitzen en una ciutat ens permet mesurar-ne la riquesa cultural. Ara bé, els productes artístics són el resultat d'un complex entramat de factors: formació, ajudes econòmiques, espais i locals per produir i difondre les propostes.*

A l'Administració local li correspon exercir un determinat paper de protecció i estímul a la capacitat creativa dels seus ciutadans fins arribar el moment que les mateixes característiques universals del fet creatiu li donin una nova dimensió. I cal fer-ho, evitant els proteccionismes o els simples mandats indicatius que ens ofereix la llei del mercat.

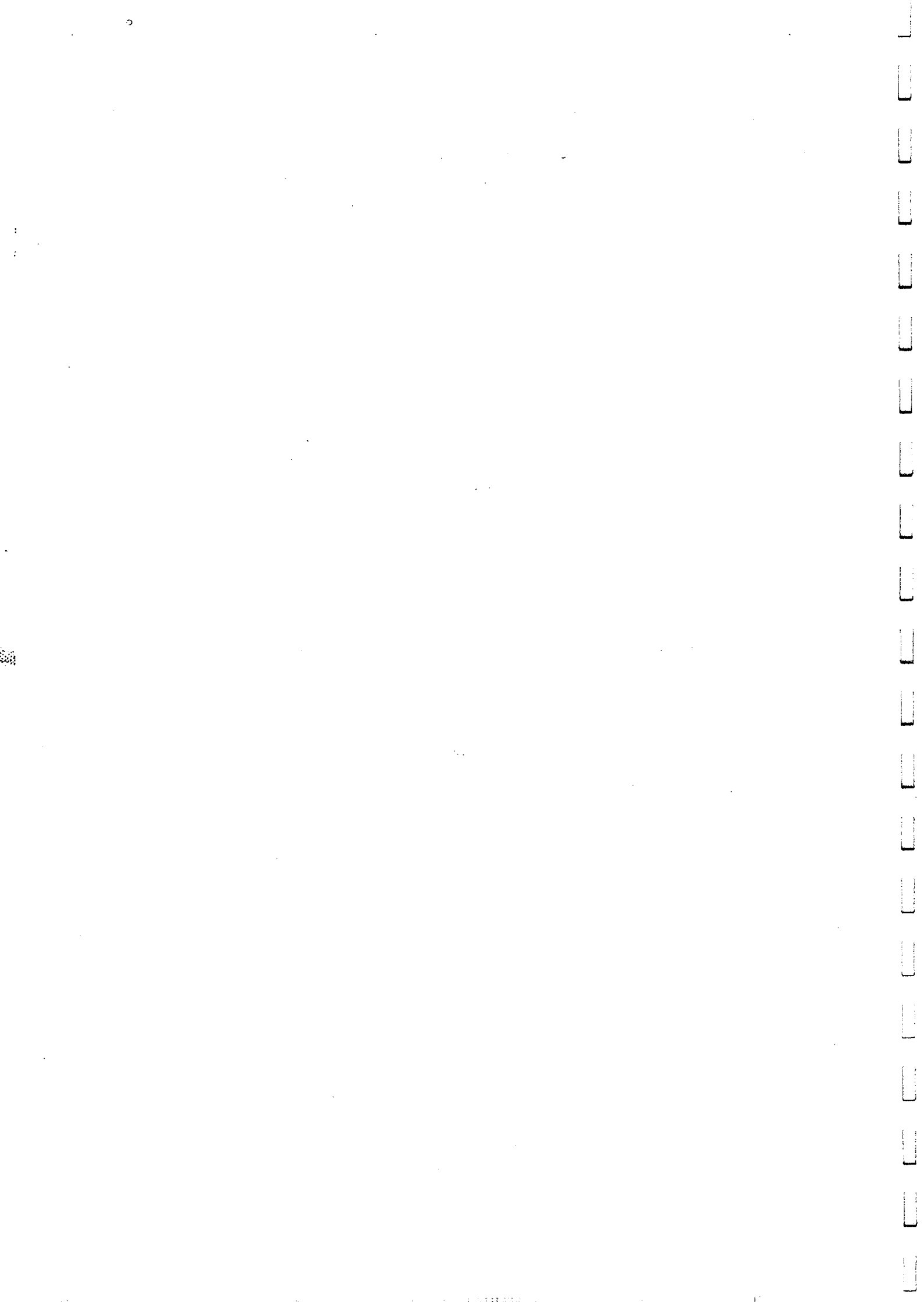
9. *La normalització cultural a Catalunya implica necessàriament afrontar el repte de la normalització lingüística. Ambdós objectius estan íntimament relacionats.*

La integració definitiva de les diferents generacions de l'emigració no pot fer-se d'altra manera que a partir de la creació d'un conjunt de signes d'identitat col·lectius que, sobre les arrels històriques i tradicionals de Catalunya, hi aportin multitud de nous elements vinguts d'altres comunitats o nascuts sobre la base de la convivència cultural.

Aquest fenomen d'identificació cultural col·lectiva només serà possible si arrenca d'una unitat lingüística com a element de consens i punt de partida comú.

10. *Cuidar amb especial dedicació els problemes que afecten els infants i els joves. Una política cultural per a la infància i la joventut s'ha de concretar en la posada en marxa d'un seguit de serveis complementaris a l'escola i al sistema educatiu en general i en la producció de recursos pedagògics per a l'ús de mestres i educadors.*

Des del punt de vista de la joventut, cal posar l'accent en un seguit de programes d'informació i prevenció per tal de reduir al màxim la necessitat de serveis finalistes.

4. Els instruments específics de gestió.

El conjunt d'objectius enunciats són la concreció de les principals idees que fonamenten la política cultural municipal de Sabadell. La seva gestió obliga, sota qualsevol circumstància i conjuntura política, a realitzar un desenvolupament instrumental per disposar de les eines de treball necessàries per a endegar un pla d'actuació.

Instruments de tot tipus: sectorials, territorials, d'avaluació i seguiment.

La tecnificació de la gestió i la creació de d'elements de planificació i d'avaluació de resultats esdevindrà en el futur immediat un factor d'objectivitat funcional dins del sector cultural, mancat fins ara de paràmetres que permetin un diàleg estable entre les diferents forces ideològiques.

Disposar de dades elaborades a partir d'eines de precisió científica facilitarà un exercici dinàmic de la gestió cultural alhora que facilitarà el consens envers els principals objectius de treball.

Entre els instruments que caldrà elaborar en els propers anys cal fer referència als següents elements:

Instruments sectorials: plans i consideracions.

Caldrà elaborar un conjunt de plans per tal de concretar els principals objectius i línies de treball en els diversos sectors de la vida cultural.

Respecte del patrimoni caldrà realitzar el Pla de Museus, el Pla d'Arxius i centres de documentació, els Plans del patrimoni arqueològic i el Pla de protecció del béns mobles entre altres.

Respecte de la cultura artística, caldrà elaborar un seguit de consideracions específiques envers la música, les arts plàstiques, les arts escèniques, així com també d'altres manifestacions com la literatura i les arts de la imatge.

Respecte de la cultura cívica, caldrà elaborar igualment, algunes consideracions respecte del món associatiu i el voluntariat, la formació i la divulgació dels coneixements i les relacions interculturals i la cooperació.

Així mateix caldrà realitzar Plans específics i consideracions per la Normalització Lingüística, les biblioteques i les festes, la cultura popular i les tradicions.

Instruments territorials: el pla d'equipaments

L'instrument de planificació territorial bàsic del qual cal dotar-se i que a través de successives revisions i posades al dia ha d'actuar com a referent fonamental de la política cultural és el Pla d'equipaments culturals municipals.

Instruments d'avaluació i seguiment.

Per tal d'avaluar el funcionament dels programes i l'eficàcia de la política cultural, cal dotar-se igualment d'un conjunt d'instruments d'avaluació i seguiment.

Les eines bàsiques de treball en aquest apartat hauran de ser: l'atles d'emplaçament dels centres, equipaments i entitats cultural de Sabadell; l'inventari de dades culturals de la ciutat i l'anàlisi de rendiments i impactes culturals del conjunt dels centres i equipaments de la ciutat.

5. Els diferents agents culturals.

Sabadell disposa d'un ampli ventall d'agents culturals: més de 450 entitats de caire social i cultural, galeries d'art, cinemes, col·lectius artístics de tota mena... A tots plegats els correspon gestionar la vida cultural de la ciutat.

En sintonia amb la seva història i el seu tarannà característic, cal plantejar un equilibri estimulant i creatiu entre les iniciatives privades, col·lectives i públiques en el terreny de les activitats culturals i la creació d'infraestructures i xarxes.

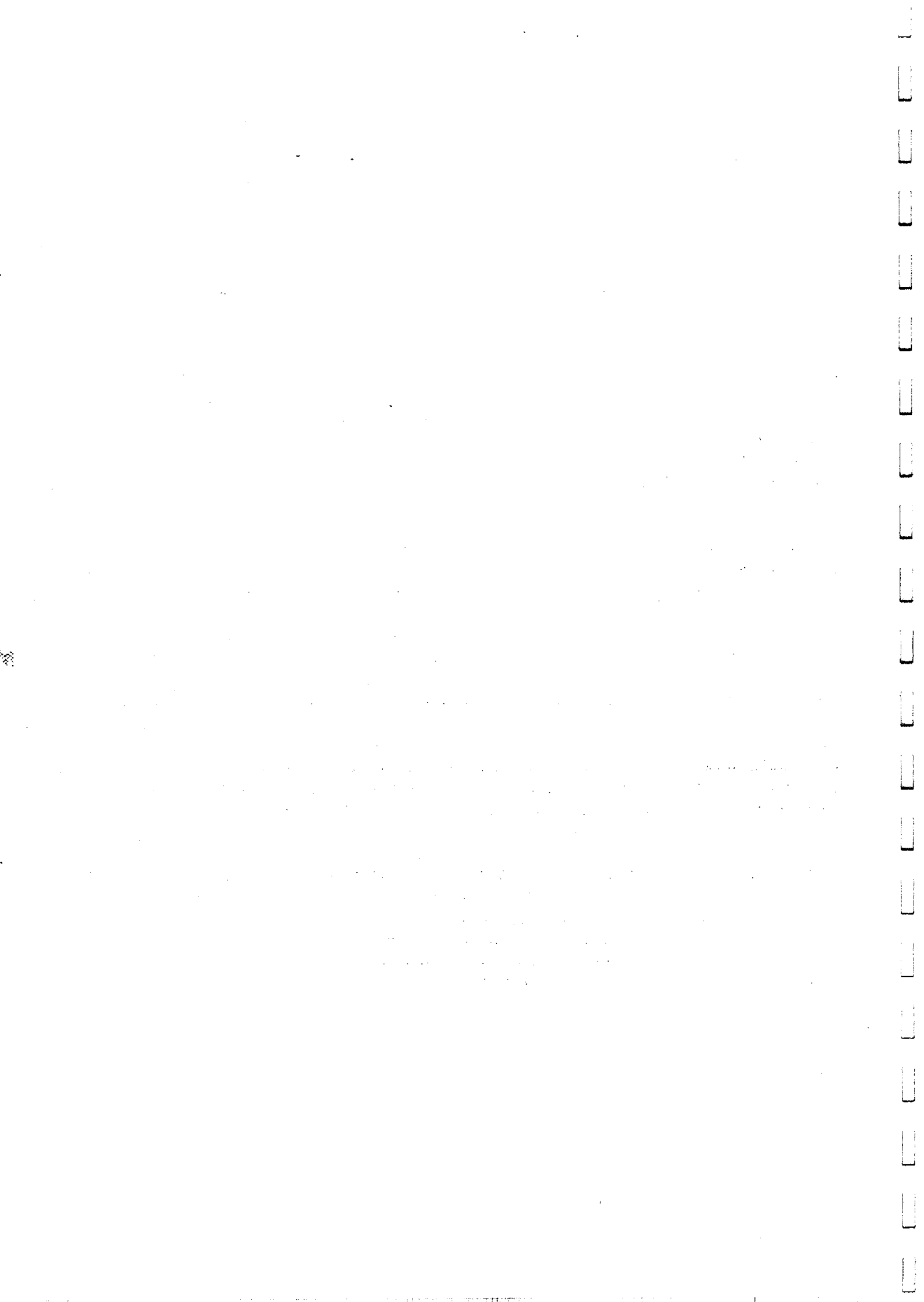
La realitat cultural, la vitalitat i el dinamisme de la ciutat, la capacitat de satisfer les demandes dels ciutadans i ciutadanes, la possibilitat d'incrementar el nivell cultural existent, la capacitat de generar major nombre i millor qualitat del productes, dependrà de la cooperació funcional entre els diferents sectors, de la capacitat de reflexió separada i conjunta i de la domini en tots tres àmbits dels valors de servei públic.

La capacitat de col·laboració i d'aprofundiment en les especificitats pròpies de cada sector ha de ser un factor determinant del desenvolupament cultural de la ciutat i un dels trets principals del seu projecte.

Per a elaborar, gestionar i desenvolupar un futur cultural a la ciutat cal que existeixi el major nombre possible de persones, grups, col·lectius i institucions profundament interessades en l'esdevenidor cultural i que des de la seva particular implicació directa es constitueixin en interlocutors amb vocació de servei públic. La capacitat de relacionar el conjunt de la ciutat, amb cada un dels programes que constitueixen el seu projecte, de fer possible les aportacions teòriques, el debat i la confrontació d'idees, de dissenyar i donar sentit als diferents projectes sectorials dins d'una lògica global, són condicions d'aquesta voluntat de consens, i són la garantia per harmonitzar perfectament els objectius públics amb els requeriments de la ciutat i del seu teixit social.

L'elaboració d'un projecte cultural de futur i l'eficàcia de la seva implantació va estrictament lligat al nombre, capacitat, interès i intensitat d'aquests interlocutors, i en conseqüència la pròpia vida cultural de la ciutat ha d'estimular la seva existència i ha de valorar el seu treball i dedicació.

De manera molt especial cal analitzar la participació en el projecte cultural de les institucions financeres i socio-econòmiques de la ciutat. Per tradició i possibilitats econòmiques la seva tasca ha estat important a l'hora de dotar la ciutat d'infraestructures culturals i de programes de suport a l'iniciativa social. El desplegament cultural de Sabadell i molt especialment la presa de posició en el context nacional obligarà a dissenyar programes en què la participació d'aquestes institucions serà imprescindible.

6. El finançament de la vida cultural.

La tasca endegada pels ajuntaments democràtics en el terreny de la cultura ha estat molt important. En pocs anys el creixement del nombre d'infraestructures, de projectes consolidats, de programes d'ajuda i suport al món associatiu ha estat espectacular. Malgrat tot, la normalització cultural demana més esforços.

Aconseguir un consens competencial, la creació d'infraestructures i en darrera instància el mateix progrés cultural, demanen establir un model particular de finançament per la cultura. Un model particular que arrenqui de la convicció política que el desenvolupament cultural forma part indissociable de la construcció de l'Estat Social de Dret i del procés de consolidació de l'Estat del Benestar. Aquesta situació, tot i que generalitzable, pot aplicar-se perfectament a Sabadell

Enfront de posicions lliberals que atorguen a la iniciativa privada el dret a crear els seus propis monopolis culturals, cal avalar posicions que reconeixen en el predomini de la iniciativa pública un major respecte als drets col·lectius i a la consolidació de la democràcia.

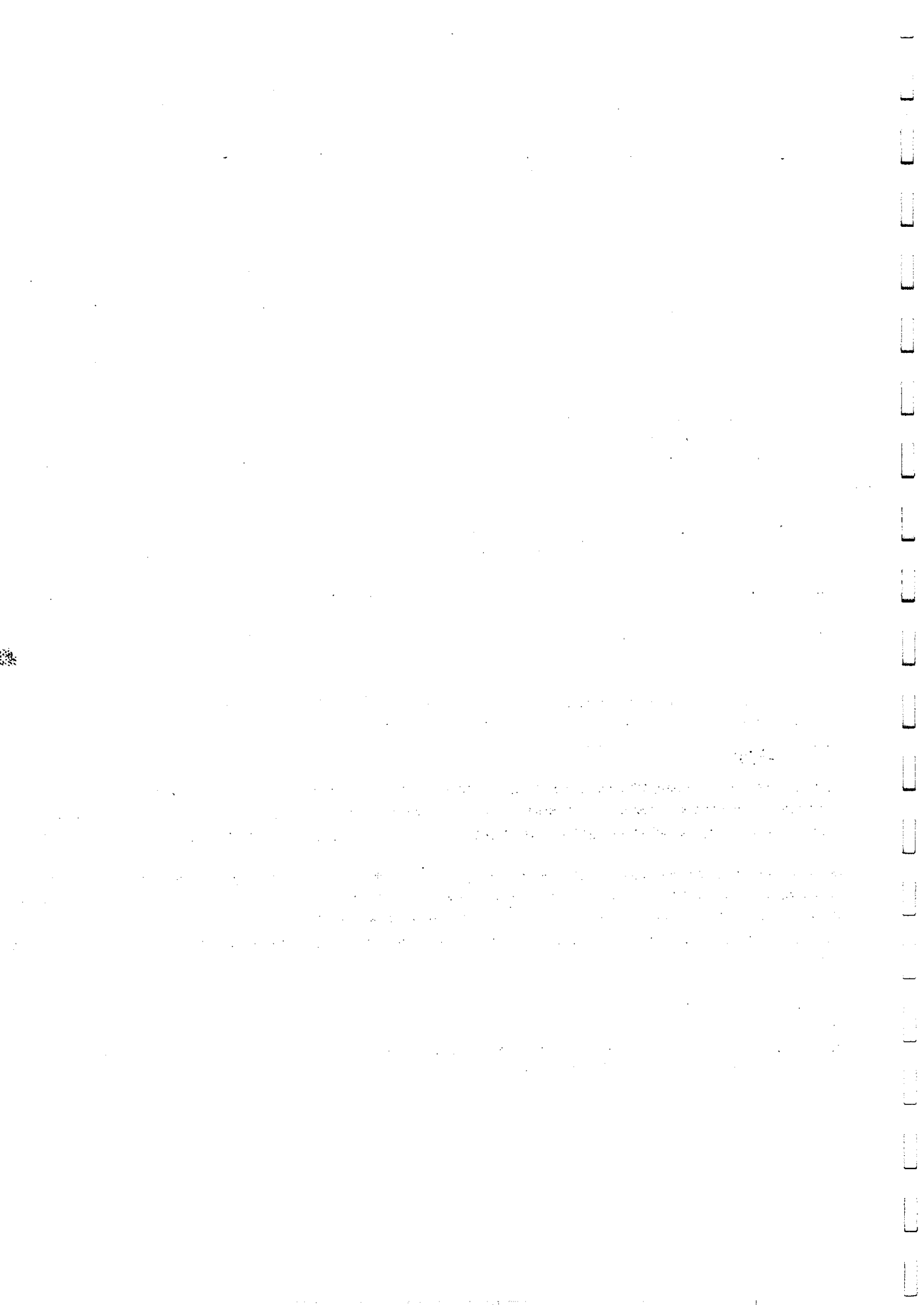
Això no vol dir que l'Administració hagi de sufragar íntegrament dels seus pressupostos la despesa cultural, sinó que ha de ser capaç de reunir diferents agents polítics, socials i econòmics en el finançament dels serveis culturals públics.

A Sabadell, i en relació a altres ciutats mitjanes del país, es donen bones condicions per fer front a un programa de corresponsabilitat econòmica. La difusió de la cultura no pot ser gratuïta, però a l'Administració Pública li correspon regular-ne el finançament bàsic. Cal, per tant, partir de dos principis bàsics:

- 1. Correspon a l'Ajuntament finançar les despeses que genera el dret que tothom té a accedir a la cultura. Aquest principi de democràcia cultural és irrenunciable i configura l'eix central d'una política cultural progressista.*
- 2. Cal definir, però, quins són els drets culturals dels ciutadans, quins són els deures, quin és l'espai de gestió pública, privada i col·lectiva i cal definir igualment quins són els espais de privacitat d'on l'administració s'ha de mantenir al marge.*

Però si construir un equipament és car, mantenir-lo encara ho és més, i especialment si realitza programes amb una elevada adaptabilitat als nous requeriments tècnics, socials i culturals. Per això cal que l'Ajuntament assumeixi progressivament una major participació de les despeses culturals el els pressupostos municipals fins arribar al 7,5 % que recomanen les institucions internacionals.

Cal, igualment, que l'Ajuntament i el conjunt de les forces polítiques que l'integren, així com també els diversos sectors socials de Sabadell, dissenyin una estratègia que permeti la participació dels diferents sectors econòmics de la ciutat en el finançament de la vida cultural municipal. I cal fer-ho d'aquesta manera per assegurar el predomini constant dels interessos públics per sobre dels privats.

7. *Els models de gestió de la política cultural.*

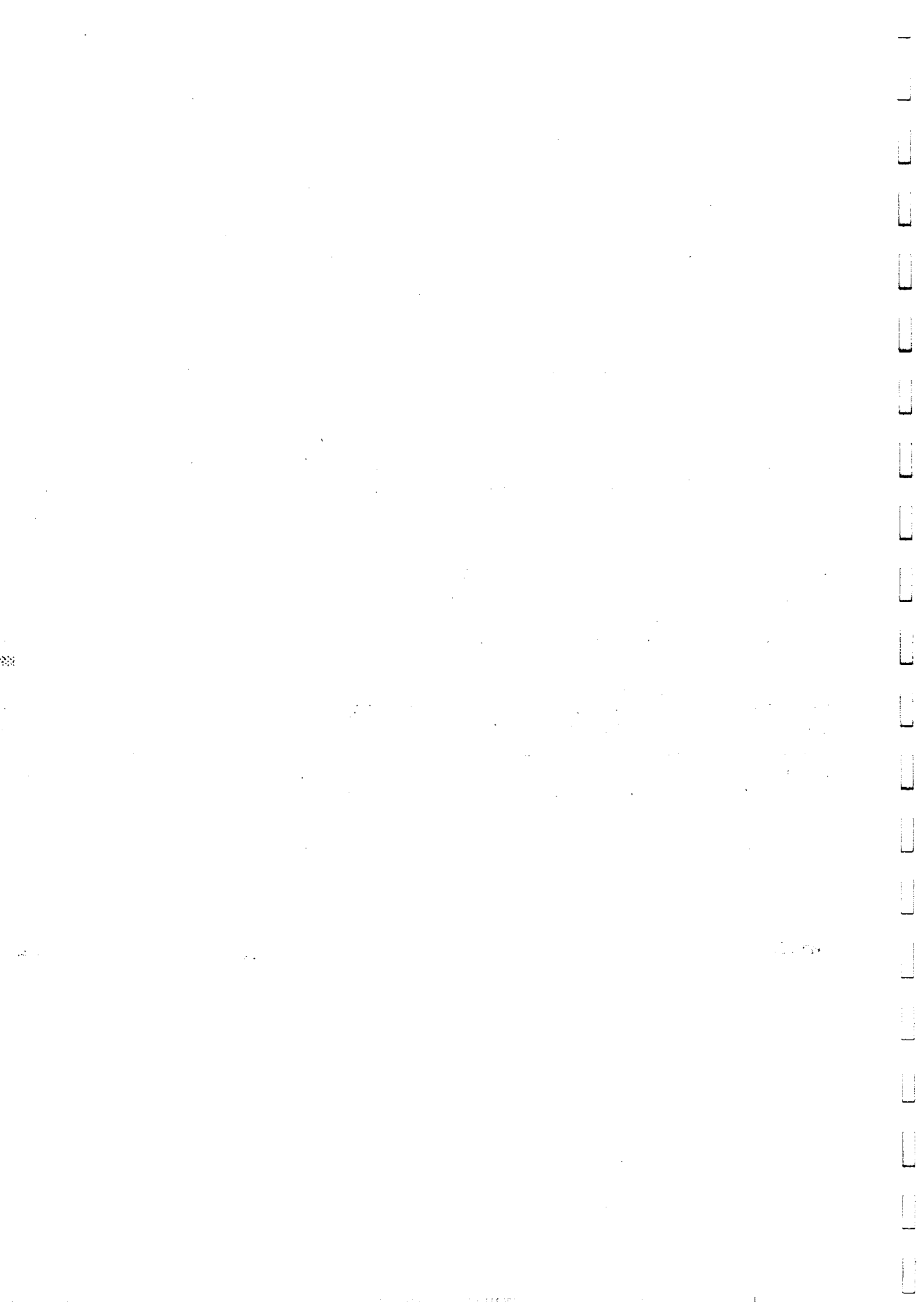
La gestió de les infraestructures i en general dels diferents programes culturals no poden afrontar-se des d'un punt de vista estrictament econòmic. No es tracta simplement de gestionar els recursos existents, el manteniment dels equips i la correcta realització dels programes. Els processos culturals tenen un sofisticat component intangible que dificulta considerablement la seva gestió.

Plantejar nous models que vinculin els programes culturals amb els educatius, plantejar una adequada política d'informació darrera de cada projecte, afavorir mecanismes de participació amb la finalitat de generar dinàmiques autodidactes que permetin un accés divers al saber contemporani, no són objectius compilables en un manual, ni habilitats que puguin formar-se en cursos o tallers de pràctiques.

La creació i la formació d'equips de professionals o voluntaris perfectament capacitats és un requeriment bàsic per a les polítiques culturals del futur i de manera especial davant el repte de gestionar infraestructures de gran complexitat i elevat cost. Professionals capaços d'adequar al context particular de Sabadell i a les seves expectatives concretes, les dinàmiques generals del sector cultural i de respondre amb programes acurats a una definició política de continguts i funcions cada cop més precisa.

Cal per tant iniciar-se en un nou marc de gestió en què hi tinguin cabuda, a més de la il·lusió, la sensibilitat i el sentit comú, la utilització intensiva d'indicadors, programes d'avaluació i auditoria, tècniques científiques de creació de públic i màrqueting, ... I cal, en paral·lel, avançar en un reconeixement del professional de la gestió cultural més adient al nivell de preparació que li serà exigut.

Afortunadament, a Sabadell hi trobem entitats, tècnics i iniciatives privades preparades i disposades a assumir els reptes del futur. Cal que l'engranatge entre tots ells sigui l'adequat i que sorgeixi aquella distribució de les tasques que té com a resultat final una gestió òptima dels programes i els recursos destinats a la cultura.

8. *Les grans opcions estructurals.*

8.1. *Les infraestructures.*

Un dels grans reptes de la ciutat de Sabadell és el d'abordar una important transformació en la seva xarxa d'equipaments culturals. Ara per ara la ciutat està mancada dels d'equipaments necessaris per a endegar amb garanties d'èxit una Política Cultural municipal com la que a poc a poc s'ha anat definint. Per això, en el terreny de les infraestructures la definició d'un Pla d'Equipaments esdevé peça fonamental en el disseny cultural de la ciutat.

Les seves principals característiques hauran de ser les següents:

- 1. Cal definir l'estructura d'equipaments patrimonials de la ciutat. Sabadell disposa d'un seguit d'espais de gran interès patrimonial, que a més tenen grans potencialitats com a contenidors d'activitats culturals. Un dels objectius del Pla d'Equipaments és precisament interrelacionar ambdues finalitats: per un costat, crear una xarxa de centres patrimonials com ara museus i punts museístics capaços d'explicar la història de la ciutat; per un altre, un programa de recuperació de locals catalogats per a usos culturals, de tal manera que es recuperin físicament i alhora s'optimitzin les seves possibilitats infraestructurals.*
- 2. Alguns dels equipaments culturals amb més pes institucional de la ciutat, per exemple arxiu i museus, han de ser objecte d'estudis en profunditat per tal de fer-hi les millores necessàries per al correcte desenvolupament de les seves activitats. En alguns casos aquest criteri comportarà l'adquisició d'edificis veïns per tal de procedir a l'ampliació dels centres.*
- 3. La gran quantitat d'artistes i creadors que viuen i treballen a la ciutat requereix un tractament específic des del punt de vista del Pla d'Equipaments. La voluntat explicitada políticament en el Mapa Cultural d'abocar esforços i recursos en la promoció de la creació i la producció artística local (la ciutat pedrera) significa la creació de nous espais (ara inexistents) amb la qualificació infraestructural i tècnica necessària. Ca n'Estruc i La Nau són dos projectes emblemàtics en aquesta direcció.*
- 4. La xarxa de lectura pública de la ciutat es deficitària en quantitat i qualitat de centres. Per això, és fonamental la creació de la Biblioteca Central Urbana, ja sigui en el context del Fòrum, ja sigui en un edifici independent. La Biblioteca esdevé una prioritat per a la ciutat, tant pel pes d'indicadors de demanda objectius com pel seu impacte envers les funcions que haurà de realitzar.*
- 5. Cal crear sistemes d'ajuda i suport a la inversió per a millores infraestructurals a determinades entitats de la ciutat que disposen d'equipaments importants. Aquest compromís de suport implica un*

aprofundiment en les respectives voluntats de col.laboració alhora que una major implicació de les entitats en la gestió de projectes amb vocació de servei públic.

6. *És precisament aquesta voluntat política d'interrelació entre l'Ajuntament, el sector associatiu i la iniciativa privada de la ciutat la que provoca un dèficit d'infraestructura pública al servei de les iniciatives socials. La ciutat necessita un increment dels espais disponibles per a cessions puntuals i estables. Aquesta problemàtica cal resoldre-la en dues direccions: d'una banda, amb espais i locals plantejats de manera extensiva -Fàbrica Estruch-, de l'altra, amb locals més qualificats que tinguin les condicions necessàries per a acollir projectes d'una certa singularitat -Antiga Escola de Comerç-. Tot plegat ajudarà a descongestionar el Casal Pere Quart i li permetrà retornar, entre d'altres, a les seves funcions genèriques de promoció i suport puntual a les associacions.*
7. *Un element de gran importància que cal resoldre en el futur fa referència a la creació d'equipaments emblemàtics, d'alt poder mediàtic, representatius i catalitzadors de les especificitats i sinèrgies locals. El Fòrum i el Museu de la Indústria Tèxtil Llanera poden ser peces de gran força simbòlica en el paisatge cultural del futur de la ciutat.*
8. *L'adequació entre infraestructures i funcions en alguns dels equipaments existents detecta situacions força problemàtiques. El Teatre Municipal La Faràndula té una dimensió que dificulta una gestió basada en criteris d'equilibri entre els resultats econòmics, socials i culturals. Certament, la seva gran capacitat esdevé essencial per acollir activitats puntuals de l'impacte de l'òpera o per generar una dinàmica molt estimable de sala per cedir a associacions. La recuperació del Teatre Principal i la creació d'una segona sala al Teatre del Sol poden ajudar a solucionar aquest problema, dirigint l'actuació del teatre de la Faràndula cap a projectes més ben dimensionats.*
9. *Els processos d'apropiació col.lectiva dels espais i equipaments públics es generen en la mesura que aquests recullen o aporten solucions a les demandes socials, i de manera especial en la mesura que són un element que remarca la força i la singularitat de la ciutat. És per això que els manteniments i les inversions en millores i dotació tècnica en cadascun dels equipaments de la ciutat esdevé un instrument essencial per afavorir i potenciar-ne l'ús.*
10. *Queden tot i així tres problemes que, per la seva especificitat, caldrà resoldre al marge d'aquest pla d'equipaments. Com ja hem assenyalat abans:*
  - a. *Cal definir un pla de treball que permeti ressituar i consolidar definitivament el conjunt dels centres cívics de la ciutat.*

Podem tractar aquesta qüestió amb solucions pròpies d'una xarxa o amb el desenvolupament de programes personalitzats i diferenciats. En qualsevol cas, cal afrontar-lo a curt termini per la importància estratègica que aquests equipaments tenen a la ciutat.

- b. Cal cercar més implicació operativa entre els programes de cultura i les escoles d'estudis artístics municipals: el Conservatori i l'Escola Illa.*
- c. Cal reestructurar el paper dels centres d'Esplai de la ciutat, com a moderadors del temps lliure d'un nombre important d'infants i joves de la ciutat i com a usufructuaris d'un conjunt d'infraestructures de propietat municipal.*

8.2. El disseny urbanístic-cultural

Plantejada l'expectativa d'una ciutat amb els equipaments inclosos en aquest Pla, hom pot especular amb la tendència a establir determinats comportaments urbanístic-culturals.

Tal com plantejàvem al Mapa Cultural, la ciutat a poc a poc podria vertebrar-se a partir d'un seguit de zones d'especial empena cultural, d'un conjunt de zones amb activitats i dinàmiques d'impacte ciutadà i amb un nombre destacat de punts culturals d'interès remarcable. Es tracta, en general, de localitzacions urbanes no necessàriament coincidents amb les divisions històriques o administratives de la ciutat, que s'estructuren al voltant d'eixos comercials, nuclis de comunicacions o a partir de l'impacte conjunt d'un seguit d'elements de tot tipus.

El particular caràcter territorial d'aquestes zones permet una lectura particular de la ciutat, aporta noves maneres d'entendre les dinàmiques culturals de Sabadell i articula tendències de futur molt més relacionades amb els circuits naturals dels veïns que no pas amb les divisions estrictament funcionals.

Reforça aquesta idea, a més, la tendència, clarament assumida a la ciutat, de realitzar tractaments integrals a diferents punts de la ciutat. Cal assenyalar al respecte tota la tasca de dinamització realitzada al voltant de l'Eix Macià, el Pla del Ripoll i molt recentment el Pla integral del Centre.

Aquesta lectura urbanístic-cultural ens permet trobar a la ciutat diferents nivells de vitalitat, que cal conèixer per tal d'intensificar-los, animar-los i si s'escau corregir-los. Les més importants són:

a. *Centre històric, al voltant de la Rambla.*

La referència històrico-cultural per a tota la ciutat. L'espai central d'aparador artístic i divulgació patrimonial de la ciutat.

Zona de màxima centralitat amb una important concentració d'equipaments de difusió: teatres, sales d'exposicions, sales d'actes, cinemes i amb una part molt considerable dels equipaments patrimonials que tendrien a reforçar-ne la posició d'àrea de capitalitat. Aquesta infraestructura estaria acompanyada d'una important presència d'entitats i de comerç cultural de tot tipus. El centre, a més, configura el nucli comunicacional central de la ciutat i vehicula el sistema de transports intern, com també els principals punts de sortida i arribada dels externs.

El centre viu, avui, una forta competència d'altres zones emergents, especialment les que es situen al voltant de l'Eix Macià.

Les accions que es realitzin hauran d'anar encaminades a consolidar el seu impacte cultural que es manifesta a través de dos eixos bàsics:

D'una banda, les propostes integrades en el circuit formació, creació, producció i consum artístic i cultural. En aquest apartat cal fer referència entre d'altres al Conservatori, l'Escola Superior de Disseny, el teatre La Faràndula, el Teatre del Sol, la biblioteca central de la Caixa, el Casal Pere Quart, l'Acadèmia de Belles Arts, l'Acadèmia Catòlica, l'Agrupació Narcís Giralt, la Unió Excursionista de Sabadell entre els equipaments públics i associatius existents i a les llibreries, els cinemes i les galeries d'art privades entre els espais de comerç cultural. Cal esmentar especialment les instal·lacions i serveis de la Caixa de Sabadell (Auditori, sala d'exposicions, amfiteatre i l'obra social on hi ha un nombre important d'entitats). Alguns d'aquests equipaments, convenientment adequats, podran intensificar o reorientar les seves programacions i incrementar considerablement la seva dinàmica social i cultural. Cal fer referència igualment a l'existència del Teatre Principal i del Saló Imperial, els quals poden aportar noves possibilitats en el terreny de la difusió artística.

Des del punt de vista dels nous projectes artístics cal assenyalar la rehabilitació dels tallers de l'antiga funerària i els locals de l'antiga Escola de Comerç, la qual cosa facilitarà millors condicions de treball a l'Orquestra Simfònica del Vallès i a l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell.

Als carrers i a les places de la zona s'hi concentren algunes de les activitats festives més importants com la Festa Major de Sabadell, ja que hi ha una tradició arrelada de fires i mercats especialitzats dominicals.

El segon gran eix cultural del centre és la concentració d'equipaments dedicats al treball patrimonial i els diversos edificis de relleu històric. En

aquest apartat cal citar l'Arxiu Històric, els museus d'Història i d'Art, l'Institut de Paleontologia, el futur Museu Tèxtil al vapor Pissit, el vapor Badia, el campanar de Sant Fèlix i molts altres. La major part d'aquests edificis necessiten obres de restauració o rehabilitació d'una importància considerable. Algunes iniciatives en aquest terreny tenen un caire totalment privat com el Museu del Vitrall a la Casa Duran.

Actualment al centre històric de Sabadell, s'hi concentren una part molt significativa de les iniciatives culturals de la ciutat. Tot i mantenir aquesta situació com un objectiu desitjable (en la mesura que assegura un sistema natural d'integració i creació d'identitat local), cal prefigurar unes estratègies de reequilibri que afavoreixin una major distribució de la riquesa cultural sabadellenca al llarg de la ciutat. En aquest sentit, una de les funcions que el centre històric de Sabadell haurà d'assumir en el futur, conjuntament al seu paper tradicional d'aparador local, és la de distribuïdor d'activitats i propostes realitzades a l'ombra de la seva centralitat cultural.

- b. Creu Alta-Can Rull, sobre un eix perpendicular a l'Av. de l'Onze de Setembre i al voltant de l'Eix Macià.*

Espai de producció artística i cultural en general, propostes de singularitat que afavoreixin el sentit de la modernitat i la presència de la ciutat en els circuits i l'oferta de serveis supramunicipals del país.

Es tracta d'una zona de gran concentració de negocis i impacte comercial. L'Eix Macià significa per a Sabadell l'esdeveniment d'una nova centralitat comercial i sens dubte cultural. Al marge d'equipaments com els hotels o les galeries i superfícies comercials, hi són previstos serveis culturals privats, diverses sales de cinema i oficines administratives.

Cal fer referència al parc de Catalunya, donades les seves possibilitats de contenidor multidisciplinari, com també el seu paper de pulmó verd dins la ciutat. A l'interior del parc, a més, hi ha una entitat històrica com l'Agrupació Astronòmica de Sabadell.

Des del punt de vista cultural, el principal projecte de futur en aquesta zona és el Fòrum, que significaria la creació d'un equipament amb activitats de la màxima singularitat. Dins el Fòrum hi ha prevista una sala d'exposicions, una gran biblioteca multimèdia, dos auditoris, un recinte congressual i firal i en general tots els serveis propis d'un centre de característiques supramunicipals. Tot i així, la zona té altres possibilitats força remarcables, tant per la seva immediatesa com per l'impacte cultural. En aquest sentit cal parlar especialment del projecte interdisciplinari de Ca n'Estruch i de la creació del nou magatzem del Museu d'Història, que tindrà caràcter visitable i esdevindrà un centre de restauració i treball d'investigació patrimonial.

Actualment la zona ha estat activa culturalment gràcies a la presència del Centre Cívic de Can Rull (que haurà de convertir-se en un Centre Cultural de ciutat) i Can Borràs, que els darrers anys ha estat l'espai que ha permès de realitzar activitats culturals massives sota sostre. La futura conversió d'aquest equipament en una escola significarà un canvi significatiu pel districte.

A la zona hi destaca la presència del Centre Parroquial de Sant Vicenç.

En el futur la vida cultural de la zona es veurà incrementada per les possibilitats que ofereixen altres espais de gran importància, com són els safareigs i la fàbrica Balsach com a centre esportiu i cultural al servei dels veïns i veïnes del barri de la Creu Alta.

Entre les zones amb projectes d'interès ciutadà destaquen:

c. Ca n'Oriac.

Normalitzar la presència de la vida cultural. Assegurar els lligams amb la lògica cultural de la ciutat.

La zona de Ca n'Oriac, articulada al voltant de l'Av. de Matadepera que és un dels centres comercials més actius de la ciutat, disposa d'un Centre Cívic que pot convertir-se en un Centre Cultural de ciutat, la Sala Miguel Hernández que haurà de realitzar una important tasca en el terreny escolar i de la difusió artística; la Biblioteca i una xarxa associativa emergent.

A Ca n'Oriac hi destaca la capacitat d'organització de les entitats veïnals, que es manifesta des de fa molts anys amb activitats tan conegudes com el "Febrer Cultural".

d. Gràcia.

Una important especialització en la formació, la creació i la producció artística.

Un dels elements que en el futur podrà determinar les especificitats culturals de la zona són les activitats relacionades amb l'activitat artística. Aquest eix sectorial es configura a partir de l'Escola Illa. L'impacte de les arts plàstiques pot quedar definitivament reforçat amb la creació del centre de producció artística a l'antiga fàbrica Fibranova i en alguna mesura per les activitats realitzades a l'Escola de Formació Ocupacional del Vapor Llonch. Hem de considerar també la presència del Centre Cívic, de l'Associació Cultural Recreativa el Ciervo i les experiències associatives interessants entre les quals cal remarcar una de les entitats regionals més dinàmiques i actives de la ciutat com és el Centro Aragonés de Sabadell.

La vida artística del barri és diversa i centrada essencialment en activitats de cultura tradicional: caramelles, havaneres, trabucaires, gegants.

e. Zona Sud.

Normalitzar la presència de la vida cultural. Assegurar els lligams amb la lògica cultural de la ciutat.

Aquest sector queda delimitat a partir del desenvolupament de tres eixos bàsics: el passeig de Goya, l'obertura de la ronda de Santa Maria i la plaça de Picasso.

El futur de la zona dependrà en bona part d'operacions urbanístiques que permetin ressituar el barri en el conjunt urbà i estirar la seva recuperació. La carretera de Barcelona, en aquest sentit, haurà de convertir-se en el punt d'unió entre els barris d'Espronceda i la Creu de Barberà.

El Centre Cultural de Campoamor i les possibilitats del parc infantil de la Granja del Pas delimiten els espais de més importància. La proximitat dels equipaments del barri de la Creu de Barberà li permet disposar d'una biblioteca i d'una vida associativa variada i remarcable.

També cal destacar, en l'apartat patrimonial, l'ermita de Sant Pau de Riu-sec, espai que està previst dotar-lo d'activitat diària i fer-lo visitable.

Al Sud cal destacar igualment l'impacte urbanístic i cultural que tindrà la creació del Parc de la Granja del Pas. El Parc, definit com un gran contenidor d'activitats temàtiques i firals, al marge de les seves funcions de Parc urbà assegurarà per aquesta zona nous espais de centralitat urbana.

Entre els punts culturals remarcables podem trobar-hi:

- f. Sant Oleguer amb una important concentració de punts d'interès patrimonial: Molí de Sant Oleguer, Pou de Glaç, fàbrica de Can Quadres, masia de Sant Oleguer, entre d'altres; el futur Centre Cívic i el complex esportiu. Aquesta zona prefigura un enllaç natural amb el parc del Ripoll i ha tingut en els darrers anys una important activitat estiuenca.*
- g. Zona Hermètica amb una densitat d'espais lúdics (discoteques i bars musicals), molt important; es va dibuixant a poc a poc com la zona de concentració majoritària de la indústria de l'oci local.*
- h. Can Puiggener, amb la biblioteca, la construcció del nou centre cívic i Sant Vicenç de Jonqueres, que ha estat un dels equipaments patrimonials iniciadors en l'experiència de gestió associativa.*

- i. *Can Deu, on destaquem el centre cívic, la biblioteca i les activitats de cultura tradicional (diables, bruixes i drac). Cal assenyalar, igualment, la presència propera del bosc i la masia de Can Deu, seu de la Mostra permanent d'eines del camp, que li permet disposar d'un equipament patrimonial d'interès.*
- j. *La Creu de Barberà, on hi ha un Centre Cívic, un col·lectiu important d'entitats cíviques, culturals i regionals i les activitats promogudes per la Parròquia de Sant Jordi. Cal destacar-hi les programacions musicals que es duen a terme a l'Església Romànica.*
- l. *Torre-romeu i el Poblenou. Els centres cívics d'aquests barris han de permetre la consolidació de les iniciatives associatives existents i estimular-ne de noves.*

8.3. *Els programes sectorials.*

Però de poc serviria parlar d'infraestructures i equipaments si aquests no formessin part d'un programa que es manifesta també de forma sectorial.

La Política Cultural de Sabadell aposta clarament per tractar des de la diversitat d'objectius tres grans àmbits d'actuació sectorial, en el benentès que hi ha altres elements de gran importància cultural que cal tractar des de la globalitat de l'acció municipal.

Els espais sectorials bàsics d'actuació són:

1. *El sector del Patrimoni.*

La realització d'un pla específic per al conjunt de la política patrimonial de la ciutat afecta una gran quantitat d'elements de la vida municipal, tant a partir del tractament de les especificitats patrimonials, com puguin ser els béns de valor arqueològic, artístic, o els immobles, com de molts escenaris de la vida social i cultural: l'ensenyament, la cultura, la comunicació...

El patrimoni històric és el testimoni de l'esforç i de la capacitat creativa de les generacions passades. La seva protecció és un deure de tots; Administracions i ciutadans.

Des de l'Ajuntament de la ciutat hi ha voluntat de preservar i difondre el patrimoni ciutadà entenent-lo d'una manera àmplia, tot i que fins ara les diverses matèries que conformen el patrimoni estan en compartiments separats sense els necessaris nexes comuns, tant en el camp de la normativa com en la gestió.

El primer pas són les presents consideracions destinades a establir el marc de referència per tot el tema patrimonial, tant en el camp de la recerca, com en el de

la conservació i en el de la difusió. Cal dir que el concepte de patrimoni és canviant i obert, com les disciplines que abraça. L'acumulació d'experiències i els canvis socials i culturals porten a noves formulacions tant teòriques com pràctiques.

Tota la ciutat es pot entendre com un producte històric, però per a ser efectius cal acotar i definir les matèries incloses, establir criteris de vàlua, de conservació, prioritats en la recerca i una línia de difusió.

El patrimoni històric entès en aquest sentit ampli, pot agrupar-se en tres grans blocs:

- 1. Béns dispersos per la ciutat i lligats al territori: Topònims i nomenclàtor, l'arqueologia, l'arquitectura, l'escultura al carrer, els béns mobles i el patrimoni documental, i el patrimoni industrial.*
- 2. Centres gestors i contenidors de béns patrimonials: Arxiu històric i altres arxius, Museus i col·leccions museístiques i Centres de documentació especialitzats.*
- 3. Altres elements: Patrimoni lingüístic, Festes i tradicions -costumari, bestiar- Història oral.*

Al marge d'aquesta descripció tipològica que caldrà treballar particularment, el tractament patrimonial de la ciutat vol posar un especial accent en alguns aspectes singulars com poden ser la idea de Museu dispers en la mesura que la ciutat és integralment un gran contenidor d'escenaris patrimonials. Aquesta idea ens permetrà incorporar a l'estructura actual dels Museus, altres espais sota la consideració de punts d'interès patrimonial, tot plegat amb l'objectiu d'explicar amb més eficàcia la història de la ciutat.

2. La cultura artística i expressiva

El tractament de les cultures artístiques a Sabadell ha de fonamentar-se essencialment a partir de tres elements bàsics:

1. La formació.

Un dels principals reptes d'una ciutat és el de facilitar als seus habitants elements de formació artística a diferents nivells i amb diferents objectius. Les escoles de formació artística de Sabadell: el Conservatori (música) i l'Escola Illa (arts plàstiques), per mitjà dels seus programes centrals i de les activitats descentralitzades als centres cívics compleixen en origen aquesta funció, malgrat que sigui imprescindible reestudiar els seus lligams amb el sistema educatiu reglat i analitzar la conveniència d'arribar a acords amb la Generalitat per a un tractament diferent del seu finançament.

2 *Espais i mitjans per afavorir la creació i la producció artística.*

Per definició, l'art és universal i, per tant, es fa difícil mantenir la connexió entre creador i ciutat. Tot i així, sembla clara la importància de les polítiques locals a l'hora d'incidir en els moments inicials de la vida dels artistes.

Una de les funcions que Sabadell pot assumir és la de facilitar mitjans adequats als artistes i creadors locals per desenvolupar la seva tasca. Cal fer-ho, però, evitant proteccionismes i tuteles que impedeixin la correcta validació artística de cada una de les propostes. I cal fer-ho igualment dins les possibilitats que ofereix el marc de funcions, competències i finançaments que l'actual sistema jurídic-administratiu del nostre país atorga als municipis.

Aquests requeriments obliguen a plantejar les accions dirigides a potenciar la producció d'activitats artístiques amb un fort rigor i concreció, i a definir un sistema òptim de relacions entre artistes i Administració basat en l'existència de locals preparats per acollir creadors, la cogestió i el cofinançament de les propostes, i l'establiment d'unes regles de funcionament precises que ajustin els períodes temporals d'utilització i les contrapartides (difusió, participació en beneficis i imatge).

3. *La difusió.*

Un tercer nivell de concreció del paper del municipi en la promoció de les cultures artístiques és el de facilitar espais adequats per a la difusió de les produccions i les propostes dels artistes. Els circuits inicials són un dels principals reptes que cal afrontar tot i que ja hi ha algunes iniciatives prou significatives.

La política de promoció inicial dels artistes locals té unes característiques força diferenciades dels circuits de difusió estandarditzats. Els artistes joves requereixen espais d'actuació pensats especialment, dissenyats a mida i gestionats amb sensibilitats força diferents de les que es corresponen a l'alta difusió o de la que deriva de l'existència d'un mercat artístic.

Cal definir les accions a realitzar per tal de consolidar les activitats de difusió artística: les activitats puntuals, les programacions regulars, els festivals, les mostres i les demandes locals, i cal concretar-ho particularment a cada un dels sectors.

Des del punt de vista estrictament sectorial, les dinàmiques artístiques de Sabadell tenen més rellevància en el camp de la música i les arts plàstiques i, en menor mesura, les arts escèniques, la qual cosa justifica l'anàlisi particular d'aquests sectors. És precisament aquesta realitat la que aconsella efectuar importants esforços en altres sectors, especialment en les arts de la imatge i la creació literària. En ambdós casos caldrà posar en marxa programes dirigits a potenciar-ne la presència a la ciutat.

3. *La cultura cívica.*

Una de les principals finalitats que afecten el futur de les activitats cíviques i culturals és articular propostes que, sense obviar els drets i la capacitat individual del ciutadà, fomentin la dimensió col·lectiva de la ciutadania i que aquesta no pot sortir d'altre lloc que de la pràctica de la democràcia a tots nivells. En aquest sentit una de les tasques principals de l'Administració és la recerca del consens social, afavorint la circulació d'idees, facilitant la difusió de la informació i creant espais on expressar i resoldre els conflictes.

L'elaboració d'un programa sobre la cultura cívica a Sabadell ha de partir de l'observació de l'actual realitat social i cultural i molt especialment de la complexitat i la riquesa del seu associacionisme i les seves dinàmiques quotidianes.

El desenvolupament de la cultura cívica a Sabadell ha de fomentar-se en:

1. *El reconeixement de l'especial importància que té l'associacionisme local com a eina de socialització i creació d'identitat comunitària.*

Donar suport a l'associacionisme, especialment el que té la voluntat de convertir-se en un servei a l'abast de tots els ciutadans i ciutadanes i el que coincideixi amb l'objectiu de difondre i consensuar un marc de convivència democràtica entre tots els ciutadans i ciutadanes de Sabadell.

Fomentar les relacions entre associacions amb l'objectiu que el diàleg i la cooperació interassociativa afavoreixi el conjunt de la ciutat.

2. *La promoció i la divulgació dels valors cívics i ideològics universals, el foment de la cultura pròpia davant de les tendències uniformadores dominants, la formació en la tolerància respecte dels fets diferencials i la convivència entre les diverses manifestacions i realitats culturals existents a la ciutat, i a l'univers cultural que configura el seu context socio-cultural.*

Promoure el conjunt de valors cívics en tots i cada un dels àmbits de la vida social i cultural: escola, esport, via pública, mitjans de comunicació.

3. *L'existència i la creació d'espais, programes i mitjans de formació i informació dirigits a afavorir el diàleg, l'intercanvi d'idees i la interrelació social i cultural.*

Promoure la convivència entre els ciutadans sigui la que sigui la seva religió, la seva cultura, els seus costums, la seva ideologia o la seva tendència sexual, sempre que siguin respectuosos amb la legalitat vigent i amb els drets dels altres.

Crear una xarxa de centres públics i privats que ajudin a la divulgació de coneixements al conjunt de la societat i que permetin crear un sistema

informatiu integrat sobre totes les propostes formatives que es generen a la ciutat.

Com hem senyalat abans, aquest desenvolupament sectorial no obvia la necessitat de tenir present altres escenaris culturals molt importants. Des de la perspectiva global del Municipi avui resulta imprescindible tractar des del vessant cultural temàtiques com: la relació entre els programes culturals i educatius, els mitjans de comunicació, el medi ambient, la divulgació científica i tècnica i, en general, tots aquells elements que configuren la nostra quotidianitat mediàtica.

ÍNDIX DEL VOLUM II

<i>PROPÒSIT</i>	5
<i>1. L'IDEARI.</i>	11
<i>1.1. Els compromisos ideològics i polítics.</i>	11
<i>1.2. Consideracions generals i particulars sobre Sabadell.</i>	14
<i>1.3. Consideracions sobre el projecte cultural.</i>	18
<i>2. L'INVENTARI</i>	25
<i>2.1. Criteris i metodologia.</i>	28
<i>2.2. Els equipaments culturals.</i>	31
<i>2.3. Valoració de l'inventari i dels comportaments culturals dels equipaments.</i>	34
<i>2.3.1 La distribució geogràfica dels equipaments atenent criteris de propietat.</i>	34
<i>2.3.2 La distribució geogràfica dels equipaments i serveis culturals i artístics atenent la seva finalitat.</i>	38
<i>2.3.3 La distribució geogràfica del patrimoni.</i>	40
<i>2.3.4 La distribució geogràfica de les fires, les festes i les activitats culturals realitzades al carrer i als espais públics.</i>	42
<i>2.4. L'impacte cultural dels equipaments de la ciutat</i>	43
<i>2.5. Conclusions generals.</i>	45

3.	<i>EL PLA</i>	47
3.1.	<i>Principis estratègics.</i>	47
3.2.	<i>Objectius operatius.</i>	50
3.3.	<i>Instrumentes específics de planificació.</i>	56
3.3.1.	<i>Consideracions i Plans sectorials.</i>	56
A.	<i>Consideracions generals sobre el patrimoni històric i cultural.</i>	57
A.1.	<i>Pla de Museus.</i>	70
A.2.	<i>Pla de protecció del patrimoni arquitectònic.</i>	78
A.3.	<i>Pla de protecció del patrimoni arqueològic.</i>	81
A.4.	<i>Pla de protecció dels béns mobles i les col·leccions.</i>	84
A.5.	<i>Pla d'escultures i monuments.</i>	87
A.6.	<i>Pla d'Arxius i Centres de Documentació.</i>	95
B.	<i>Consideracions especials sobre la Normalització Lingüística.</i>	102
C.	<i>Consideracions especials sobre les festes, la cultura popular i les tradicions</i>	111
D.	<i>Pla de biblioteques públiques.</i>	118
E.	<i>Consideracions generals sobre la cultura artística.</i>	123
E.1.	<i>Consideracions especials sobre la música.</i>	125
E.2.	<i>Consideracions especials sobre les arts escèniques.</i>	130

E.3.	<i>Consideracions especials sobre les arts plàstiques.</i>	137
E.4.	<i>Consideracions especials sobre les arts de la imatge i la literatura.</i>	142
F.	<i>Consideracions generals sobre la cultura cívica.</i>	145
F.1.	<i>Consideracions especials sobre l'associacionisme.</i>	147
F.2.	<i>Consideracions especials sobre la formació.</i>	151
F.3.	<i>Consideracions especials sobre les relacions culturals.</i>	157
3.3.2	<i>Estudis generals.</i>	162
3.4.	<i>La sòcio-cultura: una estratègia d'intervenció cultural.</i>	163
3.5.	<i>Els equipaments culturals.</i>	191
3.5.1	<i>Elements previs a un Pla d'equipaments</i>	191
3.6.	<i>Estructura urbanística cultural. Tendències i perspectives de futur.</i>	201
3.7.	<i>Recomanacions.</i>	206
3.8.	<i>Periodificació estratègica de la política cultural de Sabadell 1992-2007</i>	206
3.9.	<i>Seguiment i avaluació de la planificació.</i>	213

PROPÒSIT

Identificació del punt de partida: Etapa d'inflexió en el desenvolupament ciutadà

Ens trobem en una etapa del desenvolupament de la ciutat en que conflueixen, al nostre criteri, un seguit de plantejaments de temàtica diversa i que poden fer possible i necessària l'aposta per un projecte cultural de futur.

És un fet que s'ha treballat, i així es constata a tots els efectes, per a refer urbanísticament i econòmicament la ciutat, la qual cosa ha permès de trencar una inèrcia de desenvolupament suburbial i ha enfortit el sentiment de ciutat dotant-la de la infraestructura mínima i d'una planificació del creixement.

Al mateix temps, i potser com a conseqüència d'aquest fet, s'observa amb més claredat que mai el desfasament d'altres àmbits i necessitats de la ciutat, i es posa de relleu la conveniència d'integrar en un únic discurs de construcció del futur de la ciutat, les activitats al voltant del civisme, la solidaritat, l'ecologia, la instrucció, la cultura.

Pel que fa a l'àmbit de la cultura es constata però, que les polítiques culturals són situades en àmbits de decisió perifèrica: hi ha un important endarreriment en la construcció d'equipaments, en l'organització i en els recursos; hi ha, igualment, dificultats per a la definició d'un discurs disciplinari propi i per a garantir l'estabilitat i la continuïtat.

Situació que fa evident els seus límits: les contradiccions que provoca la falta d'estabilitat de les polítiques culturals i les dificultats per prefigurar el futur.

La consciència del descompensament dels límits i de les contradiccions, d'una banda, i de l'emergència de valors i objectius nous per a construir un model de desenvolupament de la ciutat, de l'altra, fan oportú i estimulants el treball en un projecte cultural de futur, per integrar-lo en un plantejament progressiu de ciutat, dotat de prestigi, de credibilitat i de consens.

Estímul que pot portar a obrir una etapa fundacional, un moment d'empenta, de reflexió en profunditat.

La ciutat disposa d'experiència, d'inversions, d'estabilitat política, d'un teixit associatiu i cultural intens, de nuclis artístics molt consolidats de gran interès i de projecció; Sabadell pot apostar per integrar en una concepció de futur de la ciutat, una component estructural bàsica com és la cultura i el projecte cultural.

Antecedents: Dificultats per a adoptar i adaptar models i experiències en el camp cultural.

La redacció del Projecte del Mapa Cultural s'ha efectuat a partir de l'experiència de la gestió cultural a la ciutat, dels coneixements que l'inventari dels actius culturals ens ha proporcionat i amb el criteri de dotar-nos d'una eina de planificació que s'adaptés a la singularitat i l'especificitat del món cultural i a les característiques de la ciutat.

Tanmateix, però, hem constatat les dificultats per poder adoptar i adaptar altres models o experiències, i hem constatat, igualment, l'absència de legislació i regulació normativa en la gran majoria dels àmbits que componen el ventall dels projectes culturals, i la manca d'instruments tècnics específics per a la gestió i la planificació aplicada a l'àmbit cultural.

Així, s'ha procedit a manllevar d'altres àmbits temàtics, com l'urbanisme, l'educació o la sanitat, la idea de mapa, tot integrant-hi l'idea de pla estratègic al seu interior. També s'ha optat per relacionar dos tipus d'anàlisi: aquell que correspon als equipaments i centres d'activitats i aquell que fa referència a les pròpies activitats culturals. La sistematització i la classificació d'equipaments i matèries n'és deutora.

El projecte que es presenta, intenta dotar-se d'un índex, d'un esquelet, d'uns conceptes, d'uns classificatius, d'uns instruments, d'uns noms, que li permetin d'operar, de formular, de planificar. En definitiva, de ser una eina específica i ajustada al Projecte Cultural.

Per tot plegat sol·licitem benevolència, a l'hora de jutjar i debatre el projecte i agraïm les aportacions que s'hi puguin fer.

Les característiques

El mapa és una suma de l'ideari, l'inventari i el Pla, i, per tant, un instrument de reflexió, de coneixement i de planificació.

És una eina per a dotar de sentit i de futur la política cultural municipal, com també per orientar les polítiques culturals dels altres agents institucionals i culturals presents a la ciutat.

Com a instrument de planificació pretén de donar estabilitat i justificació a les programacions periòdiques i preveu una vigència de termini llarg.

En no ser instrument avalat jurídicament per cap llei, cal que disposi de prou flexibilitat i adaptabilitat en el temps i les circumstàncies per poder ser un instrument viu i de servei. Correspon, doncs, fonamentalment a l'esfera política aplicar-lo, defensa, i desenvolupar-lo.

A qui es dirigeix

En primer lloc a l'administració municipal, que ha de ser l'encarregada de definir i materialitzar per a tota la ciutat, una política cultural clara.

Però, partint del convenciment que el projecte cultural per a la ciutat cal que es faci en col.laboració amb les institucions, els agents i el teixit cultural i associatiu local, també es dirigeix a aquests sectors com a interlocutors prioritaris per a la reflexió envers la ciutat.

Finalment, es dirigeix als ciutadans, com a destinataris finals de tota política cultural. Ells mateixos i els seus representants hauran de mesurar si aquesta eina és l'adequada per a obtenir i gaudir dels serveis i l'activitat cultural de la ciutat.

L'elaboració

Partint de la responsabilitat que pertoca a l'administració municipal en la reflexió, l'elaboració i la presentació de propostes respecte de la política cultural de la ciutat, ha estat el Departament de Cultura el nucli de la reflexió primera. En aquest sentit s'ha format un equip de treball tècnic, integrat per alguns col.laboradors fixos del Departament, juntament amb d'altres que col.laboren específicament en aquest encàrrec.

El procés efectuat fins avui ha consistit en la celebració de sessions periòdiques de treball que podem periodificar en tres fases:

- a. Del novembre de 1991 fins al gener de 1992: definició i formació de l'equip de treball i concreció dels criteris ideològics, polítics i tècnics de l'elaboració del Mapa Cultural.*
- b. Del febrer de 1992 al desembre 1992: reunions quinzenals i elaboració del gruix de l'avantprojecte.*
- c. Del gener de 1993 al maig de 1993: reunions quinzenals i sessions concentrades en diversos dies: correcció, discussió i refeta del material per a la presentació de l'avantprojecte.*

- d. *Del març de 1993 a l'abril de 1994: incorporació de noves temàtiques, ampliació d'altres i presentació del Pla d'Equipaments. Proposta del projecte del Mapa Cultural per a ser discutit.*

La discussió i l'aprovació

Es parteix del convenciment i de la voluntat que l'elaboració del Projecte del Mapa Cultural sigui conseqüència de les reflexions, les discussions i les confrontacions polítiques, institucionals i ciutadanes sobre el document inicial.

Es preveuen tres fases de discussió, amb una durada d'aproximadament un any, que, naturalment poden ser sotmeses als ajustaments que es considerin necessaris.

El mateix procés de discussió i millora forma part de les característiques i estil de relacions contingudes en el Mapa Cultural, per així contribuir a fer possible l'acord, el consens i el pacte cultural ciutadà.

La lectura

El Mapa Cultural es compon d'un conjunt de materials ordenats en tres volums: el Mapa pròpiament, el Pla d'Equipaments i l'anàlisi d'impactes i l'Atles i impactes dels equipaments i les entitats de la ciutat. Relacionat amb el primer volum, s'incorporen en un annex diversos documents complementaris elaborats en la fase de redacció de l'avantprojecte.

Ha estat voluntat dels redactors, sintetitzar al màxim totes les idees, les consideracions i les propostes, en detriment d'una línia expositiva i justificativa més àmplia i s'ha utilitzat un estil de redacció, tan sobri i ajustat com fos possible, amb ressonàncies d'altres instruments semblants.

Els annexos, responen a diferents objectius. En tots els casos són, però, eines de treball complementàries de coneixement de què cal disposar per a una correcta discussió i debat.

Els annexos del Pla 3.A, 3.B, 3.C i 3.D, van ser redactats durant el primer semestre de 1993 i compilats a propòsit de l'avantprojecte del Mapa Cultural. Malgrat que moltes de les reflexions incloses puguin semblar poc actuals, hem cregut oportú mantenir-los com a documentació paral·lela als volums I i II del Mapa Cultural.

Propòsit

Després de totes aquestes prevencions, constatacions i consideracions, hem de concloure que el Projecte del Mapa Cultural de Sabadell pretén ser un instrument eficaç de reflexió, de coneixement i de planificació de la política cultural de Sabadell.

Pretén de situar el projecte cultural al nucli del discurs sobre el futur de la ciutat i així situar la reflexió i l'activitat cultural al bell mig de les preocupacions estratègiques i diàries de la política municipal.

Pretén de ser un punt de referència per tots aquells col·lectius o persones interessades activament per la cultura.

Pretén de fer possible l'estabilitat de les polítiques culturals i de dissenyar un procés temporal de programació.

I es sustenta per la confiança que és possible ajustar i relacionar la ciutat, el medi físic i el teixit social, amb les polítiques i les infraestructures culturals, amb l'organització i la participació, amb el rigor, i els valors cívics.

1. L' IDEARI.

Davant la perspectiva d'analitzar la vida cultural de Sabadell, tant pel que respecte la seva realitat actual com les línies de treball de futur, hom no pot abstraure's a determinades reflexions prèvies a qualsevol presa de posició. Reflexions que fan referència al substrat ideològic i polític del grup de govern de la ciutat, reflexions que tenen en compte el context social, econòmic i cultural de la ciutat i reflexions que es situen dins l'actual estructura jurídic-constitucional del nostre país.

Tot plegat ens indica que les polítiques culturals no poden realitzar-se prescindint d'un seguit de realitats, objectives i subjectives, que configuren l'ideari bàsic de treball.

1.1. ELS COMPROMISOS IDEOLÒGICS I POLÍTICS.

Avui en dia parlar de cultura implica parlar de l'ésser humà i de la societat on viu. La idea de desenvolupament cultural mesura el progrés d'una comunitat a partir de l'evolució coherent de la seva pròpia identitat i ens obliga a observar la realitat cultural d'una manera forçosament complexa i interactiva.

Cultura ho és tot, i a falta de divisions operatives que acotin els paràmetres concrets on insertar tota política cultural, parlar-ne implica obrir un diàleg al voltant del conjunt d'activitats de la persona i de la societat.

Parlar de política cultural, aleshores, és parlar d'un conjunt global de polítiques entre les quals sovint no ha existit un diàleg ordenat i de mutu enriquiment.

A Sabadell, el disseny d'un pla estratègic de cultura ens obliga a parlar d'urbanisme, de serveis socials, d'educació i en general de totes aquelles àrees de treball a partir de les quals s'ha convingut d'organitzar l'acció de govern.

Però parlar de cada una d'aquestes àrees podria resultar poc operatiu perquè en definitiva el treball de cadascuna respon, d'altra banda, als mateixos objectius que justifiquen l'existència d'un departament de cultura.

Hem de parlar, doncs, dels diversos elements que configuren el marc de treball a partir del qual s'afronta el disseny global de la ciutat, elements, molts dels quals, consubstancials al mateix desenvolupament jurídic i constitucional de la nostra societat.

a. La construcció de l'estat social de dret.

a.1. La democràcia i la participació.

Els ajuntaments son una peça clau per consolidar la democràcia. La gestió transparent, l'accés de tots els ciutadans a la informació, afrontar els reptes de la participació, son conceptes universals que cada ciutat ha de dotar de continguts concrets.

El progrés cultural de la ciutat, i el treball que puguem realitzar des dels departaments de cultura, depèn dels avenços en aquests principis fonamentals.

a.2. L'assistència social i sanitària, la plena escolarització, el dret a l'habitatge, el treball.

Son els fonaments de l'edifici cultural.

Les polítiques culturals no poden abstraure's d'una realitat superior que les condiciona, les facilita o les dificulta.

L'Ajuntament no pot resoldre molts d'aquests problemes, però ha d'afrontar-los, i interactuar amb les institucions competents, com a prioritats bàsiques a partir de les quals serà possible avançar cap als grans objectius de futur.

b. El creixement sòcio-econòmic de la ciutat.

Cada cop amb més intensitat constatem que el progrés de la ciutat ve determinat pel seu creixement sòcio-econòmic. Ja han passat els temps en què pensàvem que el conjunt de l'acció pública podria solucionar per si mateix la problemàtica d'una societat que viu en el desequilibri i que genera diferències. Precisament perquè es tracta de diferències estructurals i no pas conjunturals, el paper de l'Administració ha de dirigir-se amb creixent intensitat a redistribuir indirectament les plus-vàlues que generen els sectors econòmics de la ciutat.

Establir espais de diàleg permanent amb empresaris, dignificar i millorar la ciutat, especialment des del punt de vista de les infraestructures i les comunicacions, per tal d'incrementar la seva capacitat per atraure inversions, planificar un correcte equilibri entre el creixement industrial i el sector dels serveis, són algunes de les accions que defineixen i caracteritzen els moderns objectius de les Administracions locals.

Tot plegat, té una importància cabdal per el desenvolupament de la cultura, tant des del punt de vista de la credibilitat i el consum cultural local, com en la perspectiva de l'increment de les inversions i la corresponsabilitat social en els afers culturals i artístics.

c. La qualitat de vida. La ciutat educadora.

L'increment de la qualitat de vida és un concepte d'evidents connotacions culturals. És la progressiva qualificació dels serveis bàsics.

Una política urbanística que dignifiqui l'habitatge i els espais urbans comunitaris, que racionalitzi la ciutat i la faci habitable. Una política de renovació pedagògica que millori l'ensenyament i l'adeqüi a les necessitats i a les exigències del futur. Una política sanitària que es fonamenti en la prevenció i l'assistència primària. Una política d'informació que faciliti el diàleg del ciutadà amb l'univers institucional que el rodeja. Una política de seguretat ciutadana que potenciï l'increment del civisme i la corresponsabilitat entre els ciutadans.

La ciutat és l'espai idoni per a millorar els nivells de qualitat de vida i la ciutat educadora apareix com una idea força, que emmarca el conjunt d'accions particulars i transversals que l'han de fer possible.

El conjunt d'accions municipals realitzades amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida a Sabadell, afecta directament i globalment la dimensió cultural de la ciutat i el treball directament vinculat a la gestió de la cultura es troba clarament afectat pels progressos en aquest terreny.

d. La identitat ciutadana.

Una ciutat pot esdevenir un simple concepte administratiu si no té una identitat singular que l'expliqui i la personalitzi.

La identitat local, expressada essencialment a través dels valors simbòlics del patrimoni, vehicula la ciutat com una unitat a partir de la qual el ciutadà pot esdevenir subjecte directe i actiu de les seves potencialitats.

La ciutat amb identitat, pot generar solidaritat i generositat, condicions necessàries per a socialitzar plus-vàlues individuals i per revertir a la societat els beneficis econòmics que genera la mateixa ciutat.

Cal entendre el patrimoni de manera ampla i transversal. No inclou únicament els continguts inventariables de la història. Cal introduir-hi els símbols intangibles, la història oral, els costums a partir dels quals s'organitza i expressa la ciutat.

Però, a més, les accions de la nostra contemporaneïtat, esdevenen patrimoni real de tal manera que la construcció d'una identitat ciutadana ve determinada també per l'actuació dels signes diferencials d'una comunitat: el seu mobiliari urbà, les xarxes informatives, la cultura administrativa, l'estructura comercial.

L'increment de la identitat sabadellenca ha de ser un objectiu global de cadascun dels diferents sectors actius de la ciutat.

e. La cultura és un discurs de transversalitat.

La cultura no pot dissociar-se de la globalitat d'elements que configuren la vida municipal i, per tant, totes i cadascuna de les àrees de gestió en què puguem dividir l'acció de govern municipal són, d'alguna mesura, àrees de cultura.

Certament, la política cultural entesa com l'administració del patrimoni, dels equipaments i dels programes de suport i promoció de la cultura, té una especificitat concreta i cada cop més important. Però aquest és simplement un aspecte de la vida cultural.

Cada acció municipal, cada acte de la societat civil i dels sectors econòmics de la societat té una gran connotació cultural.

La gestió urbanística, la gestió econòmica i fiscal, el món de l'esport, les accions en el camp de la participació, dels serveis socials i la sanitat, i evidentment tot allò que des del municipi es pugui aportar a la renovació i a l'increment de la qualitat de l'ensenyament, tenen una intencionalitat cultural que cal abordar amb coneixement i amb una direcció única.

1.2. CONSIDERACIONS GENERALS I PARTICULARS SOBRE SABADELL.

Les polítiques culturals no poden abstraure's d'un context general que les condiciona i les justifica. Però no es tracta solament de remarcar l'existència d'un marc polític i ideològic dins el qual poder situar una determinada estratègia cultural. La mateixa realitat cultural té unes dinàmiques particulars que cal tenir molt presents per tal d'articular una política coherent i adequada.

De la mateixa manera, la ciutat, el territori on se situa una determinada política cultural, té unes característiques particulars, una història, una composició social, una situació geogràfica, que la condiciona.

En aquest sentit convé reflexionar sobre alguns dels elements que actuen en sentit positiu o negatiu sobre la ciutat, ja que la determinació dels objectius i de les estratègies a seguir els haurà de tenir en compte per tal d'assegurar una adequada obtenció de resultats.

a. En relació a l'entorn general del país i a les principals tendències del món de la cultura.

a.1. Els punts forts (elements positius que cal tenir en compte, en la mesura en què actuen favorablement sobre les polítiques culturals):

- 1. L'increment del prestigi de les segones ciutats i del nivell de qualitat de vida. Com a conseqüència existeix un increment de la vida cultural en tots els aspectes.*
- 2. L'esclat de la cultura com a espai de consens social. L'activitat cultural ha pres les funcions de catalitzador del nivell de progrés i benestar de les societats. D'altra banda, cada cop més, l'art i la cultura tenen més un component interclassista i integrador.*
- 3. Una participació major del sector privat en el finançament de la cultura, afavorit sens dubte per una legislació menys restrictiva en els terrenys fiscal i associatiu.*
- 4. Un increment de la professionalització de la vida cultural i dels professionals que la gestionen. Aquest punt permetrà assolir una tecnificació i una rigorositat major en la planificació i la gestió cultural.*
- 5. L'aparició de nous models associatius amb vocació de servei públic, dotats d'estructures de funcionament cada cop menys burocràtiques i voluntaristes.*
- 6. La consolidació d'un espai comunicatiu transnacional que permet l'accés immediat a la informació (independentment d'on és generi), la circulació dels productes i dels models de gestió.*

a.2. Punts febles (elements negatius que cal tenir en compte, en la mesura que dificulten l'articulació de les polítiques culturals).

1. *Una clara tendència a la vulgarització i estandarització de l'art i de les manifestacions culturals en general. Aquesta tendència es manifesta tant per l'impacte del creixent poder massificador dels mitjans de comunicació, com pel pes dels imperatius propis del mercat.*
2. *Consolidació d'una capa social iletrada i culturalment inactiva. La societat dels dos terços demostra, en bona part, que l'existència d'un substrat social marginal té característiques estructurals i no pas conjunturals.*
3. *Producte dels dèficits infraestructurals del nostre país, hi ha una tendència a la hiperconcentració d'inversions i propostes singulars a les grans capitals.*
4. *Predomini de les estratègies de l'oferta per sobre de les de creació de demanda. Cada cop és més freqüent observar com determinats processos de creació de mercat s'articulen amb total independència de la vàlua real del producte cultural.*
5. *Pèrdua d'importància dels valors ideològics.*
6. *Una persistent separació dels programes educatius respecte dels culturals produïda, en bona part, per la incapacitat de superar les limitacions del treball amb objectius immediats.*

b. En relació a Sabadell i a les seves principals característiques.

b.1. Factors favorables.

1. *La situació geogràfica. Sabadell es troba situada en un punt estratègicament important. Des de molts punts de vista podem observar Sabadell com un bon exemple del que nomenem segones ciutats. La proximitat de Barcelona li permet beneficiar-se de la seva oferta de serveis i al'hora disposar d'un nivell de qualitat de vida considerablement important.*
2. *La xarxa de comunicacions entre Sabadell i els diferents punts neuràlgics del país es excel·lent. Això permet dirigir una part*

important de la vida cultural local a un públic potencial superior al de la ciutat.

3. *La piràmide social de Sabadell és força equilibrada igual que el seu mapa socio-econòmic. Això facilita l'aparició de serveis a tots els nivells.*
4. *La tradició industrial de Sabadell ha deixat una extraordinària herència patrimonial sobre la qual pot articular-se un nou discurs que vinculi creació amb producció, cultura amb treball. Les dinàmiques socials, econòmiques i culturals tenen a Sabadell una oportunitat única per convergir en un projecte integral i engrescador que aglutini la ciutat al voltant d'objectius col·lectius.*
5. *L'ordenació urbanística realitzada en els darrers anys ens permet parlar d'una ciutat que ja ha resolt els seus problemes primaris. D'altra banda, hi ha una planificació de futur sobre la qual dissenyar i ordenar el mapa de serveis personals, amb garanties d'equilibri i racionalitat.*
6. *Sabadell disposa d'una infraestructura primària a ple rendiment. La xarxa d'equipaments assistencials i educatius, el consorci hospitalari, en són bons exemples. Des d'un altre punt de vista, una part molt important dels equipaments i dels centres imprescindibles per a articular una política cultural ja hi són o estan en fase de construcció.*
7. *L'existència d'institucions econòmiques i financeres importants permet cercar sistemes mixtos de finançament cultural i compromisos d'alt nivell derivats del consens i la coincidència d'interessos.*

b.2. Factors de dificultat.

1. *L'estructura político-cultural de Catalunya no actua positivament sobre el treball cultural que fan les administracions locals. La manca de definició sobre les diferents competències municipals dificulta el finançament de la cultura i un correcte i suficient aclariment sobre el paper que cada una de les administracions ha de realitzar.*

2. *Com una conseqüència directa o indirecta del punt anterior, Barcelona ciutat té un paper hegemònic que dificulta la consolidació dels projectes culturals de les ciutats que l'envolten. La construcció d'una gran Àrea Metropolitana municipalista i policèntrica ara per ara no és una realitat.*
3. *Els problemes derivats del procés d'unificació europea poden retardar la consolidació de Sabadell com a ciutat de serveis. La crisi econòmica i els ajustaments industrials poden fer aparèixer noves bosses de marginalitat. És el que anomenem la societat dels dos terços.*
4. *Tot i que Sabadell disposa d'una infraestructura cultural bàsica, algunes polítiques essencials pateixen la manca d'equipaments adequats. Cal fer inversions importants per corregir aquests dèficits.*
5. *Organitzativament la ciutat no disposa dels instruments necessaris per a gestionar una política cultural adequada als requeriments i les possibilitats de la ciutat. Amb els mitjans actuals es difícil afrontar els reptes del futur.*

1.3. CONSIDERACIONS SOBRE EL PROJECTE CULTURAL.

El Projecte Cultural per a Sabadell ha d'elaborar-se a partir d'uns principis i posicions prèvies explícites, de tal manera que el seu desenvolupament en sigui conseqüència. Es parteix del convenciment que cada ciutat i cada àmbit requereix el seu propi projecte cultural, entenent que solament la relació estreta amb l'espai, la història, el context, el tarannà, la ideologia, la realitat física, la política..., pot estimular i fer creïble el propòsit de l'elaboració i posterior aplicació d'un Mapa Cultural. Es tracta, doncs, d'un projecte dinàmic impossible d'entendre al marge d'una realitat concreta.

El Mapa Cultural de Sabadell parteix dels següents principis:

1. La planificació i el Projecte Cultural.

La introducció d'instruments de planificació en la política cultural és un dels objectius principals del Mapa. La complexitat del registre de temes que poden incloure's dins d'un Projecte Cultural per la ciutat obliga a realitzar un esforç de sistematització i classificació de cada un d'ells per tal de definir línies de treball per a la programació actual i de futur.

D'altra banda les eines de planificació cultural han d'ajudar a normalitzar i revalorar el paper de la política cultural dins el conjunt de polítiques socials a la ciutat.

La definició d'imatges de futur en el terreny de la infraestructura cultural, o de les activitats i coneixements pròpiament culturals, van lligades a la possibilitat de la seva previsió i programació, a la definició d'estratègies i l'adjudicació de recursos per a fer-les realitat.

De la mateixa manera la planificació és un compromís per tots aquells que s'el fan seu i és un marc explícit d'intencions, les quals, en conseqüència, poden ser discutides, valorades, millorades o modificades.

2. La ciutat i la cultura.

El projecte cultural és per a Sabadell. Partint del convenciment que és possible dissenyar tants projectes culturals com àmbits territorials es defineixin, l'esforç i la singularitat de cada un d'ells caldrà valorar-lo en relació al seu referent físic i humà.

Per això, tot i haver de procedir a les definicions prèvies de principis i objectius generals del projecte cultural, cal descendir a l'anàlisi concret de la ciutat. Cal copsar els trets essencials de la identitat de la ciutat i definir els límits i contorns del projecte així com les especificitats i singularitats que caldrà ressaltar.

Si bé la relació estricta entre la ciutat i el projecte cultural pot considerar-se una reducció i limitació, pel contrari, en la capacitat de ser una eina per transformar la pròpia ciutat, tant en la seva component física com la humana, social i cívica, és on radica la seva finalitat i justificació.

3. L'inventari dels actius culturals.

El coneixement de la realitat cultural existent és un dels trets cabdals, per a definir el projecte cultural de la ciutat. Sense la identificació i qualificació de cada un dels equipaments culturals, sense la descripció i classificacions bàsica de cadascun dels actius culturals de la ciutat, sense la seva localització i quantificació, estem mancats de coneixements objectius sobre la realitat en la

qual volem incidir. L'inventari ens permet identificar les diferents lògiques de comportament de cada família d'equipaments, ens permet llegir el territori des de l'òptica de l'estructura cultural i ens facilita un camí per aprofundir la relació entre ciutat i projecte cultural.

4. Els dèficits i les necessitats.

De la mateixa manera com s'ha estat sensible i s'ha actuat en altres terrenys de les polítiques municipals, és convenient de detectar i definir les mancances i els dèficits en la infraestructura cultural de la ciutat i preveure'n ordenadament la seva superació.

La idea de futur que el projecte cultural pot suposar, ha de ser capaç també d'ordenar adequadament la vida cultural de la ciutat i solucionant les descompensacions, les deficiències i les patologies existents.

En aquest sentit, el Mapa Cultural ha de ser un instrument que mitjançant l'evidència, el seny i el sentit comú, ens permeti llegir la ciutat a partir de la possibilitat d'establir nivells, mesures, estàndards, mínims, així com també recomanacions, projectes, objectius, voluntats d'actuació.

5. Els equipaments i el patrimoni.

La ciutat disposa d'un llegat arquitectònic d'interès històric i artístic, que li atorga identitat, i s'arrela en l'acció de la gent. La ciutat necessita dotar-se d'equipaments culturals bàsics per a donar consistència al seu projecte cultural, i completar la xarxa de la qual avui disposa.

El municipi i demés institucions son propietàries d'edificis d'interès que poden adequar-se per aquests usos.

És funció del Mapa, relacionar i recomanar la utilització del patrimoni edificat d'interès arquitectònic, per a ostarjar les activitats culturals previstes en el pla d'equipaments.

La relació entre patrimoni i infraestructura cultural pot en alguns casos suposar valors afegits tant als edificis com a les activitats. També vol donar sentit a la conservació del patrimoni ciutadà i facilitar, amb el temps, la seva recuperació.

6. *La ciutat pedrera.*

A l'hora de definir les característiques, els límits, les singularitats i l'especificitat cultural desitjable per la ciutat - si es pot -, pensem que pot ser d'interès la idea de la ciutat pedrera.

El tarannà històric de la ciutat, la provada aportació de la ciutat a la vida cultural del país; els seus artistes, el dinamisme, la iniciativa i la capacitat de treball; el tamany, la riquesa i diversitat del seu teixit associatiu; la concentració de propostes culturals de tot tipus i la constància i interès de determinades iniciatives, són adjectius que defineixen perfectament Sabadell.

La pluralitat i diversitat no obvia la necessitat d'especialitzar mínimament les característiques essencials de la vida cultural de la ciutat situada com està al costat de la gran ciutat-capital i d'altres ciutats de l'àrea immediata d'important pes social i cultural.

Sabadell, pot caracteritzar-se per la seva capacitat i vocació de crear productes culturals, d'eixoplujar i fer progressar artistes, de mobilitzar intenses relacions i intercanvis.

7. *El projecte cultural únic*

Les característiques de la ciutat de Sabadell, com el seu tamany mitjà, la riquesa i varietat de la seva vida associativa i cultural, i la seva tradició i història, fan viable i possible entendre el projecte cultural com un discurs integral amb una única direcció en la seva gestió.

La realitat física i social de la ciutat, d'altra banda, que tendeix sovint a fer-se dual entre centre i perifèria, entre diferents orígens de la població, entre diferents nivells de l'activitat cultural, aconsella i demana dirigir els esforços de vertebració, articulació i unificació en un sol projecte.

Una única direcció que faci possible la correcta relació entre les polítiques socio-culturals i les específicament culturals, entre les necessitats més lligades a l'espai vivencial immediat i les que tenen inequívocament un sentit de ciutat, entre el lleure i la creació artística.

L'experiència en la gestió de les polítiques culturals municipals, ha de servir per a acostar-se al propòsit de disposar d'un únic projecte cultural, que ajudi a vertebrar la ciutat i que faciliti un desenvolupament integral del procés cultural.

8. La relació entre l'activitat cultural pública, privada i col·lectiva.

En sintonia amb la història i el tarannà característic de la ciutat, cal plantejar l'equilibri estimulants i creatius entre les iniciatives privades, col·lectives i públiques en les activitats culturals i la creació d'infraestructura i xarxes.

La realitat cultural, la vitalitat i dinamisme de la ciutat, la capacitat de satisfer les demandes dels ciutadans, la possibilitat d'incrementar el nivell cultural existent, la capacitat de generar major nombre i millor qualitat dels productes culturals, dependrà de la cooperació funcional de cada sector, de la capacitat de reflexió separada i conjunta i de la dominància en tots tres àmbits dels valors de servei públic.

La capacitat de col·laboració i d'aprofundiment en les especificitats pròpies de cada sector ha de ser un factor determinant del desenvolupament cultural de la ciutat i un dels trets principals del projecte cultural.

9. Els interlocutors amb vocació de servei públic.

Per a elaborar, gestionar i desenvolupar un futur cultural a la ciutat cal que existeixi el major nombre possible de persones, grups, col·lectius i institucions profundament interessades amb l'esdevenidor cultural i que des de la seva particular implicació directa es constitueixin en interlocutors amb vocació de servei públic. La capacitat de relacionar al conjunt de la ciutat, amb cada un dels programes que constitueixen el projecte cultural, de fer possible les aportacions teòriques, el debat i la confrontació d'idees, de dissenyar i donar sentit als diferents projectes sectorials dins d'una lògica global, són condicions d'aquesta voluntat de consens, i són la garantia per harmonitzar perfectament els objectius públics amb els requeriments de la ciutat i del seu teixit social.

L'elaboració del Mapa i el Pla Cultural i l'eficàcia de la seva implantació va estrictament lligat al nombre, capacitat, interès i intensitat d'aquests interlocutors, i en conseqüència la pròpia vida cultural de la ciutat ha d'estimular la seva existència i ha de valorar el seu treball i dedicació.

10. El consens i el pacte cultural.

La voluntat de definir un futur clar per al projecte cultural a Sabadell, suposa un treball en dues direccions.

D'una banda dotar-nos dels temps suficient per a fer efectives les propostes de la planificació i programació. Aquest aspecte implica la necessitat de consens en allò que es substancial del Pla i l'estabilitat, continuïtat i perseverança en la gestió anual i quadriennal.

D'altra banda, un projecte de futur en l'àmbit de la cultura, solament disposarà de credibilitat, confiança i entusiasme si el conjunt d'institucions, col.lectius, artistes i entitats més directament implicades, amb representativitat política, social o cultural, i amb capacitat d'aportar recursos o esforços hi està d'acord, participa activament en la fase d'elaboració, i s'en fa corresponsable de les conclusions.

Un projecte cultural de futur ha d'aplegar el major nombre de voluntats, i ha de ser una eina que interessi a tots aquells sectors i col.lectius directament i indirectament implicats.

11. La singularitat, l'eficàcia i els recursos.

La gestió dels projectes culturals reuneix un conjunt de particularitats que li atorga una certa singularitat respecte d'altres polítiques similars. Per a l'administració municipal, aquest criteri és especialment remarcable. Els horaris de treball, les dedicacions intensives, la importància de les relacions i trobades, les particularitats de la gestió dels recursos econòmics, la importància de la publicitat, l'enorme ventall de disciplines i àmbits d'actuació, la gran quantitat d'interlocutors, la varietat dels equipaments, en són alguns dels aspectes característics.

La participació, la informació, l'assessorament, la discussió també són aspectes rellevants per una adequada gestió cultural.

La complexitat de les singularitats en la gestió de la cultura no ha d'impedir que aquesta sigui eficaç. Però per aconseguir-ho cal que estigui dirigida tècnicament i políticament de manera sensible, global i unitària atenent convenientment les especificitats del sector. Caldrà adequar l'organització i l'administració dels recursos al projecte cultural, per garantir l'eficiència de la gestió i atendre racionalment i amb sensibilitat als destinataris finals de la gestió.

12. La cultura i l'educació

Una de les institucions més importants per fer realitat l'accés democràtic a

tota la població, en el futur immediat, de la cultura, és l'escola. En molts casos l'existència d'aficionats, creadors i artistes és deguda al desenvolupament de la sensibilitat per part de l'educació rebuda a l'escola.

Ès a l'escola on és possible afavorir la curiositat, difondre els valors cívics, educar la sensibilitat artística i augmentar el nivell de coneixements i la institució, condicions indispensables per a preparar un futur sòlid i abonats per l'arrelament de la cultura.

Ès així com esdevé necessària la complementarietat estructural entre la política cultural i la política educativa, tant des de les institucions públiques com les privades. El treball conjunt de professor i alumnes en relació a les arts i la cultura i la seva voluntat de relació amb la ciutat i la comunitat que els envolta és una contribució indispensable en tota l'activitat desplegada des de les institucions vocacionalment culturals.

En aquest plantejament, tots els esforços que conduixin a una major coordinació, a un major traspàs d'informació, a la definició d'àmbits de treball conjunts, a la unificació d'objectius estratègics i operatius o fins i tot a la unificació de la gestió, entre les competències de política cultural i política educativa, afavoriran sense dubte l'eficàcia i economia dels recursos, i augmentaran la rendibilitat dels esforços empleats per a un esdevenidor cultural millor.

2. L'INVENTARI

Quan parlem de la vida de la ciutat, de les seves propostes culturals i dels hàbits dels seus ciutadans, estem al·ludint a una sèrie de factors que han anat configurant històricament la realitat urbana tal com la coneixem.

Històricament, el progrés i el desenvolupament cultural, especialment des del punt de vista institucional, tècnic i artístic ha estat directament relacionat amb el medi urbà. La ciutat va permetre l'aparició de les institucions públiques en un sentit modern, la creació de nous models socio-econòmics i la consolidació d'espais dedicats a la participació popular. La plaça i el mercat han estat els espais on els hàbits culturals, tal com els coneixem avui en dia, s'han desenvolupat. D'una banda, s'intercanviaven les mercaderies, de l'altra s'explicaven i representaven històries de lladres i herois i es discutia del govern de la ciutat.

La història de la cultura, en un sentit institucional i organitzat, té una relació permanent amb la ciutat de tal manera que revolució urbana i consum cultural han estat fenòmens interdepenents. Prescindint de la dicotomia entre cultura popular i cultura d'èlit, les grans revolucions culturals han tingut el seu escenari principal a la ciutat.

No és estrany, a partir d'aquestes circumstàncies, que la ciutat dissenyi i construeixi espais per al desenvolupament de la cultura. Espais que han anat evolucionant progressivament, en funció dels corrents ideològics, del paper que ha jugat la cultura i de les posicions que Estats i governs han tingut al respecte.

La moderna història de la cultura és anterior al concepte de política cultural. La intervenció dels poders públics en els afers culturals pren forma al final del segle XVII i s'estén al segle XVIII amb les monarquies il·lustrades europees.

La protecció de les arts i les lletres com a atribucions del poder real permeten la creació de biblioteques i museus, de les acadèmies de ciències i de les arts. La recerca científica i l'establiment de criteris estètics formen part de l'esperit general de la Il·lustració.

Durant el segle XVIII les grans institucions culturals de l'Estat es recolzen en idees noves com la benevolència o el patrimoni històric nacional. Apareix una primera burocràcia cultural i el tradicional mecenatge privat, fonamentat en la relació directa entre l'aristòcrata i l'artista dona lloc a un nou tipus de patrocini: el mecenatge públic, a partir del qual la investigació i la creació es fomenten en nom de la col·lectivitat. La Revolució Francesa consolida el paper de nous personatges en l'àmbit de la gestió i de la intermediació cultural: l'acadèmic i el funcionari. Apareix per tant una nova idea d'ortodòxia cultural lligada als interessos de l'Estat i del centralisme cultural. El Museu com a institució on s'acumulen i conserven els objectes que simbolitzen la riquesa i el poder cultural de l'Estat és, sens dubte, l'equipament referencial més important.

Als aires de renovació dels segles XVII i XVIII, el segle XIX hi aporta la consolidació de les idees revolucionàries. La cultura amb més o menys intensitat deixa de ser una activitat per convertir-se en un bé. Cal afegir a aquests moviments el desenvolupament dels sistemes generals d'educació, que aporten noves dinàmiques produïdes de baix a dalt, en contraposició a les dinàmiques institucionals que funcionen de dalt a baix. Es tracta d'un moviment que crea enfrontaments a tots nivells.

La proliferació de cercles educatius, teories pedagògiques i moviments d'educació popular, els utopismes i els moviments obrers, l'aparició d'un públic burgès que consumeix i compra art i cultura permeten el desenvolupament ràpid de noves formes estètiques (lògicament relacionades amb l'increment dels públics i amb l'emancipació dels artistes) que topen frontalment amb les directrius dels acadèmics, de l'Estat i dels museus com a grans catedrals de la cultura oficial. Es tracta d'una guerra que no guanya ningú. L'Estat s'allunya dels seus objectius; l'artista assumeix ràpidament posicions marginals i considera la incomunicació i la incomprensió com un dels seus signes de distinció.

Apareix l'associacionisme, en un sentit modern, connectat directament amb les lògiques corresponents a cada classe social: l'ateneisme i l'associacionisme educatiu de caire obrer i les òperes i els cercles artístics com a senyal de distinció d'una burgesia que dirigeix els seus excedents econòmics al finançament de les arts escèniques i la música.

A la Rússia soviètica, l'intent per superar les contradiccions entre cultura oficial i cultura popular, dóna lloc al realisme socialista, síntesi frustrada d'interessos, que tampoc no pot evitar el trencament entre poder polític i avantguardes estètiques.

La crisi econòmica de 1929 marca el final d'una època i l'inici d'una nova concepció d'Estat en què el benestar i l'assistència als ciutadans passa de ser una realitat residual a una prioritat constitucional. La cultura no és cap excepció i la seva regulació pública s'incrementa notablement. És remarcable assenyalar l'aparició dels mitjans de comunicació de masses i l'efecte significatiu de les polítiques fiscals restrictives que redueixen les grans fortunes i conseqüentment la capacitat de mecenatge de la burgesia. D'altra banda les produccions culturals i artístiques hauran d'assumir costos creixents que dificulten la seva capacitat de competir amb altres productes que poden mecanitzar-se i abaratir-se.

En un sentit modern, apareix la política cultural quan l'Estat assumeix la gestió d'una cultura pública i per tant d'una cultura hiperproteccionista, burocratitzada i essencialment dirigida a potenciar i estendre la identitat nacional. Una cultura que defensa interessos recurrents entre els propis de l'alta cultura central i les demandes de les classes mitges. En definitiva la descentralització de la cultura.

La creació del Ministeri de Cultura francès, l'any 1959, marca un dels moments essencials d'aquest període. El projecte de les Maisons de Culture del Ministeri Malraux, és per a molts el paradigma d'aquest període anomenat de la democratització de la cultura.

La proliferació d'equipaments dirigits a rebre i representar les produccions culturals de la centralitat s'estén a tots els països i a totes les ciutats.

Una multitud de factors posen en qüestió aquest criteri, però sens dubte és la crisi del maig del 68 l'element que capitalitza una nova concepció de les polítiques culturals. Els objectius prioritaris deixen de ser els que fan referència a la identitat nacional i a l'extensió territorial dels productes de l'alta cultura. L'eix central d'aquest nou període és la participació en els afers culturals i artístics de sectors i col·lectius que tradicionalment n'estaven apartats. És el període de les manifestacions culturals alternatives, del pop, del còmic, de l'art conceptual, i en general de les manifestacions culturals fungibles. És també un període en què l'accent es posa en els processos i les estratègies de la participació.

El conjunt d'idees que regiran en aquesta nova fase queden recollides sota el concepte de democràcia cultural a la Conferència sobre polítiques culturals de l'Unesco l'any 1972 a Helsinki.

Al voltant d'aquest procés es desenvolupen els centres cívics, les cases de cultura i, en general, les xarxes d'equipaments polivalents per les quals l'objectiu fonamental és la dimensió creativa del ciutadà.

A mitjan anys 70 la crisi del petroli i la problemàtica latent dels països del tercer món comporta una progressiva dessacralització de la cultura. La relativitat dels anys 60 dona pas a una nova empenta de les accions públiques amb l'objectiu de regular el mercat cultural. Les estratègies de l'oferta superen per primer cop les de la demanda i la inserció en el mercat esdevé l'objectiu prioritari.

La cultura s'observa com un sector econòmic que afegeix a les particulars característiques mercantils dels seus productes un important valor simbòlic afegit. Conviuen per tant dues lectures, aparentment contradictòries, però en realitat complementàries, del discurs cultural: les derivades del mercat i la producció (essencialment en sectors àudio-visuals i de la indústria de la comunicació) i les que genera el desenvolupament com a vehicle d'afirmació de les diferents identitats culturals.

Cadascuna de les idees que han donat lloc a l'aparició i al desenvolupament de les polítiques culturals, s'afirma i es concreta a la ciutat. Observant l'evolució de les poblacions amb identitat i personalitat podem veure el retrat de cada un d'aquests moments i amb major o menor retard els equipaments s'han construït mantenint una estricta relació amb l'evolució de les idees. Idees que, com la ciutat, tenen un evident contingut transversal: el marc polític, l'urbanisme, els serveis educatius i assistencials, els corrents estètics.

Com deia André Malraux, batejant les Cases de Cultura com les modernes Catedrals de la Cultura, una política cultural s'expressa i es defineix per la seva capacitat per estendre els productes culturals al llarg del territori. Posteriorment hem assumit que a més, cal implicar-

hi a tots els ciutadans, no solament com a consumidors sinó també com a participants actius en la seva elaboració i la seva gestió.

Conèixer les infraestructures culturals d'una ciutat és una manera, potser la millor, de saber quin es el seu nivell de desenvolupament cultural, quina és la seva capacitat per a implicar els ciutadans i per facilitar-ne la participació activa en la creació i la difusió dels productes artístics i culturals.

2.1. CRITERIS I METODOLOGIA.

Tot el que hem assenyalat abans ens obliga a adoptar com a primer objectiu l'elaboració d'un inventari exhaustiu del conjunt d'equipaments i espais dedicats a la cultura a Sabadell. Aquest projecte té com a finalitat fixar en el plànol els centres on es generen la major part de les activitats directament o indirectament relacionades amb la cultura local, des dels serveis assistencials i primaris fins als que acullen espectacles més sofisticats o minoritaris. A partir de l'inventari realitzat serà més fàcil fer les valoracions necessàries per tal de comprovar quina utilització es fa de cada equipament i quines funcions poden tenir en el futur.

Plantejada com a fenomen complex, entenem que la riquesa cultural de la ciutat no es troba únicament en la categoria dels seus museus, el valor del seu patrimoni arquitectònic o la quantitat de sales d'exposicions que posseeix, sinó també en les inquietuds dels seus ciutadans, en la seva participació en iniciatives individuals o col.lectives, en la capacitat d'adaptació dels espais grans i petits per tal d'incidir en el món de la creació i de la difusió artística - estudis, teatres, auditoris, el mateix carrer- i en els agents culturals que els fan seus.

Des del punt de vista metodològic, també s'han d'inventariar les infraestructures de propietat privada dedicades a la indústria cultural ja que la seva activitat i la seva influència no han de passar desapercebudes en una anàlisi d'aquestes característiques. Ens indiquen el nivell d'impacte de les plus-vàlues globals de la ciutat dedicades a la cultura (o de les seves lateralitats més comercials) i son un termòmetre de consum cultural no induït de Sabadell.

Els criteri "geogràfic", el que descriu l'emplaçament físic de l'espai que ha estat utilitzat, de manera deliberada, com a l'element més important a l'hora de confeccionar l'inventari. És potser l'únic mitja que ens permet identificar i donar unitat a totes les activitats que genera la ciutat i situar-les en el context d'una evolució fidel a la realitat cultural de Sabadell.

Aquest intent de visualitzar els espais involucrats en la creació, la difusió, la gestió i el consum cultural, ens permetrà avançar en la recerca d'un mètode objectiu que

permeti extraure el major nombre d'indicadors per analitzar i operar culturalment a la ciutat. Indicadors com poden ser el càlcul de les àrees d'influència dels equipaments, la seva distribució, la seva interrelació temàtica, però també la seva caracterització individual, el seu valor i poder de convocatòria entre el públic, els costos de funcionament i la seva situació infraestructural.

És una recerca que no s'esgota en una única "fotografia" estàtica i fidel dels actius culturals de Sabadell, sinó que pretén obtenir una seguit de conclusions que reorientin la política de l'administració -un pla estratègic d'actuació- i ho facin a partir de nous instruments d'anàlisi més objectius i contrastats amb el conjunt de dades extretes de l'inventari.

A partir d'aquests objectius, s'ha confeccionat un conjunt de reculls d'informació monotemàtics que constitueixen la base de dades del Mapa i en els quals es concreten de manera específica cadascun dels elements que componen els actius culturals de la ciutat.

Certament la dimensió cultural d'una ciutat no pot observar-se des d'una sola òptica. L'existència de multitud d'infraestructures, de grans inversions i pressupostos poden ser insuficients si no disposem dels agents culturals que creen i produeixen activitats i propostes. Tothora, la ciutat pot disposar d'unes grans potencialitats culturals que no es manifesten per manca de credibilitat i identitat. Hi ha multitud de factors que fan possible parlar de riquesa cultural i cal tenir-los en compte per tal de planificar i gestionar la política cultural d'una ciutat.

Ara bé, es tracta d'elements de diferent naturalesa amb què és difícil treballar al'hora i conjuntament.

Per tal de disposar de la informació necessària per a comprendre el funcionament de la ciutat cal fer quatre grans agrupacions temàtiques:

a. els equipaments culturals públics, privats i associatius.

Els equipaments són els principals actius culturals de la ciutat i en depèn la quotidianitat cultural. La major part de les activitats que es fan a la ciutat són conseqüència de la seva existència i el seu treball.

b. el patrimoni històric.

El patrimoni arquitectònic, monumental, arqueològic i els col·leccionismes d'especial valor són una part molt important de la riquesa patrimonial de Sabadell i contribueixen a remarcar i consolidar la identitat local.

c. els artistes, els artesans i els professionals de les arts i la cultura en general.

Els professionals de l'art i la cultura, i especialment els artistes i els artesans, són la punta de llança i la manifestació explícita de la riquesa cultural d'una comunitat.

d. les activitats culturals que es fan a la ciutat fora dels equipaments especialitzats.

Una ciutat viva i activa genera una quantitat molt important d'activitats que, a partir de diferents nivells d'organització i amb implicacions institucionals diverses, configuren el calendari essencial d'esdeveniments culturals i ciutadans.

Cada una d'aquestes agrupacions configura un apartat documental necessari per a una correcta elaboració d'aquest mapa.

La informació sobre els equipaments culturals que hi ha a Sabadell és el punt de partida de tot l'estudi, ja que el criteri principal en l'elaboració de l'inventari és la recerca d'espais físics, de "contenidors" d'activitats.

Hem agrupat els equipaments existents en la següent classificació.

- 1. Els espais dirigits a la promoció de la cultura cívica i artística. Els espais cívics i socio-culturals, els centres de difusió artística classificats en funció del tipus d'edifici, els centres de producció i finalment, els centres de lleure.*
- 2. Els equipaments dedicats a la catalogació, la conservació, la investigació i la difusió al voltant del conjunt d'elements que configuren el patrimoni local, ja siguin públics o privats, i es classifiquen en centres dedicats al patrimoni documental i al patrimoni històrico-artístic.*

En aquest capítol no s'ha inclòs la relació d'elements patrimonials arquitectònics i arqueològics ja que aquests no constitueixen un espai físic d'ús cultural com a tal.

3. *Els espais dedicats a la indústria i el comerç cultural. La seva descripció ens permet conèixer quantitativament i qualitativament el moviment del sector privat que opera comercialment amb la cultura, ens informa del nivell de consum cultural de la ciutat. Inclou els espais dedicats a la distribució i a la realització de productes artístics i culturals.*
4. *Els centres de formació artística, separant-los de la resta de centres dedicats a l'ensenyament.*
5. *Les entitats i les associacions. D'aquest grup només s'han descartat algunes entitats que pels seus interessos i activitats tenen poc a veure amb l'activitat cultural; la resta, estan ordenades temàticament.*
6. *Els espais dedicats a promoure programes d'informació i assessorament.*

El coneixement intensiu de cada un dels equipaments existents a la ciutat, l'agrupació per famílies i la situació geogràfica, configuren la base central de l'inventari. En conseqüència, l'estructura bàsica del treball s'ha realitzat a partir d'una enquesta que subministra la màxima informació sobre cadascun dels equipaments de la ciutat.

Aquesta enquesta ha estat passada a tots els equipaments culturals públics, associatius i privats de Sabadell i els resultats ens permeten fer un seguit de valoracions particulars i generals sobre la realitat local. En general s'ha treballat a partir d'un criteri de classificació que faci possible la localització de cada equipament en el conjunt de la ciutat, la catalogació dels seus espais interiors, el tipus d'activitats que s'hi realitzen i els paràmetres de la gestió de cada centre.

Aquestes classificacions intenten arribar a un màxim nivell de concreció. La base de dades generada ajuda a interpretar les informacions deduïdes dels mapes temàtics que apareixen en els atlas annexos i constitueixen l'embrió de guies específiques que puguin tractar el tema mitjançant de la valoració de les dades obtingudes.

2.2. ELS EQUIPAMENTS CULTURALS DE SABADELL.

La ciutat és una unitat en moviment en què res no passa independentment del seu context. Una lectura estàtica pot ser útil a manera de fotografia fixa, però no té altre valor que la de constatar l'estat de la realitat en un moment donat.

La ciutat s'ha de contemplar des d'una enorme multiplicitat d'òptiques, la suma de les quals ens permeten obtenir una aproximació al seu tarannà i a les seves particularitats. Tot i així sempre se'ns escaparan coses, sempre hi haurà dinàmiques informals, difícils d'avaluar, que en un moment determinat poden esclatar i capgirar la realitat.

L'anàlisi dels equipaments culturals de Sabadell intenta retratar la ciutat des d'aquesta perspectiva àmplia i tracta d'interrelacionar les diferents forces que actuen a la ciutat des del punt de vista de l'activitat cultural.

L'inventari té òbviament, les característiques pròpies de qualsevol anàlisi "ara i aquí" i en aquest sentit estem davant d'una fotografia del conjunt d'actius culturals físics que existeixen i actuen a Sabadell. Però en la mesura que la realització de l'inventari té com a objectiu bàsic servir de suport documental a la confecció del pla estratègic de cultura de Sabadell, cal interpretar-lo dins una lògica dinàmica.

La realitat el 1993, no interessa simplement com a constatació de la riquesa i les mancances de la ciutat, sinó que ha de servir per a reiniciar una nova etapa que la projecti cap al futur sobre la base d'uns objectius clars, assumits pel Govern de la ciutat i pel conjunt de forces polítiques, socials i culturals que hi viuen i hi treballen.

L'anàlisi dels equipaments culturals de Sabadell s'ha fet des de tres perspectives:

1. Els aspectes contextuals.

La vida cultural d'una ciutat no pot entendre's simplement a partir de l'observació dels equipaments especialitzats i del conjunt d'accions i projectes institucionals en el sector. El desenvolupament integral d'una ciutat es troba afectat per multitud d'elements que no depenen directament de decisions preses dins el marc de la política cultural.

En aquest sentit hem definit com a aspectes contextuals d'un mapa d'equipaments culturals un seguit d'elements de gran importància com són el mapa educatiu, les indústries culturals i de l'oci i les infraestructures socio-assistencials. Es tracta de realitats diverses que, tant des del punt de vista de la cobertura bàsica, com des del punt de vista del desplegament socio-econòmic de la ciutat, ens ajuden a valorar el nivell de cobertura i d'impacte que tenen els diferents equipaments culturals.

2. *Les infraestructures públiques i associatives.*

L' Ajuntament, i en menor mesura altres institucions que operen a la ciutat, elaboren plans d'equipaments amb l'objectiu de dotar la ciutat de les infraestructures necessàries per a facilitar l'accés de tots els ciutadans a la pràctica artística i cultural. Equipaments dedicats a la investigació, la conservació, el manteniment i la difusió del patrimoni, equipaments dedicats a la formació, la creació i la difusió artística. Equipaments dedicats a la promoció de la lectura pública i a afavorir l'exercici de les practiques culturals bàsiques. Equipaments de tota mena, generalment deficitaris, que tenen com a darrer objectiu la creació de les condicions mínimes que fan possible la democratització de la cultura.

Però la ciutat és multidireccional. Tothora que l'Administració construeix equipaments també apareixen iniciatives privades, de caire comercial i industrial i apareixen propostes associatives que es fonamenten en l'acció del voluntariat. Algunes d'aquestes propostes esdevenen, amb el temps, petites i no tan petites empreses de serveis que mantenen una voluntat permanent de servei públic.

Les iniciatives institucionals conjuntament amb l'entramat associatiu constitueixen la xarxa de serveis públics de què disposa la ciutat.

3. *Les dinàmiques difuses. La realitat complexa.*

Certament, el conjunt d'infraestructures assenyalades en els dos punts anteriors configuren la fotografia evident, allò que tots sabem que hi ha a Sabadell i que disposa dels mínims elements de consistència i solidesa. Ara bé la realitat és més difusa i sovint mostra riqueses sorprenents.

Hi ha molts espais en què hi passen coses, espais que són el suport físic d'una gran varietat d'activitats culturals i artístiques, moltes d'incertes però tan importants com les que tenen una dimensió institucional.

Els locals d'assaig dels grups de rock, les ràdios i les revistes alternatives, els petits estudis d'enregistrament, bars on es fan esporàdicament concerts. Realitats sovint febles, a vegades de curta durada, però que constitueixen un important element de mesura de la vitalitat cultural de la ciutat.

La informació que ens subministren aquestes tres dimensions físiques de la ciutat ens permet comprendre i analitzar el funcionament cultural de Sabadell.

Ara bé, la ciutat no es pot llegir linealment; la vida cultural tampoc. Els equipaments públics o privats tendeixen a autocompensar-se, a formar famílies interrelacionades entre si a partir de temàtiques comunes.

Podem parlar, per tant, del mapa musical de Sabadell, del mapa teatral, o de les arts plàstiques. De la mateixa manera podem parlar de l'oferta global d'educació permanent i d'aprenentatges artístics. És una manera global de retratar la ciutat, d'entendre quin és el conjunt d'elements que hi ha dins d'un determinat sector artístic o cultural. És una manera de saber com actua i es regula la relació entre les propostes i els públics de la ciutat.

Els mapes de les interrelacions sectorials agrupen els diferents escenaris de la vida cultural: els equipaments i els espais dedicats a la creació i a la difusió, la formació i els diferents agents que hi participen.

La confecció de l'inventari d'equipaments de Sabadell obliga a treballar amb realitats desiguals. Les sales d'actes o d'exposicions de la ciutat tenen mides, mitjans i característiques força diferenciades. Tot i així, a efectes de la globalitat de l'activitat local, hem considerat important agrupar els diferents elements físics de la ciutat a partir de les seves funcions i els seus objectius.

2.3. VALORACIÓ DE L'INVENTARI

(Tots els mapes citats pertanyen a l'atles)

2.3.1. La distribució geogràfica dels equipaments i els serveis culturals atenent criteris de propietat.

Sabadell és una ciutat que creix al voltant d'un centre històric i que s'articula a partir d'un nombre bàsic d'eixos comunicatius. L'evolució de la ciutat es va configurant a partir de la creació de barris perifèrics que van dotant-se a poc a poc de força i personalitat. Es dona una certa tendència al creixement amb corones concèntriques, amb més intensitat cap al nord. Aquest tipus de creixement és bastant evident en la perspectiva de l'estructura cultural de la ciutat.

La conducta dels diferents equipaments i centres culturals de Sabadell permet observar els següents elements:

- 1. Els equipaments i els serveis de caire sòcio-cultural tendeixen a*

estendre's ordenadament al llarg de la ciutat: la xarxa de centres cívics i de lectura pública en són bons exemples. El mateix passa, amb més intensitat encara, amb el conjunt d'equipaments educatius i socials ja que el seu emplaçament és fruit d'un important desenvolupament competencial.

La ciutat no disposa encara de tots els equipaments necessaris, però podem induir que l'emplaçament dels futurs equipaments anirà dirigida a cobrir les zones de la ciutat infradotades.

Podem observar-ho en els mapes 1, 2, 4 i 5.

- 2. La situació dels serveis culturals més especialitzats tendeix a remarcar els àmbits de centralitat de la ciutat. Els teatres i els museus són un bon exemple d'aquesta tendència a la concentració central que ve determinada per la gran capacitat d'atracció dels centres històrics, la disponibilitat d'espais d'elevat valor patrimonial i per criteris polítics i urbanístics dirigits a ordenar la ciutat, amb la major coherència possible, entre les seves tendències naturals i les necessitats derivades del desplegament socio-cultural.*

Els mapes 8, 9 i 12 il.lustren aquesta afirmació.

- 3. L'estructura associativa de Sabadell manté un doble comportament força coherent amb els dos punts anteriors: el desplegament de l'associacionisme de serveis, i molt especialment el que actua per trames d'edat, s'estén al llarg de la ciutat (mapes 16 i 18), mentre que les grans entitats, generalment monotemàtiques tendeixen a mantenir la seva estructura històrica i central (mapa 17). El paral·lelisme és evident, ja que centres d'esplai, casals de joves i d'avis es comporten de manera similar als centres cívics, és a dir actuen en lògica socio-cultural, mentre que la resta d'entitats i especialment les que tenen vocació de ciutat tendeixen a mantenir comportaments de lògica cultural.*
- 4. La distribució de la indústria i el comerç cultural de la ciutat ens permet observar que la major part dels establiments es troben al voltant dels grans eixos comunicacionals de Sabadell, especialment la Rambla amb especial tendència a la concentració al Centre i als barris històrics (mapa 25).*

Trobem dues excepcions a la regla (perfectament previsibles, d'altra banda). Els comerços de lloguer de vídeos s'estenen al llarg de la ciutat amb funció de la lògica del mercat (mapa 26). Les discoteques, d'altra banda, tendeixen a situar-se a locals industrials en zones poc conflictives, de fàcil aparcament i sense veïns, induïdes per les normatives municipals (mapa 27).

5. *Des del punt de vista de la lògica urbanística, una lectura global dels diferents serveis culturals de la ciutat ens permet observar, per tant, una tendència molt assenyalada a remarcar els punts de centralitat de la ciutat. El barri del Centre, en primera instància, però també els barris de la Creu Alta, Ca n'Oriac i en major mesura Gràcia i la Creu de Barberà són receptors de la major part dels equipaments i de les associacions de la ciutat (mapes 48, 49, 50, 51).*

En general podem dir que els equipaments més especialitzats tendeixen a concentrar-se al Centre de la ciutat, mentre que la resta de nuclis històrics tenen una cobertura bàsica sòcio-cultural i associativa (mapes 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47).

6. *Es tracta d'una distribució que remarca les tendències naturals a concentrar serveis al voltant de les zones comercials i històrico-patrimonials, creant zones de gran atracció comercial i poder de convocatòria. La Política Municipal, d'altra banda ha tractat de reequilibrar aquesta tendència amb un seguit d'accions i dispositius de característiques sòcio-culturals a partir de les quals apareguessin centres i serveis als barris.*

7. *Tot i que la valoració de la situació és força clara, cal reflexionar sobre alguns elements:*

- 7.1. *Una de les qüestions que sovint es plantegen a l'hora de portar a terme accions culturals i sòcio-culturals als barris és l'eficàcia d'aquests nous serveis per esdevenir centres d'atracció capaços d'estimular l'aparició d'un nou entramat associatiu, comerços culturals i altres iniciatives.*

Una anàlisi als diferents barris de la ciutat ens obliga a constatar un cert fracàs al respecte, especialment des del punt

de vista del comerç privat dedicat a la producció i a la distribució de productes i articles culturals.

Tot sembla indicar que el paper dels equipaments culturals i sòcio-culturals no ha estat prou contundent a l'hora de mobilitzar (amb l'aparició de nous serveis) la vida cultural del barri.

Els mapes 28-40 ens permeten veure la relació que hi ha a cada un dels barris de la ciutat entre l'estructura sòcio-cultural i cultural i els actius culturals privats.

- 7.2. *Una segona qüestió, més subtil, fa referència a la relació que hi ha entre la quantitat dels serveis i la qualitat de cadascun.*

L'anàlisi de les condicions reals de les biblioteques de Sabadell, dels centres cívics i de moltes entitats ens permet afirmar que existeixen greus mancances i limitacions infraestructurals i una important precarietat en les dotacions i els mitjans que sovint són una dificultat insuperable per aconseguir l'efecte dinamitzador d'allò de que parlàvem en el punt anterior.

El conjunt de dades extretes de l'enquesta ens dona una clara visió d'aquest fet.

8. *Podem afirmar que les tendències d'emplaçament dels diferents serveis culturals a Sabadell són les pròpies de qualsevol ciutat dinàmica en què conviuen diferents sectors i interessos. En les ciutats que tenen aquestes característiques el principal problema de l'Administració Pública és aconseguir un equilibri estable entre les tendències del sector privat, els requeriments particulars dels equipaments especialitzats i les necessitats d'una política de desplegament cultural.*

Podem definir aquest equilibri inestable a partir del que anomenem les regles del mercat assistit. Per si soles les ciutats modernes tendeixen a crear zones de centralitat en les quals es concentren els serveis comercials, culturals, administratius i lúdics. Per compensar aquesta tendència les accions municipals han d'anar dirigides a potenciar la creació de petits nuclis de servei als diferents barris de la ciutat capaços de reactivar la zona i atraure propostes privades i associatives.

A gran escala aquest és l'efecte perseguit amb el conjunt d'accions realitzades dins l'Eix Macià. El repte es sens dubte, aconseguir petits efectes similars als barris de la ciutat.

Tot i que l'èxit en les polítiques de mercat assistit no depenen exclusivament de la instal·lació de serveis culturals, aquests tenen components simbòlics afegits de gran impacte i qualitat, i per aquesta raó potenciar l'existència de petits espais molt qualificats als diferents barris d'una gran ciutat pot ser el desllorador de les habituals situacions de pobresa cultural.

La confecció del pla d'equipaments recull de manera explícita aquest element.

2.3.2. La distribució geogràfica dels diferents equipaments i serveis culturals atenent la seva finalitat.

Hom considera que el desenvolupament d'un sector artístic a la ciutat depèn de la presència conjunta i interactiva de tres grans escenaris: la formació, com a espais d'aprenentatge, intercanvi de coneixements i concreció d'expectatives; la creació i la producció, com a espais per a la investigació, l'especulació i la posada en escena i circulació de productes artístics; i la difusió, com a espai de contacte entre l'artista i l'espectador, entre el producte i el públic.

- 1. Sabadell és un ciutat ben equipada artísticament. A falta d'una anàlisi qualitativa, de molt difícil concreció, des del punt de vista quantitatiu la ciutat té un nombre molt important d'agents artístics en cada un dels tres escenaris descrits (mapa 59).*

Sectorialment la música i les arts plàstiques tenen una vitalitat molt superior a la de les arts escèniques (mapes 62, 63, 64).

- 2. Des del punt de vista de la distribució geogràfica del conjunt d'agents, podem observar una gran tendència a la concentració dins el perímetre central de la ciutat. Les excepcions més significatives d'aquesta regla són de tres tipus:*

- 2.1. Les músiques modernes, i dins d'aquestes el pop-rock pel caire*

perifèric i quasi marginal de moltes propostes del sector. De sempre la música rock ha tingut una presència important en els barris fora ciutat. Des del punt de vista dels espais per a la difusió ja hem comentat abans la tendència actual a instal·lar-se en naus industrials (mapa 61).

- 2.2. Determinades experiències i propostes artístiques vinculades a la formació i a la producció de músiques i danses tradicionals i folklòriques, les quals són, sovint, una manifestació viva del testimoniatge cultural als barris de la ciutat. Aquesta tendència es manifesta especialment en el camp de les tradicions més vinculades a l'emigració (mapa 65).*
- 2.3. El cas de les arts plàstiques té algunes característiques especials, ja que moltes vegades l'espai de producció és absolutament independent de la situació geogràfica real del producte. D'aquesta manera molts pintors fan servir la pròpia vivenda per a dur a terme la seva activitat artística amb total independència que la seva vivència creadora estigui lligada a un altre territori (mapa 64).*
- 3. En general, doncs, els sectors artístics de Sabadell segueixen el mateix patró de conducta que la resta d'activitats culturals, de tal manera que podem establir que aquells serveis i agents més desproveïts d'intencionalitat sòcio-pedagògica que són fruit de l'acumulació de dinàmiques històriques es concentren al centre i en menor mesura als barris tradicionals de la ciutat, mentre que activitats més properes al voluntariat i a l'acció sòcio-cultural es distribueixen al llarg de la ciutat amb més vocació de desplegament cultural.*

Els mapes 53, 55, 56, 57 il·lustren aquesta valoració i permeten observar la distribució dels equipaments dedicats a la formació i a la difusió cultural i artística. Els equipaments més especialitzats i la formació reglada es concentren als barris històrics. Els equipaments més polivalents, els menys definits i els aprenentatges informals tenen un comportament molt més descentralitzat.

- 4. Podem fer una lectura positiva de la realitat artística de Sabadell, però cal no oblidar dos aspectes preocupants:*

- 4.1. *En primer lloc la inexistència d'una xarxa d'infraestructures públiques destinades a potenciar la creació i la producció artística.*

Des d'aquest punt de vista, el potencial i la riquesa creativa de Sabadell requerirà a curt termini espais i tecnologies de l'espectacle de difícil propietat privada a l'abast de tothom.

- 4.2. *En segon lloc, és previsible que en un futur immediat determinades experiències artístiques d'alt nivell (l'òpera, l'Orquestra Simfònica, el conjunt de grups de rock com a fenomen local) requeriran un tractament singular si es vol incrementar, i fins i tot mantenir, el seu nivell de producció actual.*

Una lectura del mapa ens permet observar que la major part d'aquestes experiències no hi figuren com a unitats físiques individualitzades tot i ser, en general, els valors artístics més significatius de la ciutat.

Es tracta, igualment, d'elements que són tinguts en compte en la confecció del Pla d'Equipaments.

5. *És significatiu analitzar la relació entre escoles artístiques i iniciatives creatives. Alguns sectors estan quantitativament ben dotats de serveis formatius sense que aquesta realitat es reflecteixi clarament en produccions artístiques. La dansa és un bon exemple d'aquesta situació.*

La relació entre l'emplaçament dels centres de formació i els grups artístics permet deduir una certa tendència a la mobilitat interna: les escoles estan majoritàriament concentrades en el centre històric, mentre que les iniciatives creatives s'estenen més àmpliament. Una possible deducció és que els ciutadans interessats a formar-se ho fan independentment del lloc on hi ha una escola.

2.3.3. La distribució geogràfica del patrimoni.

Des del punt de vista històric, a Sabadell podem observar dos períodes bàsics

en el procés modern de formació de la ciutat. La primera època, fins al final del segle XVIII, es caracteritza pel desenvolupament de les construccions de caràcter agrari situades a la perifèria del que avui en dia és el nucli urbà. En la segona època, a partir del segle XIX, s'inicia la construcció de l'actual ciutat primerament a partir del desenvolupament industrial del segle passat i, en segon lloc, amb el creixement econòmic i demogràfic dels anys 60 d'aquest segle.

En aquesta segona època és quan s'han edificat la majoria d'habitatges, vapors, despatxos, fàbriques i edificis públics que trobem avui.

El patrimoni arquitectònic sabadellenc es nodreix d'aquestes dues èpoques, les quals defineixen diferents tipus arquitectònics i diferents àrees de localitzacions (mapa 66).

- 1. Del primer període podem trobar les masies, les esglésies i les ermites, les quals mantenen una relació estreta amb la topografia, el paisatge i el conreu del camp. Han estat origen de la toponímia i constitueixen referències de la memòria històrica en el procés de colonització de la natura per l'home. Amb l'excepció d'aquelles edificacions que ja han estat integrades dins el territori urbà, es situen al llarg de tot el perímetre urbà i en posició perifèrica respecte a la ciutat.*
- 2. De la segona època, els edificis s'apleguen al voltant del nucli antic de la ciutat i de les primeres eixamples. L'interrelació entre lloc de producció i habitatge, les variacions d'aquests segons les classes socials, els models de parcel·lació i l'autoria de la construcció, i una incipient presència d'obra pública, són els trets fonamentals d'aquest període de creació de la ciutat moderna.*

El creixement de la ciutat, paral·lelament al desenvolupament industrial, li confereix un ambient, uns elements d'ordre estètic que fan més notori i valuós el patrimoni local d'aquest període.

- 3. Un tret singular de la ciutat és el procés d'ocupació del llit i les terrasses del riu Ripoll per a activitats productives.*

En aquest àmbit geogràfic, s'hi han situat al llarg del temps tres tipus d'edificis: els molins, els vapors i les fàbriques. Es tracta de tres àmbits patrimonials que donen suport a edificis i construccions i que

permeten entendre l'evolució de la ciutat en termes històrics, socials i econòmics.

2.3.4. Distribució geogràfica de les fires, les festes i les activitats culturals realitzades al carrer i als espais públics.

En aquest apartat podem considerar diversos tipus d'activitat:

- 1. El comportament de les festes del calendari tradicional obeeix bàsicament als criteris d'ordenació urbanística de la ciutat. L'eix central de la Cavalcada, la Passada de Sant Antoni, el Carnaval, Sant Joan i la Castanyada es desenvolupen al voltant de la Rambla i l'Avda. de l'Onze de Setembre. Lògicament algunes festes tenen més extensió: la cavalcada s'esten del sector Sud fins a Ca n'Oriac, Sant Joan, del sector Sud fins a Gràcia, i hi ha diversos carnivals de barri prou significatius: Can Puiggener, Ca n'Oriac, Can Rull, els Merinals i Torre-romeu (mapa 69, 70, 71, 75, 77).*
- 2. Les trobades de cultura popular es produeixen essencialment a l'eix plaça de Sant Roc, Rambla, Avda. Onze de Setembre. Les ballades de sardanes es fan a la plaça de Sant Roc i els aplecs tenen lloc a ermites i grans parcs: Parc de Catalunya, Togores i la Salut (mapa 72, 73, 80).*
- 3. La Festa Major de Sabadell parteix dels criteris generals de centralitat, i es val de diversos punts de difusió descentralitzats: el Parc de Catalunya, la bassa de Sant Oleguer i l'Eix Macià essencialment (mapa 67).*

Les festes majors de barri, molt nombroses, utilitzen els espais de centralitat de cadascuna de les zones afectades (mapa 68).

Les activitats d'estiu, de diversos tipus i nivells de rellevància s'estenen al llarg de la ciutat sense prefixar punts d'especial centralitat (mapa 76).

- 4. Les fires que es celebren a la ciutat són de dos tipus: les de carrer i les d'interior. Les segones s'han fet tradicionalment a Can Borràs,*

mentres que les fires de carrer, molt associades a les festes i activitats del calendari tradicional, s'agrupen bàsicament a l'entorn del passeig de la plaça Major (mapa 74).

5. *Els punts anteriors permeten afirmar que el conjunt d'activitats de carrer que es fan a Sabadell aprofiten els factors determinants del territori i reforcen les tendències de centralitat actuals (mapa 81).*

2.4. L'IMPACTE CULTURAL DELS EQUIPAMENTS DE LA CIUTAT

L'enquesta realitzada al conjunt d'entitats i equipaments públics i privats de Sabadell manifesta clarament la riquesa cultural de la ciutat. S'ha entrevistat un total de 263 centres, la qual cosa inclou la pràctica totalitat de les infraestructures culturals de servei públic existents a la ciutat.

L'annex corresponen permetrà conèixer amb profunditat els resultats de l'enquesta. Totamanagera algunes dades rellevants són les següents.

1. *La distribució de les infraestructures culturals és la següent:*

<i>ÀMBIT D'ACTUACIÓ</i>	<i>NUMERO DE CENTRES</i>
<i>ASSOCIATIU</i>	<i>210</i>
<i>MUNICIPAL</i>	<i>20</i>
<i>PUBLIC NO MUNICIPAL</i>	<i>2</i>
<i>PRIVAT</i>	<i>7</i>
<i>INDETERMINAT</i>	<i>24</i>
<i>TOTAL</i>	<i>263</i>

2. Des del punt de vista del sector cultural dominant observem el següent:

SECTOR	NUMERO DE CENTRES
CIENCIA I TECNOLOGIA	6
CULTURA ARTÍSTICA	37
CULTURA CÍVICA	87
PATRIMONI	9
TRAMESÉ EDAT	54
VIDA ASSOCIATIVA	57
INDETERMINAT	13
TOTAL	263

3. Des del punt de vista de la seva dotació tècnica i dels serveis culturals que presten podem dir el següent:

EQUIP TÈCNIC	NUMERO CENTRES QUE EN DISPOSEN	% SOBRE EL TOTAL DE CENTRES
ORDINADOR	55	21
VIDEO	55	21
TELEVISIÓ	73	28
TELÈFON	215	82
FAX	28	11
FOTOCOPIADORA	40	15
PROJECTOR DE DIAPOS.	26	10
EQUIP DE SO	80	30
EQUIPS ESPECIALITZATS	25	9
ATENCIÓ AL PÚBLIC	47	18
ATENCIÓ A LES ESCOLES	35	13
BUTLLETÍ/PUBLICACIONS	75	28
AGENDA/PUBLICITAT	33	13
CENTRE DE RECURSOS	23	9
CCESSIÓ D'ESPAYS	28	11

4. *Atesa la informació de què disposem respecte del pressupost de cadascun dels equipaments, podem senyalar el següent*

<i>SECTORS</i>	<i>PRESSUPOST</i>
<i>CIENCIA I TECNOLOGIA</i>	<i>5.483.185</i>
<i>CULTURA ARTÍSTICA</i>	<i>338.418.503</i>
<i>CULTURA CÍVICA</i>	<i>416.268.630</i>
<i>PATRIMONI</i>	<i>140.523.560</i>
<i>TRAMES EDAT</i>	<i>111.572.564</i>
<i>VIDA ASSOCIATIVA</i>	<i>82.354.978</i>
<i>INDETERMINAT</i>	<i>32.200.000</i>
<i>TOTAL</i>	<i>1.126.821.420</i>

5. *El numero de socis i usuaris en els diferents sectors culturals és el següent:*

<i>BARRIS</i>	<i>NUMERO SOCIS</i>	<i>NUMERO USUARIS</i>
<i>CIENCIA I TECNOLOGIA</i>	<i>1.436</i>	<i>3.820</i>
<i>CULTURA ARTÍSTICA</i>	<i>5.350</i>	<i>191.473</i>
<i>CULTURA CÍVICA</i>	<i>57.611</i>	<i>688.507</i>
<i>PATRIMONI</i>	<i>1.523</i>	<i>79.075</i>
<i>TRAMES EDAT</i>	<i>33.677</i>	<i>29.387</i>
<i>VIDA ASSOCIATIVA</i>	<i>8.284</i>	<i>119.721</i>
<i>INDETERMINAT</i>	<i>452</i>	<i>22.433</i>
<i>TOTAL</i>	<i>108.333</i>	<i>1.134.416</i>

2.5. *CONCLUSIONS GENERALS.*

Què podem dir de Sabadell que no quedi perfectament reflectit en el conjunt de mapes presentats ? En realitat poca cosa. Sabadell es una ciutat que manté un comportament cultural completament coherent amb la seva lògica de funcionament social i urbanística.

Certament, però, les valoracions fetes a partir de l'anàlisi dels mapes senyalen simplement uns determinats emplaçaments, unes tendències a l'agrupament, a la concentració o a l'absència. La combinació de les dades obtingudes en la nostra recerca física i les que donen les enquestes permet aventurar noves formes d'anàlisi més adequades a les necessitats d'una política cultural. Un dels objectius que hem assumit ha estat el d'afrontar de manera prioritària la realització d'una anàlisi que ens permeti conèixer el pes cultural de cadascun dels barris i districtes de la ciutat, realitzant agregacions ponderades d'unitats culturals.

Es tracta d'un exercici especulatiu que té com a objectiu aconseguir una aproximació operativa a la realitat cultural de Sabadell així com un sistema de comparacions, al llarg dels anys, que permetin mesurar l'eficàcia i l'eficiència de les polítiques culturals.

Un sistema d'aquestes característiques valoraria cada una de les unitats culturals, públiques i privades, de la ciutat utilitzant paràmetres comuns de la màxima fiabilitat possible.

El resultat final esdevindrà un instrument complementari força important per la implementació de la política cultural a la ciutat.

3. EL PLA.

L'elaboració del Mapa cultural de Sabadell implica la realització d'una anàlisi estratègica per tal de dissenyar els grans trets a partir dels quals s'articularà la política cultural de la ciutat en els propers anys. Com en tota planificació estratègica és fonamental determinar les regles del joc i el conjunt d'instruments que fan possible el desenvolupament de cadascun dels objectius assenyalats.

En aquest apartat s'indiquen els principals escenaris en els que cal situar la política cultural de Sabadell, els objectius fonamentals i es defineixen les línies bàsiques de treball temàtic a partir de les quals caldrà elaborar els diversos plans d'actuació.

3.1. PRINCIPIS ESTRATÈGICS.

1. El fet cultural a l'abast de tothom.

Potenciar i facilitar l'accés de tota la població als béns culturals i a la pràctica i al consum plaent de les arts i les manifestacions diverses de la cultura en tots els seus aspectes i possibilitats.

La democratització de la cultura és el principal objectiu de les polítiques culturals en el marc d'un Estat Social de Dret i això implica un conjunt de programes dirigits a incrementar intensivament i extensivament la vida cultural en tots els seus aspectes i dimensions.

2. La promoció associativa.

La ciutat progressa en la mesura en què es desenvolupa el seu teixit associatiu. Les entitats són una mostra evident de la vitalitat democràtica d'una societat i a l'Administració li pertoca crear el marc a partir del qual poden evolucionar i consolidar-se.

3. La identitat ciutadana.

La identitat ciutadana esdevé el producte d'una gran varietat de factors. La història hi juga un paper transcendent, però no hem d'oblidar la realitat actual. L'emigració i el llarg període de dictadura han dificultat l'evolució i el progrés de ciutats carregades de tradició i història.

La identitat es construeix, o en alguns casos es reconstrueix, a partir d'un passat que es projecta cap al present amb gran diversitat i multiplicitat d'òptiques. Cal per tant atendre ambdós aspectes. D'una banda, sumar esforços i incorporar tots els sectors de la ciutat a propostes i projectes col·lectius; d'altra banda, un treball al voltant del patrimoni fonamentat en el diàleg permanent entre la història i el present.

4. Els equipaments culturals bàsics.

Cada cop hi ha més especificitat en les diferents manifestacions de la cultura. Entre aquestes, i de manera especial, les propostes artístiques només prenen la seva autèntica dimensió cultural quan s'ofereixen a un públic.

La ciutat necessita equipaments diversos en els quals poder consumir la relació entre creador i espectador. Equipaments de diferents factures, amb dotacions i mitjans cada cop més tecnificats, dirigits a promoure i a potenciar la vida cultural en tots els seus aspectes.

5. La presència supramunicipal.

Sabadell és un ciutat que vol i pot jugar un important paper a la Catalunya del futur. La seva situació geogràfica, la seva evolució cap a una ciutat de serveis, les propostes artístiques de caire supramunicipal que hi sorgeixen, ho fan viable i necessari.

Per aconseguir-ho cal explicitar les voluntats, cal dotar-se d'instruments precisos de gran energia i projecció que, a més de fer propostes singulars tinguin un valor simbòlic afegit indiscutible.

6. El consum cultural.

El consum cultural té una doble dimensió que cal conèixer. D'una banda, és un bon indicador de la vitalitat d'una comunitat; d'altra banda, pot esdevenir un paràmetre equivoc que ens faci oblidar les obligacions inherents a una política cultural democràtica i de progrés.

Per tal d'optimitzar els valors del consum cultural i evitar de caure en els seus paranys, cal posar èmfasi en el valor regulador de les estratègies de la demanda, creant programes que tendeixin a incrementar-la. Estem acostumats a presenciar situacions inverses, en què l'oferta crea i condiona una determinada demanda, sovint alienadora, sovint elitista.

7. La formació i la informació.

Una societat evoluciona si disposa dels elements de formació necessaris per a establir un diàleg permanent entre els ciutadans i l'univers tècnic, expressiu i institucional que els rodeja. Sense formació no pot existir progrés associatiu, no pot existir participació ni democràcia.

Sovint la formació pot homologar-se a la informació. Sovint és informació més capacitat de relació. Ambdós aspectes tenen una gran importància en les ciutats modernes.

De la mateixa manera, una política de creació i producció cultural ha d'abordar-se a partir del desplegament d'una oferta de formació artística que permeti l'aparició constant de nous creadors cada cop més preparats per afrontar les dificultats dels mercats i els circuits artístics.

8. La creació i la producció artística.

El nombre i la qualitat de les produccions artístiques que es realitzen en una ciutat ens permet mesurar-ne la riquesa cultural. Ara bé, els productes artístics són el resultat d'un complex entramat de factors. Formació, ajudes econòmiques, consum cultural, espais i locals per produir i difondre les propostes.

A l'Administració local li correspon exercir un determinat paper de protecció i estímulo a la capacitat creativa dels ciutadans fins arribar el moment que les mateixes característiques universals del fet creatiu li donin una nova dimensió. I cal fer-ho evitant els paternalismes estèrils o els simples mandats indicatius que ens ofereix la llei del mercat.

9. La normalització lingüística.

La normalització cultural a Catalunya implica necessàriament afrontar el repte de la normalització lingüística. Ambdós objectius estan íntimament relacionats.

La integració definitiva de les diferents generacions de l'emigració no pot fer-se d'altra manera que a partir de la creació d'un conjunt de signes d'identitat col·lectius que, sobre les arrels històriques i tradicionals de Catalunya, hi aportin multitud de nous elements vinguts d'altres comunitats o nascuts sobre la base de la convivència cultural.

Aquest fenomen d'identificació cultural col.lectiva només serà possible si arrenca d'una unitat lingüística com a element de consens i punt de partida comú.

10. L'atenció especial a la infància i a la joventut.

La ciutat educadora ha de tenir una especial dedicació ale problemes que afecten els infants i els joves. Una política cultural per a la infància i la joventut s'ha de concretar en la posada en marxa d'un seguit de serveis complementaris a l'escola i al sistema educatiu en general.

Des del punt de vista de la joventut, cal posar l'accent en un seguit de programes d'informació i prevenció per tal de reduir al màxim la necessitat de serveis finalistes.

3.2. OBJECTIUS OPERATIUS

Plantejats deu principis estratègics on situar cadascun dels grans objectius que es proposa aconseguir l'Ajuntament de Sabadell en l'àmbit de la cultura, les línies fonamentals a partir de les quals caldrà organitzar la política cultural local, són les següents.

1. Millorar els instruments de planificació, gestió i seguiment en la política cultural de l'Ajuntament.

Respecte a això l'elaboració del Mapa Cultural i el seu manteniment permanent esdevé un element essencial per disposar d'un adequat inventari dels equipaments i les diverses realitats culturals actuals com també planificar estratègicament cada un dels passos necessaris per a assolir els objectius de la política cultural.

La segona conseqüència lògica de tot procés de millora instrumental és l'elaboració metòdica dels diferents plans temàtics. La diversitat de sectors i nivells operatius en què es desenvolupen les polítiques culturals obliga a realitzar una gran multitud de reflexions parcials, subsidiàries de la general, per tal de disposar dels elements de gestió adequats en cada un dels aspectes en què es manifesta la vida cultural de la ciutat.

2. Normalitzar la gestió del patrimoni històric de la ciutat quant a la recuperació, la preservació i la divulgació.

Parlem d'identitat ciutadana en el sentit de l'adequació d'un determinat patrimoni, d'unes pautes de conducta, d'un coneixement de les institucions, entre els ciutadans i la ciutat. Es tracta d'un punt que afecta la globalitat de l'acció pública però que es concreta en alguns aspectes plenament integrats dins de la Política Cultural.

2.1. *Incrementar i dinamitzar els programes de recerca, recuperació, preservació, documentació i difusió del patrimoni local passat i present per tal de donar-lo a conèixer i facilitar a cada ciutadà la millor relació amb el conjunt de la seva realitat.*

2.2. *Inventariar el patrimoni històric de la ciutat en els diferents àmbits temàtics: arquitectura, escultura, arqueologia, paleontologia, monuments, col·leccions, festes i tradicions populars, documentació històrica, patrimoni industrial i història local i toponímia entre d'altres.*

2.3. *Fomentar i divulgar el patrimoni per mitja dels museus, arxius i el Centre de Normalització Lingüística, entre d'altres equipaments, a partir de programes que possibilitin la màxima participació del ciutadà. Per fer-ho cal millorar les condicions infraestructurals i tècniques dels museus i de l'arxiu de la ciutat*

2.4. *Singularitzar la ciutat, mitjançant el treball conjunt de les polítiques culturals i urbanístiques, i dotant-la d'elements d'identitat estètica, tant físics (escultures i monuments), com simbòlics (estructura urbana).*

3. Planificar i gestionar una infraestructura d'equipaments culturals d'acord amb el model i l'organització territorial de la ciutat.

Bona part de la vida cultural es realitza en equipaments especialitzats. Sense ells és molt difícil parlar de polítiques de desenvolupament cultural, de la mateixa manera que no es facilita l'accés dels ciutadans a l'ús i al consum enriquidor de les produccions culturals.

Hi ha, també, uns altres equipaments d'esperit més polivalent que tenen com a funció bàsica afavorir processos socio-culturals als districtes i als barris de la ciutat, com a equipaments dirigits a facilitar un contacte permanent entre el ciutadà i les diferents dimensions en què es manifesta la cultura.

3.1. Cal completar, adequant-les a les necessitats reals, les xarxes d'equipaments bàsics que tenen com a funció desenvolupar la vida cultural als barris de la ciutat, especialment les biblioteques i els actuals centres cívics. En tots dos casos es tracta de serveis fonamentals per a facilitar l'accés del ciutadà a la pràctica cultural.

3.2. Crear els equipaments que encara manquen per tal de disposar d'una xarxa de centres especialitzats en cadascuna de les dimensions de l'art i la cultura. Cal igualment millorar les condicions dels actuals.

La ciutat disposa de centres especialitzats en la formació musical i plàstica, la difusió teatral, i les exposicions plàstiques. Els principals dèficits es situen en el terreny de la producció i la creació artística.

3.3. Crear equipaments i serveis amb vocació i abast supramunicipal per tal de disposar d'eines adequades per a redimensionar la ciutat, millorar-ne el prestigi i qualificar-la davant dels seus mateixos habitants.

3.4. Al marge de la necessària revisió dels equipaments de propietat pública, també és molt important millorar les instal.lacions de moltes entitats. Així mateix cal cercar noves instal.lacions per a aquells projectes de gestió privada d'indubtable interès públic que sorgeixin en el futur.

3.5. Optimitzar l'ús dels equipaments i els espais on es desenvolupen activitats culturals, d'acord amb les seves característiques funcionals. Dotar els equipaments actuals dels mitjans i les eines de gestió necessàries per a obtenir resultats òptims.

4. *Incorporar a la programació cultural activitats que fomentin l'associacionisme i l'intercanvi d'idees entre cultures i la difusió dels valors cívics.*

La manca d'un marc jurídic suficientment clar, la dificultat per a autofinançar-se, la debilitat que provoca la manca d'estructures interassociatives, etc, són algunes de les raons per les quals l'Administració ha hagut d'adoptar moltes vegades una posició protectora en la promoció i el suport dels processos associatius.

Cada cop es més evident que l'Administració Local té un paper fonamental en la promoció associativa i la participació, però la ciutat és quelcom més que les entitats i les associacions. Els ciutadans han de trobar-hi espais de formació i participació que els permeti progressar com a tals. Els valors de la solidaritat i la tolerància esdevenen eines fonamentals de convivència que cal emmarcar plenament en la vida quotidiana de la ciutat.

- 4.1. *Potenciar l'aparició i consolidació dels processos associatius, establint un marc de relacions de progrés entre l'Administració i el teixit associatiu de Sabadell. No es tracta d'un procés neutre, i en aquest sentit la relació entre l'Administració i la societat civil ha de fonamentar-se en la col.laboració tècnica, infraestructural i econòmica.*
- 4.2. *Dotar l'entramat associatiu de la màxima capacitat de gestió possible. Cal elaborar programes de formació per a gestors associatius per tal de millorar la capacitat operativa de les entitats i els col.lectius ciutadans.*
- 4.3. *Promoure la relació entre cultures estimulants el coneixement i l'intercanvi mutu. Promoure i recolzar les activitats formatives i informatives que afavoreixin la divulgació de coneixements i de les idees, la participació del ciutadà i la defensa de la cultura.*
- 4.4. *Consolidar una xarxa de serveis d'informació que permetin a tots els ciutadans accedir al coneixement sobre l'univers institucional, expressiu i tecnològico-científic que els envolta.*

4.5. *Promoure l'associacionisme infantil i juvenil, i especialment la consolidació de serveis estables de temps lliure dirigits a aquests segments d'edat.*

5. *Promoure l'existència d'una oferta cultural i artística diversificada i estable a la ciutat.*

La riquesa d'una ciutat es manifesta en l'increment del nivell de benestar dels seus habitants. Una de les característiques del progrés és l'existència d'excedents econòmics que traduïts a la seva dimensió social i cultural permeten la creació de nous i més qualificats serveis per al ciutadà.

A l'Ajuntament li correspon estimular la creació de serveis d'oci, ordenant-ne i regulant-ne l'aparició i l'emplaçament. Des dels espectacles i les cultures expressives en general fins a sectors tan diversos com són la gastronomia i l'hosteleria, els divertiments i les propostes lúdiques.

L'oferta de serveis culturals és especialment important ja que té uns valors afegits de gran importància simbòlica. Les activitats de difusió artística i cultural són una mostra del potencial social d'una ciutat i en aquest sentit la situació geogràfica de Sabadell permet que els seus ciutadans es beneficiïn d'un ventall molt ampli de propostes culturals.

Tot i així, Sabadell té una important capacitat de generar propostes ciutadanes dirigides als seus habitants i fins i tot atraure'n d'altres ciutats.

5.1. *Consolidar un calendari bàsic de mostres i esdeveniments culturals organitzat des de l'Administració directament o conjuntament amb entitats i col·lectius locals que permeti donar resposta a les demandes dels diferents sectors de la població de Sabadell.*

5.2. *Elaborar una programació artística municipal de caràcter estable, que tingui en comte els diferents formats de les produccions, la diversitat de públics i la varietat d'equipaments existents.*

5.3. *Fomentar les manifestacions culturals organitzades des de les associacions locals. Traspasar progressivament aquelles activitats que són rendibles a empreses privades perquè les explotin comercialment.*

- 5.4. *Crear un acord-marc estable entre l'Ajuntament i la iniciativa social que afavoreixi la programació d'espectacles a locals privats. Aquest acord ha de preveure accions com un pla d'exempcions fiscals i un programa d'estímuls a les millores infraestructurals.*
- 5.5. *Promoure les manifestacions lúdiques i festives comunitàries. Potenciar i racionalitzar el desenvolupament de les diverses Festes Majors que es realitzen a la ciutat.*
6. *Incentivar la creació artística local, donant suport a la globalitat d'aspectes del procés artístic: formació, producció i difusió.*

El paper de l'Administració en el procés de formació dels artistes cada cop és més important ja que permet democratitzar l'accés a les eines i els instruments artístics i reduir els efectes excessivament mercantilistes que sovint comporta el joc de l'oferta i la demanda.

Certament la protecció pública als artistes locals ha de tenir uns límits i en aquest sentit a l'Ajuntament li correspon actuar fins al moment en què les opcions individuals cerquin un nivell de professionalitat que s'escapa de les lògiques competències municipals.

Moltes d'aquestes activitats han de contemplar decididament la participació d'artistes locals conjuntament amb destacats artistes de fora.

- 6.1. *Estimular la producció artística local amb equipaments, programes i incentius específics. Facilitar l'accés dels creadors locals a les noves tecnologies.*
- 6.2. *Incrementar les activitats descentralitzades de les escoles municipals de formació artística reglada per tal de consolidar una oferta de formació artística de diferents tipus i nivells que permeti satisfer la demanda potencial que genera la ciutat.*

Establir convenis de col.laboració per donar suport als programes i les propostes de formació artística sorgides d'iniciatives privades i associatives.

- 6.3. *Posar a l'abast dels ciutadans espais per a la creació i la producció de les diferents propostes artístiques sorgides a la ciutat, amb especial èmfasi en aquells projectes d'interès objectiu.*

Crear circuits de distribució de les produccions locals com a component implícita d'un procés d'aprenentatge creatiu.

- 6.4. *Fomentar una política de relació directa entre aprenentatges i programacions artístiques i l'escola, especialment en el camp del teatre, la música clàssica, el cinema i les arts plàstiques.*

3.3. INSTRUMENTS ESPECÍFICS DE PLANIFICACIÓ

El conjunt d'objectius enunciats són la concreció de les principals idees que fonamenten la política cultural de Sabadell. Cadascun dels punts tractats ha de donar lloc al màxim nivell de detall possible i per tant cal realitzar un seguit d'estudis sectorials i temàtics que ens permetin analitzar, en cada cas, les línies de treball idònies.

Aquest conjunt d'instruments s'agrupen essencialment en tres grans temes: el patrimoni, la cultura artística i la cultura cívica.

Dins de cadascun existeixen punts d'especial singularitat i importància que requereixen tractaments particulars. Precisament per aquestes diferències hem considerat que alguns punts hauran de desenvolupar-se en forma de pla i altres en forma de consideracions.

3.3.1. CONSIDERACIONS I PLAN SECTORIALS.

El procés de redacció del mapa cultural de Sabadell suposa un considerable avanç en el coneixement de la ciutat i les seves característiques i necessitats culturals. Una de les conseqüències més interessants d'aquest procés ha estat la reflexió sistemàtica envers cadascun dels diversos sectors en què la vida cultural de la ciutat es manifesta.

L'enfoc utilitzat ha estat l'agrupació de polítiques sectorials en tres grans marcs d'actuació: el patrimoni, la cultura artística i la cultura cívica. Al marge d'aquests grans temes, hem realitzat algunes anotacions particulars respecte de la normalització lingüística, les festes i les biblioteques atès que tenen unes característiques de tipus més transversal.

Tot el que s'apunta a les pàgines següents és una reflexió realitzada des del mateix Departament de Cultura i constitueixen el guió bàsic inicial per a un possible desenvolupament en profunditat de cada un dels sectors. Des d'aquest punt de vista en alguns marcs d'actuació o sectors en particular ja s'ha iniciat un estudi puntual per tal de definir les línies d'actuació en els propers anys.

S'han utilitzat tres possibles nivells d'intensitat en l'anàlisi sectorial: les consideracions generals, les consideracions especials i el pla.

Les consideracions generals aplicades a agrupacions sectorials permeten definir línies bàsiques d'actuació, mentre que les consideracions especials les concreten en un sector determinat. La realització de plans d'actuació queda limitada als sectors altament definits en termes competencials i dotats d'un marc normatiu mínim.

En el terreny de les polítiques culturals, el patrimoni històric, artístic i documental i les biblioteques són els sectors amb major desenvolupament normatiu, mentre que les cultures artístiques i cíviques i les festes mantenen un caire essencialment vocacional. La normalització lingüística està fortament legislada, tot i que la seva gestió depèn d'un Consorci Públic i no pas de l'Ajuntament (tot i que aquest hi estigui representat).

En cada un dels sectors s'ha intentat, tot i que no sempre és possible mantenir-ho exactament, ordenar la reflexió en tres grans apartats: elements bàsics, objectius generals i propostes i plans d'actuació. Els elements bàsics defineixen els punts de partida i els imperatius essencials; els objectius generals assenyalen les grans línies d'intervenció i les expectatives de resultats i les propostes de treball incideixen en els diversos nivells d'intervenció que cal realitzar.

A. CONSIDERACIONS GENERALS SOBRE EL PATRIMONI HISTÒRIC I CULTURAL.

És convenient fer algunes consideracions prèvies abans de parlar de les polítiques de patrimoni, ja que el conjunt de competències i projectes que s'adrecen al patrimoni té adscripcions administratives diferents. Hom tendeix a observar un sistema organitzatiu que atorga a les Àrees d'Urbanisme les competències que fan referència a la gestió i la propietat dels elements catalogats i a les Àrees de Cultura, les derivades de l'explotació social i cultural del patrimoni (del catalogat i d'altres béns fora del catàleg).

Si bé és cert que aquest ordenament té una base jurídica (aquella derivada de la propietat efectiva dels edificis i les competències sobre propietats immobiliàries, obres i inversions), també és cert que implica una evident descoordinació en la gestió

integral del patrimoni amb la conseqüent existència de diferents criteris d'acció.

La resposta a aquesta situació no pot ser altra que l'establiment d'un únic projecte per a cada ciutat que mantingui les lògiques d'equilibri entre conservació, investigació i difusió del patrimoni, amb el benentès que hi ha tres elements bàsics a partir dels quals s'ha d'articular una política i una gestió patrimonial: el públic, els fons i el discurs.

Podem abordar cadascun d'aquests tres elements amb gran simplicitat conceptual no exempta, però d'una gran complexitat organitzativa, jurídica i tècnica.

Des del departament de Cultura i dins la globalitat de la política cultural municipal cal considerar el ciutadà com legítim propietari del conjunt dels béns patrimonials públics de la ciutat i el beneficiari directe del conjunt d'operacions que des de l'administració pública es realitzin per establir qualsevol tipus d'acord amb les col·leccions privades. No es tracta d'un plantejament tan obvi com sembla, ja que tradicionalment s'ha tendit a realitzar una acció pública sobre el patrimoni sota criteris de privacitat. Una primera conseqüència d'aquesta consideració hauria de ser un tractament obertament participatiu del patrimoni i una gestió que assimilés els programes patrimonials als que es realitzen envers la cultura cívica.

Els fons patrimonials han de ser objecte igualment d'algunes consideracions prèvies. La mateixa consideració de bé patrimonial no pot establir-se a expenses de determinats criteris ideològics.

No hi ha política patrimonial sense la construcció d'un discurs fonamentat en la conservació i la investigació del conjunt dels béns patrimonials. Un discurs que s'ha de manifestar en programes de difusió per tal d'estendre'l i debatre'l. La construcció del discurs, en la seva diversitat, implica dotar-se d'una àmplia base instrumental i tecnològica i fer front a la pluralitat ideològica que conviu a la ciutat i que s'ha de manifestar activament respecte del conjunt patrimonial.

A les ciutats mitjanes, i molt especialment en aquelles que tenen una significada riquesa patrimonial, l'establiment de polítiques patrimonials integrals no és tasca fàcil. Al marge dels casos en què les circumstàncies han permès la creació de grans museus especialitzats, sovint hi ha una tendència a assimilar la gestió del patrimoni a la gestió dels museus d'història local. Aquesta assimilació és essencialment inadequada ja que el Museu és una peça (important, però no l'única) entre les moltes que cal tenir en compte per assentar les polítiques patrimonials.

La manca de recursos econòmics, de personal i mitjans tècnics, i la convivència d'un ventall competencial fraccionat entre diverses àrees municipals, dificulta un progrés harmònic del conjunt de punts a què feiem referència.

1. CRITERIS BÀSICS

A Sabadell les circumstàncies particulars que rodegen el conjunt patrimonial de la ciutat aconsellen iniciar una nova dinàmica fonamentada en criteris i solucions organitzatives diferents de les actuals.

Caldrà adreçar-se progressivament a un tractament del patrimoni que arrenqui dels següents punts:

1. *A una concepció global de la ciutat li correspon una concepció global del patrimoni, donant per descomptat que la seva gestió, igual que la de la ciutat, ha d'incorporar la diversitat de criteris existents.*
2. *La defensa i el manteniment del patrimoni forma part de la política cultural de la ciutat. Caldrà realitzar un esforç d'implicació de les lògiques culturals en cadascun dels àmbits de decisió i gestió patrimonial de la ciutat, amb l'objectiu d'atorgar-los el caràcter directiu que han de tenir. Des dels que fan referència a la gestió administrativa del catàleg, fins a l'atorgament de permisos; des de les decisions que afecten en origen els plans d'inversions fins, òbviament, els programes de conservació, recerca i divulgació.*
3. *La gestió del patrimoni té diverses especificitats que requereixen tractaments diversos. Tractaments jurídics, tècnics, instrumentals i operatius no exempts d'ideologia, que caldrà anar situant en els seus contextos particulars i dotant-los de les millors eines possibles per assegurar una gestió eficaç.*
4. *Una determinada concepció del patrimoni i la seva gestió comporta una determinada estructura organitzativa. Al respecte cal dotar-se d'una estructura organitzativa amb elements de transversalitat que incorpori els diversos agents socials interessats i aplegui, des dels seus coneixements i aparells administratius, a diferents àrees i departaments municipals. La creació d'una Taula del Patrimoni, organitzada al més alt nivell possible, a partir d'un protocol ampli i divers podria ser un punt de sortida adequat per establir les directrius necessàries per a un ordenament integral dels programes patrimonials.*
5. *Hem assenyalat que el patrimoni forma part del conjunt de les polítiques culturals. En conseqüència és imprescindible establir una coordinació operativa amb la resta dels àmbits sectorials de la política cultural. Cal dissociar la idea de patrimoni cultural d'una estricta idea de museu, ja que els imperatius de gestió d'aquest poden segrestar alguns dels objectius generals de la política patrimonial.*

Des d'una concepció única i global cal elaborar programes que afectin el conjunt dels escenaris patrimonials de la ciutat.

El Museu ha de tenir un paper preeminent, especialment en la seva dimensió logística.

6. *Com a equipament potencialment emblemàtic, el museu hauria de ser un contenidor/laboratori de projectes i equips humans que projectessin les seves propostes al llarg de la ciutat. La idea de museu com a motor i foment de propostes, queda avalada per la vàlua i l'interès de les col·leccions existents en el principi d'oportunitat que significa l'existència d'un espai comú de referència.*
7. *Les particularitats històriques locals han atorgat a l'Arxiu Municipal un valor social ara per ara inexistent al Museu. Aquesta realitat ha d'actuar com a un referent obligat.*

A diferència dels documents escrits, el conjunt dels béns patrimonials de la ciutat no són emmagatzemables. La dimensió social del Museu s'ha de construir sobre la base del conjunt del patrimoni local i no pas sobre les col·leccions existents.

8. *Per evitar una visió patrimonialista de la vida cultural de la ciutat, cal assumir majors quotes de col·laboració funcional entre els diferents àmbits i sectors que la configuren. La projecció actual de la història o la vàlua patrimonial dels objectes i les realitats actuals afecta una enorme diversitat de programes cívics, artístics, etc. La interrelació entre programes permetrà ampliar els paràmetres d'actuació i reduirà els perills de les duplicitats de projectes.*
9. *Actualment conviuen en una mateixa estructura organitzativa i sota una mateixa direcció tècnica el Museu d'Història i el Museu d'Art. Per les seves característiques i pel desenvolupament que en el futur haurà de tenir el tractament de les Arts Plàstiques a Sabadell, cal analitzar la conveniència de mantenir el Museu d'Art dins l'estricta disciplina de la Política Patrimonial. La necessitat de dinamitzar els fons artístics locals, com també la voluntat d'iniciar una política activa en el sector obliga a dissenyar un nou projecte per al Museu d'Art.
*En la mesura que es dissenyen unes noves funcions per a aquest Museu la interrelació amb el Museu d'Història ha de quedar assegurada sota el mantell d'una única política cultural.**

10. *Una lectura més àmplia del Patrimoni i uns programes més extensos i interrelacionats amb la resta de sectors culturals obliguen a replantejar-se l'existència del Patronat Municipal de Museus. No es tracta d'avançar-ne la dissolució sinó de resituar-ne les funcions sota unes noves coordenades polítiques. Òbviament el sistema que s'adopti ha de ser subsidiari de l'organització general del Departament de Cultura.*

2. APROXIMACIÓ A UNA TIPOLOGIA OPERATIVA DEL PATRIMONI HISTÒRIC I CULTURAL.

La realització d'un pla específic per al conjunt de la política patrimonial de la ciutat afecta una gran quantitat d'elements de la vida municipal, tant a partir del tractament de les especificitats patrimonials (com puguin ser els béns de valor arqueològic, artístic, o els immobles...) com de molts escenaris de la vida social i cultural (l'ensenyament, la cultura, la comunicació...).

El patrimoni històric és el testimoni de l'esforç i de la capacitat creativa de les generacions passades. La seva protecció és un deure de tots, Administracions i ciutadans.

Des de l'Ajuntament de la ciutat hi ha voluntat de preservar i difondre el patrimoni ciutadà entenent-lo d'una manera àmplia, tot i que fins ara les diverses matèries que conformen el patrimoni estan en compartiments separats sense els necessaris nexes comuns, tant en el camp de la normativa com en la gestió.

El primer pas són les presents consideracions destinades a establir el marc de referència per tot el tema patrimonial, tant en el camp de la recerca, com en el de la conservació i en el de la difusió. Cal dir que el concepte de patrimoni és canviant i obert, com les disciplines que abraça. L'acumulació d'experiències i els canvis socials i culturals porten a noves formulacions tant teòriques com pràctiques.

Tota la ciutat es pot entendre com un producte històric, però per a ser efectius cal acotar i definir les matèries incloses, establir criteris de vàlua, de conservació, prioritats en la recerca i una línia de difusió.

El patrimoni històric entès en aquest sentit ampli, pot agrupar-se en tres grans blocs:

1. *Béns dispersos per la ciutat i lligats al territori.*
  - a. *Topònims i nomenclàtor*
  - b. *L'arqueologia*
  - c. *L'arquitectura*

- d. *L'escultura al carrer*
  - e. *Els béns mobles i el patrimoni documental*
2. *Centres gestors i contenidors de béns patrimonials*
- a. *Arxiu històric i altres arxius*
  - b. *Museus i col.leccions museístiques*
  - c. *Biblioteques i centres de documentació*
3. *Altres elements*
- a. *Patrimoni lingüístic*
  - b. *Festes i tradicions*
  - c. *Història oral*

En aquest sentit els llibres o les festes, a més de ser un vehicle de difusió, també són un bé patrimonial i com a tal s'han d'inventariar, conservar, difondre i incrementar.

Les circumstàncies que rodegen la gestió bibliotecària i de les festes impliquen espais de treball concrets. Per aquesta raó hauran de ser objecte d'un tractament particular.

3. ELEMENTS PERIFÈRICS SOBRE ELS QUALS CONVÉ REALITZAR CONSIDERACIONS ESPECIALS.

INVESTIGACIÓ I DIFUSIÓ

Fins ara les potencialitats culturals que ofereix el patrimoni han estat poc explotades. Això ha estat provocat per una manca de difusió però també per l'excessiva parcel.lació existent entre els diferents àmbits del patrimoni (documental, moble, immoble,...) que han dificultat uns espais de promoció comuns capaços d'articular una oferta coherent i atractiva, destinada al conjunt de la població.

El patrimoni inclou matèries molt diverses que requereixen disciplines específiques, però la varietat de continguts no invalida, ans al contrari, reforça la necessitat d'una línia de difusió feta des d'una visió global i integradora que mostri la ciutat com un tot ric i complex.

Tenint en compte la informació disponible, els temes prioritaris, la varietat de formats i els diversos tipus de públics s'han establert un conjunt d'àmbits d'estudi i difusió.

Els inventaris o catàlegs són a més d'una part essencial de cada pla temàtic, un valuós material d'investigació. Recullen tota la informació bàsica (gràfica i escrita), la sistematitzen i estableixen criteris de selecció, de vàlua i de conservació.

És important que incorporin les referències de les fonts d'informació, per tal d'actuar com un arxiu temàtic que es pot posar directament al servei del públic (arxiu i biblioteques).

Dins dels treballs de recerca és prioritari a l'elaboració dels inventaris que manquen. Són els següents:

1. *Nomenclàtor viari.*

Es tracta de datar i explicar sintèticament els principals esdeveniments que l'han conformat: la història de cada carrer, els orígens, els canvis de nom, les normatives que l'han regulat, ...

2. *Bibliografia sabadellenca.*

És un catàleg bàsic, en primer lloc perquè els llibres formen part del conjunt de béns patrimonial i per tant cal inventariar-los, i en segon lloc perquè és una eina al servei del públic i dels estudiosos de cara a facilitar sistemàticament la recerca i la creació de tesis en qualsevol dels aspectes que afecten la ciutat.

3. *Béns mobles i col.leccions.*

És també un catàleg bàsic per la realització del pla temàtic.

S'hauran de definir les matèries incloses, les tipologies, fer-ne la descripció i establir els criteris de selecció, la conservació i el destí.

4. *Topònims i cartografia*

Recull dels topònims del terme de Sabadell, establint-ne l'emplaçament i la grafia correcta.

L'arquitectura, l'escultura i l'arqueologia disposen ja d'inventaris; per tant el que es proposa són investigacions específiques que els complementin.

En el cas de la història es tracta d'anar aprofundint en les diverses àrees temàtiques, incentivant els estudis de les etapes més desconegudes.

Com a tema històric singular que caldrà estudiar s'han de citar les festes i les tradicions que afegixen al seu interès històric, el seu caràcter de bé patrimonial.

Altres temes d'estudi són:

- 5. Atlas gràfic de la construcció de la ciutat.*
- 6. Recull gràfic dels projectes originaris dels edificis catalogats.*
- 7. Història gràfica de la Festa Major.*

El tema del patrimoni i les publicacions cal abordar-lo des de dos punts de vista:

- 1. La documentació sobre la ciutat també forma part del conjunt patrimonial, i per tant, li cal un tractament com a tal. S'ha d'inventariar, conservar i difondre.*
- 2. S'han de definir uns criteris que orientin quina línia de publicacions cal fer des de l'administració pública.*
  - a. Caldria coordinar el tema de les publicacions, que actualment es troba dispers per diferents departaments, tant pel que fa als temes, amb la finalitat d'evitar possibles repeticions, com per assegurar uns mínims de coherència i de qualitat.*
  - b. La difusió de les publicacions també seria més eficaç si s'abordés de manera centralitzada.*
  - c. La relació de temes i els seus diferents enfoc ens ha d'orientar sobre les prioritats, les afinitats (col·leccions), la informació disponible i la dificultat (cost) de la seva elaboració. Òbviament es tindran en compte totes les publicacions ja existents, i la documentació elaborada en altres suports.*

- d. *Les publicacions s'han de dissenyar pensant en la diversitat de públics. Hi ha d'haver una difusió de temes especialitzats, fruit del que es vagi investigant i paral·lelament una altra destinada a un públic més majoritari.*

Fetes aquestes consideracions, la proposta de difusió s'articula al voltant dels diferents tipus de suport:

1. *Informatització:*

- 1.1. *Ampliació de les existents i creació de noves bases de dades relacionades amb el patrimoni.*
- 1.2. *Intensificar la utilització eficaç dels instruments de què ja disposa l'Administració.*
- 1.3. *Coordinació dels esforços que es realitzen des dels diferents àmbits de l'Administració: Arxiu, Diputació, Universitat, Museu.*
- 1.4. *Creació sistemàtica de materials didàctics per a ús escolar.*
- 1.5. *Facilitar, amb els sistemes publicitaris oportuns, la utilització real de les bases de dades per part dels seus usuaris potencials.*

2. *Publicacions.*

- 2.1. *Creació d'una línia editorial que permeti divulgar els principals béns patrimonials de la ciutat. Aquesta col·lecció estaria centrada al voltant dels principals edificis històrics, abordant-los des d'una visió àmplia i global: història de l'edifici, context social i estilístic.*

Cal fer arribar aquesta informació a un públic que no és erudit i per aconseguir-ho cal utilitzar força informació gràfica.

Els edificis que permetrien, amb major interès, iniciar aquesta experiència són:

- *Sant Vicenç de Jonqueres.*
- *Sant Nicolau.*
- *Sant Pau de Riu-sec.*
- *El Campanar de Sant Fèlix.*
- *El Molí de Sant Oleguer.*
- *El Pou de Glaç.*

2.2. *Creació d'itineraris temàtics sobre la ciutat, tant en la seva dimensió històrica com en l'actual. Els temes són els següents:*

- *Zones d'interès arqueològic.*
- *El mon romà.*
- *La ciutat pre-industrial: el recinte.*
- *La ciutat pre-industrial: la rodalia.*
- *La ciutat del XIX: la indústria.*
- *La ciutat del XIX: l'habitatge i els edificis públics.*
- *La ciutat actual.*
- *La Rambla.*
- *El Ripoll.*
- *L'habitatge (evolució tipològica).*

PATRIMONI I ENSENYAMENT

Tot acte cultural té una vessant clarament formativa. Des de la festa fins a la conferència, sempre hi ha transmissió de valors, de coneixements, de socialització, la presència d'una certa estètica.

El patrimoni té un evident contingut pedagògic i pot ser un recurs educatiu de primer ordre. Té una gran virtut, la seva proximitat i per tant la possibilitat d'educar sobre allò concret.

No és fàcil acotar les línies mestres d'un projecte formatiu que guiïn la política cultural i en aquest cas la política de patrimoni.

L'educació es transmet de manera integral, però cal un esforç d'abstracció per definir els valors que es volen reforçar i encarrilar els continguts i les activitats donant un estil i una coherència global al conjunt de l'actuació pública en matèria de patrimoni.

En l'evident relació entre el món de l'educació i el patrimoni cal fer especial referència a aspectes com els següents:

1. *Respecte dels valors educatius del patrimoni.*

a. *Línia històrica (coneixements + investigació)*

El coneixement és la base de la identificació. Donar a conèixer el patrimoni és donar a conèixer la nostra història. És entendre el que ens és més proper, amb els seus continguts locals i generals (en definitiva donar sentit a la dita ecològica "d'un pensament global des d'una acció local"). És també una manera de donar sentit al present i fer patent la nostra responsabilitat sobre el futur.

La varietat de continguts que es poden explicar a través del patrimoni es amplíssima, poden anar des dels condicionants geogràfics d'un assentament, fins als darrers avenços tècnics en investigació arqueològica.

A més del que es considera matèries bàsiques a transmetre en tots els aspectes de l'ensenyament, cal donar a conèixer els mètodes de recerca, incentivar la capacitat investigadora i facilitar l'accés a les noves tecnologies.

Per això cal posar a l'abast de les escoles els coneixements actuals sobre el patrimoni de la ciutat (catàlegs, bases de dades, itineraris,...) incrementar la disponibilitat de les fonts d'informació als alumnes, en especial a l'Arxiu Històric i programar visites explicatives que donin a conèixer els fons, com estan ordenats, com es fa una recerca.

b. *Línia Ecològica (debat i responsabilitat)*

Cada bé patrimonial és únic i tanmateix és el resultat d'una cultura col.lectiva. És, en aquest sentit, la mostra d'una cadena evolutiva, tècnica, cultural i social que cal conservar i preservar des de la responsabilitat col.lectiva i com a llegat per a les generacions futures.

Podríem assimilar una tipologia arquitectònica a una espècie animal o vegetal. Ambdues són producte d'una llarga evolució, en un cas cultural, en l'altre natural. Totes dues, són producte de molts esforços,

d'alguns atzars, d'errors i d'encerts i d'un constant sentit de la superació.

Aquesta visió del patrimoni ha de servir per estimular el sentit de la responsabilitat, per desenvolupar el sentit crític dels més petits, tot establint una línia de continuïtat entre el passat, el present i el futur.

Cal incentivar el respecte pel passat i el seu llegat, enfront d'una cultura de l'espectacular i l'efímer. Incitar a la reflexió i al debat enfront d'uns mitjans de comunicació que fomenten la passivitat.

c. Línia artística (sensibilitat)

Aquesta vessant ha de servir per introduir els infants en el coneixement de les distintes arts, l'arquitectura, l'escultura, i en general, de les diferents dimensions de la creació en els seus valors més profunds, l'espai, la llum, la proporció,... Fer reconèixer els valors expressius dels diferents corrents estètics en el seu context i moment històric.

És també un camí per al coneixement de les disciplines afins, les artesanies, les arts aplicades, el dibuix.

2. Respecte de la institució escolar

El gruix de la vessant educativa del patrimoni dirigit a la població infantil i juvenil ha de raure en l'escola. En primer lloc per un sentit equitatiu i democràtic i perquè des de l'escola es pot arribar a tota la població infantil.

Bona part de la població escolar de Sabadell, si bé ha nascut aquí, és filla de famílies d'immigrants (pares o avis); per tant, la transmissió de coneixements i vivències sobre la ciutat i el seu rodal que es realitza per via de la família està en part trencada.

L'escola ha de suplir part d'aquesta mancança incorporant en les matèries d'ensenyament la ciutat i el seu rodal.

En segon lloc, perquè l'escola és el lloc propi on transmetre coneixements, i disposa del personal adequat, els mestres.

Per introduir l'ensenyament del patrimoni a les escoles, cal en primer lloc donar suport als mestres:

- a. *S'han de crear programes de formació i informació especialitzada dirigits als mestres que treballen a la ciutat i òbviament els educadors han de tenir un fàcil accés a tot el material disponible sobre la ciutat.*

Un conjunt de materials mínim i imprescindible (de caràcter general o preparat a mida) ha d'estar dirigit als mestres amb facilitat d'accés, horaris, préstecs.

- b. *La possibilitat de crear programes dirigits als mestres implica catalogar el material de què es disposa, des de les investigacions especialitzades, fins al material de caire lúdic i amb tot tipus de suport (paper, vídeo, disquets, que puguin haver-se editat). Tindrà informació actualitzada sobre les activitats que es realitzen a la ciutat, conferències, curssets, horaris d'equipaments, etc.*
- c. *Un segon pas seria fer arribar els programes "patrimoni-ensenyament" directament als centres d'ensenyament per tal posar-los al servei dels alumnes.*

Paral·lelament a la difusió, cal plantejar-se l'increment del material didàctic relacionat amb l'estudi de la ciutat. Algunes propostes són:

- a. *Elaborar un programa de publicacions que tingui en compte les matèries escolars i els nivells dels alumnes, partint dels treballs d'investigació ja existents. És important que en l'elaboració d'aquests materials, hi participin tant els educadors com els especialistes en el tema.*
- b. *Estimular entre els alumnes els treballs de recerca sobre el patrimoni local. Promocionar les convocatòries que ja hi ha al respecte.*
- c. *Potenciar el coneixement de l'AHS i dels Museus amb visites explicatives.*
- d. *Divulgar itineraris sobre la ciutat i el seu rodal.*
- e. *Visites a edificis i zones d'interès.*

A.1. PLA DE MUSEUS (Projecte Museològic dels Museus de Sabadell)

Sabadell és una de les poques ciutats del nostre país que compta amb una tradició museística gairebé centenària. Tot i així l'estat actual dels museus municipals deixa molt a desitjar i no guarda relació amb el pes demogràfic i cultural de la ciutat. Els museus de Sabadell, en l'actualitat, no disposen del personal ni dels recursos suficients per prestar els serveis d'un museu modern, i les seves exposicions permanents no són les més adequades a les seves necessitats i objectius.

D'altra banda, el conjunt de béns patrimonials de Sabadell obliga a plantejar-se una política patrimonial altament desplegada per la ciutat, en què els Museus hi han de jugar un paper, sens dubte important, però no únic ni exclusiu. Atenent les seves característiques físiques i el seu potencial econòmic i organitzatiu, el futur dels Museus passa per imbricar-se en el context d'una política global de patrimoni fonamentada en una visió integral de la ciutat, tant en la seva perspectiva interna com en la seva projecció exterior.

Això no treu que la institucionalització dels Museus, és a dir, la seva conversió en equipaments de centralitat cultural local amb gran autonomia de funcionament, sigui un dels objectius bàsics de la política cultural municipal. L'existència del Patronat Municipal de Museus, des d'on s'ha de dirigir i orientar la redacció del Pla de Museus, és una realitat altament favorable en aquest procés.

Una altra consideració prèvia fa referència al paper diferenciat que tenen a la ciutat el Museu d'Història i el Museu d'Art. Mentre el primer és un Museu de caire generalista, compost per un conjunt de col·leccions i peces de valor desigual (algunes molt importants), ordenat en funció de l'intent d'explicar la història de la ciutat, el segon es fonamenta en una col·lecció d'obres pictòriques que il·lustren amb fidelitat l'evolució artística de la ciutat en el camp de les arts plàstiques, sense excessius referents significatius de fora.

Per al Museu d'Història cal cercar un futur indiscutiblement vinculat al desenvolupament de les polítiques de recerca i d'anàlisi històrica i patrimonial de la ciutat. En el cas del Museu d'Art caldrà establir un plantejament més ampli que permeti avançar en els valors històrics i patrimonials de les col·leccions existents, i alhora inicia una major col·laboració amb el conjunt de les polítiques artístiques vives que conflueixen a la ciutat.

Cap dels dos són Museus de vàlua singular, plantejables en termes d'interès supramunicipal. La importància patrimonial de la ciutat haurà de cercar altres espais d'impacte nacional (el Museu tèxtil per exemple), per això cal procedir a reformular alguns dels elements que han configurat la personalitat dels dos Museus en els darrers anys.

1. OBJECTIUS GENERALS I PROGRAMES.

El Pla de Museus de Sabadell ha de contenir una anàlisi de la situació de partida de la ciutat a nivell museístic, acompanyada d'un estudi del context socio-cultural i de les condicions i la demanda del públic potencial.

A partir d'aquesta anàlisi, l'objectiu principal serà la definició d'un projecte de futur, integrat en la política cultural de Sabadell, que perfili els objectius detallats de les institucions museístiques municipals:

- a. Contribuir al coneixement i a la conservació del patrimoni cultural de la ciutat.*
- b. Facilitar l'increment del nivell cultural dels ciutadans, especialment pel que fa al coneixement de la realitat passada i present de Sabadell.*
- c. Reforçar la identitat ciutadana a través de la difusió de la memòria col·lectiva i dels objectes que la il·lustren, conformant el seu patrimoni històric.*
- d. Difondre vers l'exterior la imatge i la realitat de la ciutat.*

Per acomplir aquests objectius s'establiran programes d'ampli abast i rendibilitat cultural, agrupables en cinc línies interdependents:

- a. Perpetuació: participació en la catalogació i la conservació del patrimoni moble i immoble de la ciutat, estigui o no dipositat als fons dels museus.*
- b. Coneixement: potenciació de la recerca i la investigació sobre el patrimoni de la ciutat.*
- c. Identitat: difusió del patrimoni de la ciutat i dels resultats de la recerca.*
- d. Activitat: dinamització cultural de la ciutat, especialment en els aspectes relatius al patrimoni històric i artístic.*
- e. Aparador: difusió exterior de la imatge i la realitat de la ciutat.*

La definició d'objectius i de funcions que s'està elaborant ha de ser la base per a establir quins serveis han de prestar les institucions museístiques en els camps de la protecció i conservació del patrimoni, la recerca i la difusió. Aquests serveis hauran de garantir un abast i una rendibilitat cultural suficients, enfocant l'oferta cap al públic potencial: visites individuals, públic escolar, visites familiars, altres visites en grup, col·laboradors, estudiants, investigadors i turistes culturals.

D'altra banda, el Pla de Museus també haurà de definir detalladament una proposta d'organització i de gestió que compregui uns nous estatuts, la delimitació de funcions dels òrgans de govern, la coordinació amb altres departaments de l'Ajuntament i amb altres institucions. Igualment, caldrà elaborar una proposta de plantilla mínima, plantilla idònia, organigrama i distribució de funcions.

Caldrà tenir molt en compte les vies de col·laboració ciutadana, facilitar la participació d'empreses i de particulars de la ciutat mitjançant les seccions de col·laboradors, una Associació d'Amics dels Museus de Sabadell i fórmules d'esponsorització i de mecenatge que garanteixin el benefici recíproc.

Finalment, el Pla de Museus haurà de concretar el contingut temàtic de les exposicions permanents i els criteris per als projectes museogràfics parcials, que hauran d'explicar la geografia, la història i l'arqueologia de la ciutat, incidint especialment en el neolític vallesà, els orígens de Sabadell, la industrialització i l'art generat a la ciutat.

2. INFRASTRUCTURES I RECURSOS.

Actualment el Patronat dels Museus compta amb dos edificis històrics, antigues cases-fàbrica bastant modificades: la Casa Casanovas, que hostatja el Museu d'Història des del 1931, i la Casa Turull, on hi ha el Museu d'Art des de 1980.

En aquests dos edificis hi ha les exposicions permanents i temporals i els espais de treball administratiu i tècnic. La casa Casanovas compta també amb una sala d'actes i una important biblioteca especialitzada en temes d'arqueologia i història.

A més, els Museus compten amb cinc magatzems, dos en els edificis centrals, i els altres tres a Can Marçet, als antics safareigs del carrer de la Reina Elionor i a la carretera de Prats. Els magatzems, en aquests moments, estan saturats al 100% i no compleixen les condicions de seguretat i salubritat bàsiques.

De cara a un futur immediat, és imprescindible l'adequació d'un nou magatzem, dotat de mesures de seguretat i d'àrea de consulta, que actui com un veritable arxiu

d'objectes, que és el que han de ser els magatzems dels museus, amb una superfície mínima de 2.000 metres quadrats.

A mig termini, per assegurar la prestació dels serveis, caldrà definir quins hauran de ser els edificis que els hostatgin, fent d'escenaris per a l'activitat museística, i concretar un programa d'actuacions arquitectòniques que indiqui la distribució dels usos entre els edificis i els condicionants que caldrà tenir en consideració a l'hora d'elaborar projectes arquitectònics.

També es preveu la incorporació de nous espais, especialment destinats a explicar la història industrial de la ciutat, com ara un vapor, encara per determinar, i la sala de màquines del vapor Buxeda Vell.

A més de l'adquisició de nous edificis i l'adaptació dels existents, caldrà preveure la remodelació total de les exposicions permanents, l'increment dels recursos destinats a la recerca (beques, premis,...) i l'ampliació de la plantilla, com a mínim per a cobrir el que estableix la legislació vigent sobre museus.

En l'estat actual de reflexió no és fàcil xifrar les quantitats necessàries per tirar endavant tant les inversions com les despeses corrents. En qualsevol cas, és imprescindible dotar-se immediatament dels increments necessaris per fer front a la contractació del personal de seguretat, inexistent ara per ara, tal com estableix el decret 35/1992 del govern de la Generalitat de Catalunya.

El Pla també haurà d'establir els mecanismes de finançament, que tendeixin cap a un increment en l'obtenció de recursos propis i cap a una diversificació de les fonts, a través de vendes directes (llibreria i botiga dels museus), indirectes (venda de publicacions) i de la col·laboració d'altres institucions i d'empreses privades. equipaments.

La prioritat bàsica dels Museus de Sabadell ha de ser acomplir les condicions mínimes per a ser inscrits en el Registre de Museus de Catalunya abans del 26 de febrer de 1997, que és la data límit d'adaptació fixada per la legislació vigent. Aquestes condicions impliquen la instal·lació de mecanismes de seguretat, la contractació de dos vigilants per espai d'exposició obert al públic, la contractació d'un restaurador, l'adequació dels magatzems i d'espais de consulta per als investigadors, la redacció d'una normativa de seguretat, l'aïllament dels edificis de l'ambient exterior, la supressió de barreres arquitectòniques i la regularització i la informatització de la documentació dels fons.

En segon lloc, caldrà adequar les exposicions permanents a la categoria dels fons i als interessos del públic, generant nous muntatges que siguin alhora atractius per al

públic i veritablement explicatiu del passat i el present de la ciutat, cosa que implica incrementar l'atenció vers l'arqueologia pre-romana i els segles XIX i XX, en particular pel que fa a la industrialització i a la societat industrial.

3. ALGUNS ELEMENTS RELACIONALS A TENIR EN COMPTE.

El treball dels Museus afecta de manera global el conjunt de programes de desenvolupament cultural a la ciutat. En aquest sentit els Museus i implícitament el tractament del Patrimoni esdevenen elements vehiculars de la política cultural. Les estratègies de contacte entre les iniciatives sorgides des del patrimoni i la resta de programes culturals i educatius és fonamental per avançar en el progrés harmònic de la ciutat. Algunes referències fonamentals en aquest sentit són:

1. El Museu i la diversitat de públics.

De cara al futur, cal que el Pla de Museus tingui en compte les necessitats de la totalitat del públic potencial, que es dividiria en els següents grups:

- a. Públic escolar.*
- b. Estudiosos, investigadors i estudiants universitaris.*
- c. Població en general de Sabadell i de les rodalies.*
- d. Visitants de fora la ciutat interessats en la seva història, inclòs l'art i, especialment, la revolució industrial.*
- e. Tercera Edat.*

Per a cadascun d'aquests grups caldrà dissenyar activitats específiques que permetin el seu apropament a la institució i, en la mesura de les possibilitats, la participació en el seu funcionament.

2. Relació Museus-Educació

Arreu del món els museus són considerats com a instruments educatius molt

poderosos, atesa la facilitat que tenen per transmetre continguts i conceptes mitjançant els objectes i la informació integrats en muntatges museogràfics correctes (comprensibles per al gran públic) i complementats per activitats dissenyades específicament per al públic escolar, bàsicament tallers i itineraris.

En el cas de Sabadell, creiem que la relació entre museus i educació no tan sols s'ha de mantenir sinó que cal incrementar-la i diversificar-la, establint mecanismes de participació dels educadors/es en la concepció i la planificació de noves activitats, tot integrant-les en el disseny curricular de la reforma educativa.

D'altra banda, dins dels programes generals de relació entre política cultural i educativa, caldrà assegurar la presència del Museu a totes les escoles i els instituts de la ciutat per tal de difondre la història i la realitat de Sabadell. Els museus hi hauran de tenir un paper important tant en la planificació de les activitats com en el suport tècnic i humà a algunes d'aquestes. És factible deixar petites col·leccions d'objectes antics a cadascuna de les escoles per tal que els professors/es els puguin utilitzar en les seves classes i els alumnes els puguin observar i manipular.

En tots els casos, caldrà que hi hagi un enfoc de les activitats que permeti la vinculació de les dades històriques i dels elements patrimonials amb la realitat present i futura de la ciutat, contribuint al desenvolupament de l'esperit crític i autocrític dels nois i noies i incitant el compromís social .

A més, cal considerar l'important paper de les activitats i les visites escolars als museus en la creació i regeneració dels públics, no tan sols pel fet de fer adquirir des de la infantesa l'hàbit de visitar museus, sinó també per l'efecte d'atracció que tenen aquestes visites sobre la família dels escolars. Així, els nois o noies que surten contents d'un museu acostumen a tornar a visitar-lo amb els seus pares, que al seu torn hi duren els amics i d'altres infants.

Igualment, caldrà preparar activitats específiques destinades a les escoles d'adults, mentre que els centres d'esplai haurien de poder fer ús de les activitats escolars en un horari adequat. També és molt important la vinculació amb les universitats i els estudiants universitaris.

Les relacions amb els estudiants universitaris han de desenvolupar-se també fora del marc de les relacions institucionals, atès que els museus poden ser centres idonis per complementar la formació acadèmica des d'un punt de vista pràctic. A través de les seccions de col·laboradors, els estudiants de Sabadell

i de les rodalies han de poder aproximar-se a la recerca històrica, arqueològica i geogràfica i a la museografia, adquirint una experiència que facilitarà la seva inserció laboral.

Aquests estudiants seran els principals usuaris de la Biblioteca-Centre de Documentació, juntament amb els ensenyants motivats en la vinculació entre el medi i els continguts curriculars.

Finalment, els museus han de ser un dels vehicles de transmissió de la identitat sabadellenca, en tota la seva complexitat i en els seus aspectes materials i immaterials, vers les noves generacions.

3. Relació Museus-àmbit sòcio-cultural.

Els museus han d'estar tan vinculats com sigui possible al teixit social, econòmic i cultural de la ciutat. Aquesta implicació s'ha de produir de molt diverses maneres i del seu èxit dependrà en bona part l'assoliment dels objectius de la institució. Es propugna una simbiosi entre museu i ciutat de la qual en surtin beneficiades totes les parts, de forma que algun dia es pugui

arribar a parlar d'un veritable museu-ciutat, mentre que l'extensió del museu fora de les parets dels edificis faci de la ciutat una ciutat-museu, trencant l'esquema vuitcentista de museu-edifici-exposició permanent tancada, encara massa vigent a Catalunya.

Cal preveure l'extensió de les activitats i instal·lacions museístiques a diversos punts de la ciutat, anomenats "antenes" dins la teoria dels ecomuseus. Igualment, caldrà estendre els circuits de les exposicions temporals de producció pròpia als Centres Cívics i als Centres Culturals de la ciutat, i produir-ne algunes d'específiques en col·laboració amb aquestes dependències municipals.

El discurs patrimonial del museu ha de ser necessàriament policèntric, entenent com a objecte patrimonial el conjunt de la ciutat amb tota la seva complexitat. La descripció pública d'aquesta complexitat no tan sols s'haurà de desenvolupar dins els edificis que siguin assignats als museus, sinó que estendrà una xarxa per la ciutat mitjançant itineraris, retolació d'edificis i monuments i adequació d'aquests a la visita pública, sempre en col·laboració amb els altres departaments de l'ajuntament implicats en la gestió i la difusió del patrimoni.

Igualment, caldrà implicar les entitats i els col·lectius de barri en l'organització d'exposicions i altres activitats, especialment d'aquelles més relacionades amb l'època contemporània. Tot plegat, generarà l'aparició de circuits barri-centre generats pels itineraris i les noves "antenes museístiques".

Els museus també haurien de col·laborar amb els equipaments de barri, i en particular en les activitats de formació/aprenentatge i en programes de difusió del patrimoni dels barris, entès com a descriptor del seu passat i símbol de la seva identitat.

En qualsevol cas, les activitats dirigides al gran públic (exposicions permanents, temporals i itineraris) hauran de ser concebudes d'una forma atractiva, capaç d'atreure el gran sector del públic que no visita museus mai o gairebé mai.

L'extensió del museu vers la ciutat no es pot limitar a l'espai físic, sinó que ha d'incorporar també l'espai comunicatiu. En aquest sentit, és recomanable l'establiment de línies de col·laboració continuada amb els mitjans de comunicació de masses locals (diaris, ràdio i televisions) per tal d'oferir al públic informació sobre el patrimoni de la ciutat i les activitats dels museus,

cercant noves formes de comunicació que superin la simple notícia periodística (fitxes de patrimoni, passatemp i concursos centrats en temes locals, itineraris, documentals, producció de vídeos, articles de fons encarregats a especialistes).

En aquest sentit és important plantejar-se la connexió del centre de dades, un cop hagi estat informatitzat, a les xarxes informàtica d'accés telefònic, facilitant així l'accés a la informació des dels domicilis.

Pel que fa a la participació activa del públic dins la institució, caldrà establir diversos canals adequats als diferents interessos i potencials de col·laboració:

- a. Seccions de col·laboradors: estan en vies de revitalització i han d'integrar els investigadors, estudiants universitaris i afeccionats a la història i a la història de l'art desitjosos de realitzar activitats corresponents als objectius i als àmbits temàtics dels museus. Les seccions col·laboraran amb la programació dels museus i en tindran una de pròpia, a càrrec del pressupost de la institució.*

- b. *Associació d'Amics: de nova creació, haurà d'integrar aquelles persones interessades a conèixer les activitats dels museus i a donar suport a la seva existència mitjançant un ajut econòmic més o menys simbòlic. L'Associació hauria de comptar amb personalitat jurídica i un programa d'activitats propi.*

- c. *Revisió de les activitats: en totes les activitats on sigui possible, i especialment en les exposicions, s'establiran mecanismes que permetin al públic expressar les seves opinions i aportar idees útils per a millorar el funcionament de la institució i/o de l'activitat concreta. Aquests mecanismes poden anar des d'un llibre de visites, obert a les anotacions de tots aquells que ho desitgin, fins a un programa interactiu d'ordinador capaç d'emmagatzemar les opinions dels usuaris, passant pel ja clàssic sistema d'enquestes al públic.*

Hom haurà de tenir ben present la necessitat d'aproximar-se al públic també des del punt de vista temàtic, tant amb exposicions permanents com temporals, intentant tractar temes patrimonials d'interès general i aspectes històrics fonamentals per a la millor comprensió de la ciutat actual (indústria tèxtil,

emigració, desenvolupament urbanístic, història oral,...), fent palès el seu caràcter divers i plural. Dins d'aquesta aproximació hi tenen un lloc important les "antenes del museu" i els itineraris urbans, que generalment hauran de ser autoguiats, donades les dificultats per professionalitzar-los o aconseguir la creació d'equips voluntaris.

En resum, els museus hauran d'oferir informació als ciutadans en funció dels diferents nivells socio-culturals i preparada de la següent manera: Exposicions permanents i temporals, seccions de col·laboradors, conferències, activitats escolars, mitjans de comunicació, publicacions, vídeos i àudio-visuals, biblioteca-centre de documentació (i xarxa telemàtica).

A.2. PLA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC.

Els edificis i la seva relació amb el teixit urbà, constitueixen juntament amb els altres béns patrimonials, una síntesi de la història de la ciutat.

El present Pla, cal situar-lo en una proposta més àmplia que serà la que defineixi una política global per tot el patrimoni cultural. La seva redacció haurà de partir

d'aquest fet i de l'existència legal del Pla de Protecció del Patrimoni Arquitectònic de Sabadell (PEPPAS)

1. El PEPPAS

El treball de redacció del PEPPAS s'iniciaren l'any 1980, i després de dues aprovacions inicials els anys 1982 i 1987, fou aprovat definitivament l'any 1989. Actualment es troba en fase revisió.

El PEPPAS es fonamenta en els següents objectius:

- 1. La descripció dels edificis i els elements que integren la selecció del patrimoni arquitectònic de la ciutat, objecte de protecció.*
- 2. La determinació de com han de ser protegits els béns catalogats. Tenint en compte que la conservació del bé, ja sigui total o parcial, serà completa solament si s'insereix funcionalment a la vida urbana.*
- 3. La definició d'unes bases pel desenvolupament de la col.laboració entre l'administració i els particulars, bé aprofitant els mecanismes que ofereix la legislació actual o bé proposant arbitrar avantatges d'ordre patrimonial i fiscal.*

2. ELS BÉNS CATALOGATS.

Els béns que formen el catàleg, edificis i elements, són nombrosos.

Cada bé protegit té una fitxa individual amb una part informativa i descriptiva i una part normativa.

El paràmetres de referència que s'han utilitzat per efectuar la selecció són:

- 1. La tipologia: Comporta la descripció del elements característics que conformen cada grup específic. Aquest elements seran els punts de referència a l'hora de definir l'abast i el tipus de protecció.*
- 2. La historia. Situa el bé catalogat en el marc de l'evolució urbana i ajuda a explicar uns fets físics que isoladament no tindrien transcendència.*

3. *La qualitat artística. Cal distingir-hi dos aspectes, els referents a la composició (ritmes, seriació,...), i els aplicats (treball d'ofici).*
4. *La localització. Constitueix un paràmetre que valora una edificació pel fet de pertànyer a un indret determinat que l'influeix, i a l'inrevés.*

La part informativa de cada bé es complementa amb la data de construcció, el nom de l'autor i la descripció dels canvis experimentats en els darrers anys. Hi ha també una part d'informació gràfica i fotogràfica.

3. PROGRAMES I PROPOSTES DE TREBALL.

Avui disposem de l'instrument normatiu que ha de fer possible la conservació, la defensa i la millora del patrimoni arquitectònic. Però revitalitzar el patrimoni i fer-ne gaudir a tota la població passa per la intervenció decidida des de l'Administració, des de l'escola i des del món associatiu.

1. *Una voluntat d'intervenció i d'inversió continuada en els béns catalogats, en primer lloc per rehabilitar els edificis en desús, i després per mantenir-los i millorar-los.*
2. *La proposta d'intervenció ha de prioritzar la rehabilitació dels edificis de major valor històric i arquitectònic.*

En aquest sentit cal entendre la rehabilitació de Sant Vicenç de Jonqueres i les propostes immediates d'actuació a: l'Ermida de Sant Nicolau, l'Església de Sant Pau de Riu-sec, el Molí de Sant Oleguer i el safareig de la Font Nova.

3. *El nou ús dels edificis rehabilitats ha de tenir un caràcter públic. S'han de generar alternatives d'ocupació que impliquin guanys culturals per a la ciutat en connexió amb la seva vida cívica o artística.*

Els edificis poden servir per consolidar entitats d'importància cultural i amb una indiscutible voluntat de servei públic, com és el cas del Servei General d'informació de la Muntanya que té la seva seu a la església de Sant Vicenç de Jonqueres.

4. *El Pla d'equipaments culturals de Sabadell serà l'instrument que permeti associar les necessitats infraestructurals de la ciutat amb les possibilitats dels edificis rehabilitats.*

5. *Fomentar la recerca i la difusió del patrimoni arquitectònic: la història, la construcció, l'estil arquitectònic, les tipologies, la seva distribució a la ciutat. Cal difondre'l entre tot tipus de públic i en aquest sentit s'està iniciant una col.lecció sobre el patrimoni de la ciutat amb molta informació gràfica per tal de facilitar-ne la comprensió a un ampli ventall de públic.*
6. *La senyalització "in situ", amb la mínima informació i un tractament estètic adequat, esdevé un instrument inapreciable per tal d'estendre'n el coneixement. També contribuirà a millorar el coneixement general respecte del nostre patrimoni la creació de circuits i itineraris incorporats a les Festes Majors i actes del calendari festiu municipal.*
7. *Cal aprofitar els suports que ens ofereixen les tecnologies d'ús massiu, especialment el vídeo i l'informàtica, sense oblidar les possibilitats immenses que en un futur immediat ens aportaran les noves tècniques de realitat virtual i simulada. Cadascuna d'aquestes eines incrementa el seu valor mediàtic aplicada al camp escolar.*
8. *És precisament a l'escola on la difusió del patrimoni adquireix un caràcter d'urgència, ateses les seves possibilitats en el terreny de la creació d'una identitat local més sòlida. Cal posar a l'abast de professors i alumnes els fons documentals, potenciar l'observació en viu, l'entrevista i la relació oral.*
9. *És molt important col.laborar amb les associacions, entitats i ciutadans a nivell personal dedicats i interessats en la recerca històrica, donant suport a les seves iniciatives i establint acords i convenis de col.laboració. El món associatiu permet treballar amb major èmfasi els processos de conscienciació col.lectiva per tal de conservar i protegir millor el patrimoni de la ciutat*

A.3. PLA DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC

El terme de Sabadell és ric en testimonis arqueològics i paleontològics: un clima benigne i la seva situació en el passadís de comunicació natural, entre el continent i la península, han propiciat des de molt antic el seu poblament.

El Pla del Patrimoni Arqueològic, té com a objectiu general propiciar el coneixement, la conservació i la difusió dels béns mobles i immobles, per a l'estudi dels quals cal utilitzar metodologia arqueològica. També integra els elements geològics i paleontològics relacionats amb l'ésser humà i amb els seus orígens i antecedents.

L'abril de l'any 1992 es va acabar la redacció de l'Avenç de Pla de Protecció del Patrimoni Arqueològic. El motiu fonamental de la seva elaboració havia estat la constatació de la insuficiència de mecanismes urbanístics que permetessin incidir en

la salvaguarda del patrimoni arqueològic.

L'Avanç de Pla està integrat pels següents documents:

- a. *La memòria*
- b. *Un catàleg de les àrees d'expectativa arqueològica, amb una fitxa d'identificació de cadascuna.*
- c. *Documentació annexa.*

1. OBJECTIUS GENERALS.

1. *Incidir en el procés constructiu urbà i d'ocupació del territori per tal de salvaguardar el patrimoni arqueològic i aquells elements d'interès paleontològic i geològic, i evitar el major nombre possible de troballes fortuïtes.*
2. *Possibilitar la tasca científica d'estudi i documentació dels jaciments i, si s'escau, la recuperació i la conservació del seu contingut.*

La definició de patrimoni arqueològic utilitzada parteix de la base que són objecte de protecció, per part de l'Avanç de Pla, els béns mobles i immobles d'interès històric o científic susceptibles d'ésser estudiats amb metodologia arqueològica, paleontològica o geològica.

El concepte de patrimoni arqueològic ha variat substancialment en els darrers anys fins a reconèixer que la seva metodologia és apta per a èpoques més modernes.

Cal constatar que en els llocs on s'han produït excavacions importants, apareixen jaciments arqueològics. El subsòl de la ciutat és ric en restes arqueològiques i podem considerar tot el terme municipal com una "macroàrea" d'expectativa arqueològica.

És convenient establir gradients d'expectativa arqueològica que determinin nivells diferents de control de les excavacions i de la intervenció de les administracions competents.

Des del punt de vista de la reglamentació urbanística el document de l'Avanç de Pla recull els mecanismes de control sobre patrimoni arqueològic del Pla General i del Pla del patrimoni arquitectònic.

2. ÀMBITS DE TREBALL DE L'AVANÇ DEL PLA.

1. *Catàleg. El catàleg o inventari defineix l'àmbit específic d'actuació del pla. La redacció final determinarà l'àmbit de protecció de cada àrea catalogada.*
2. *Tipus d'àrees d'expectativa arqueològica. El pla distingeix cinc tipus diferents d'àrees d'expectativa arqueològica en funció de l'existència d'estructures al subsòl o a la superfície.*
3. *Regulació. En funció dels tipus d'àrees definides es determinarà com procedir per qualsevol actuació (plantejament urbanístic, llicències, execució d'obres).*
4. *Definició de les formes d'actuació. En funció de les característiques de cada àrea es precisaran les formes d'actuació preceptives i les possibles. Aquestes poden ser: prospecció, excavació, conservació, consolidació i restauració.*
5. *Les troballes fortuïtes. Malgrat que el Pla tingui més àrees definides, cal preveure la situació de les troballes fortuïtes.*
6. *La col.laboració i la compensació dels particulars afectats. Caldrà preveure mecanismes que alleugereixin les càrregues que suposa l'afectació per una àrea d'expectativa arqueològica i la seva explotació i, si s'escau, la conservació de restes.*
7. *El seguiment del Pla: el pla regularà el procediment de modificació, el de revisió i el d'informació de les intervencions a efectuar en el seu àmbit.*
8. *Catàleg d'àrees d'expectativa arqueològica. El Pla defineix i situa unes 44 àrees d'expectativa arqueològica.*

La fitxa de cada àrea conté:

- *La denominació*
- *La localització*
- *La cronologia*
- *La descripció del jaciment*
- *L'ús actual*
- *La propietat*
- *L'estat de conservació*
- *Cronologia i descripció de les actuacions realitzades*
- *Notícies històriques*
- *Bibliografia*
- *Informació fotogràfica.*

3. LA SITUACIÓ ACTUAL I PROPOSTES D'ACTUACIÓ

Dins de l'àmbit autonòmic, els béns arqueològics estan protegits i regulats per la Llei del Patrimoni Cultural Català i per algunes disposicions de menor rang.

A nivell municipal tenim les disposicions que al respecte té el Pla General d'Ordenació i l'Avanç del Pla que hem sintetitzat més amunt.

El patrimoni arqueològic del nostre entorn és, si fos possible, més desconegut que altres tipus de béns patrimonials, sigui per la seva naturalesa, sigui per la poca difusió que ha tingut.

Les actuacions que cal portar a terme es centren en els següents punts:

- 1. Redacció del Pla de Patrimoni Arqueològic.*
- 2. Establir els mecanismes per al seguiment del propi Pla.*
- 3. Una proposta d'intervenció que prioritzi aquells indrets més adients per portar a terme una tasca de caire didàctic i cultural.*
- 4. Difusió del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com també els resultats que en aquest camp es vagin assolint, dirigida tant als especialistes com al públic en general, ja que és a través del coneixement de la problemàtica del patrimoni que es pot crear un clima propici per a conservar-lo.*
- 5. Fomentar la responsabilitat col·lectiva en la conservació del patrimoni arqueològic.*
- 6. Facilitar que des de l'escola es puguin utilitzar els béns patrimonials com a eines de coneixement.*
- 7. Col·laborar i fomentar les iniciatives de les associacions i entitats relacionades amb els estudis històrics i la seva difusió.*
- 8. Fomentar el coneixement de la realitat històrica de cada barri entre els mateixos veïns.*

A.4. PLA DE BÉNS MOBLES, IMMOBLES I COL·LECCIONS

L'objecte d'aquest Pla és la definició dels béns mobles i col·leccions, relacionats amb

la història que pel seu valor mereixen una especial protecció i defensa.

El Pla de Béns Mobles es deutor de les Consideracions generals sobre el Patrimoni Històric i Cultural que defineix els grans trets de la política patrimonial. El Pla haurà de tenir en compte a més d'aquest marc general, l'existència dels plans (catàlegs) que li són propers i delimitar-ne l'àmbit d'actuació en funció de la seva complementarietat.

1. OBJECTIUS BÀSICS.

Els objectius del Pla són:

- 1. El coneixement més ampli possible de tots els béns mobles de la ciutat.*
- 2. El manteniment i la conservació dels béns, amb una proposta de seguiment del seu estat de conservació.*
- 3. Una proposta de les obres que es volen protegir.*
- 4. Donar especial rellevància als béns identificadors de la història local i per tant a tots els relacionats amb la indústria tèxtil.*
- 5. Una proposta d'adquisició de béns lligada al Pla de Museus.*
- 6. La difusió dels coneixements obtinguts a través del seu estudi.*

2. PROPOSTA DE REALITZACIÓ

El primer que cal fer són els inventaris o catàlegs, ja que són una eina de coneixement i el pas indispensable per classificar i comparar els béns existents.

Dels catàlegs, n'ha de sortir una classificació tipològica, d'autors, d'èpoques i, en definitiva, una visió global del tema, que ha de guiar la valoració de cada bé i ajudar a establir les propostes de conservació i de protecció.

Donada la varietat de tipologies de béns mobles, caldrà fer un especial esforç de definició i una adequació a les particularitats de la ciutat.

L'àmplia casuística de situacions en què es troben els béns, a cavall entre l'àmbit

públic i el privat, tant pel que fa a la localització com a la propietat, recomanen incentivar especialment la col.laboració entre tots els implicats.

En una primera aproximació s'estableixen els següents grups per a la realització dels inventaris:

1. *Elements aplicats a l'arquitectura:*
  - *Reixes i elements de forja*
  - *Elements escultoris adossats a edificis*
  - *La ceràmica*
  - *Els vitralls*
  - *La fusteria*
  - *Elements escultòrics del cementiri*

2. *Els béns mobles de l'Església:*
  - *Campanes*
  - *Imatges*
  - *Pintures*
  - *...*

3. *Màquines i elements d'arqueologia industrial*

4. *Les col.leccions*

5. *Els béns d'interès artístic*

6. *El mobiliari i els instruments musicals*

És d'esperar que l'aprofundiment en cadascun d'aquests grups produirà ajustos entre ells i meres subclassificacions.

Donada la varietat de tipologies, cada inventari es realitzarà de manera autònoma seguint uns criteris generals, que es poden concretar en la realització d'una fitxa per cada bé que ha de contenir com a mínim la següent informació:

- a. *La descripció del bé, l'autor, la data de realització, la propietat.*

- b. *La localització*

- c. *Informació fotogràfica i, si s'escau, gràfica*
- d. *Recull històric*
- e. *Estat de conservació*
- f. *Recull bibliogràfic i documental*

La fitxa de cada bé s'ha d'entendre també com un mecanisme de conservació de la memòria històrica, particularment d'aquells béns per als quals no s'estableixen mesures de protecció.

És important donar als béns alternatives de futur emplaçament. Pensem per exemple en els béns adossats a edificis que un dia es poden enderrocar.

Les dades obtingudes en els inventaris han de donar pas a una petita memòria que contextulitzi els elements, tregui les conclusions adients i sigui el punt de partida d'una proposta d'actuació.

A.5. PLA D'ESCULTURES I MONUMENTS

El Pla d'Escultures i Monuments consta de tres parts: un inventari dels monuments, una proposta d'intervenció a partir dels problemes que es desprenen de la catalogació i, finalment, una proposta global de noves adquisicions a partir de la configuració d'un mapa de llocs d'emplaçament.

Actualment les dues primeres parts del pla ja han estat realitzades i resta per completar la tercera. Per tal d'aclarir els objectius generals del pla i en el benentès que es pot consultar el material existent, a continuació es realitza una breu descripció dels objectius de cadascuna de les parts per centrar-nos en l'anàlisi del que haurà de ser la tercera part.

1. OBJECTIUS GENERALS I DESENVOLUPAMENT DEL PLA.

1. *El coneixement del patrimoni escultòric de la ciutat a partir de documentació històrica, visual i tècnica.*
2. *Una possible reconstrucció de la identitat de la ciutat a partir d'una anàlisi*

de la tipologia dels seus monuments, a qui són dedicats i qui han estat els patrocinadors.

3. *Una intervenció sistemàtica i ordenada al patrimoni de tal manera que quedi controlat l'inevitable procés de degradació que pateix tot monument a la via pública.*
4. *La formulació d'una primera proposta d'obres que es volen incloure al catàleg del patrimoni artístic de la ciutat que cal protegir.*
5. *La difusió dels coneixements obtinguts.*
6. *El disseny d'un pla global d'intervenció segons un programa periòdic a tres nivells:*

6.1. *Sobre el patrimoni:*

- *Conservació*
- *Restauració*
- *Enjardinament i il.luminació*
- *Revisió de l'emplaçament i de la tipologia quan calgui.*
- *Actualització de la documentació històrica i tècnica.*

6.2. *Una proposta de noves adquisicions que abraçaria tota la geografia de la ciutat segons el criteri següent:*

- *Entrades a la ciutat*
- *Grans vials perifèrics*
- *Vials i eixos interiors*
- *Llocs rellevants vinculats al patrimoni*
- *El centre històric*
- *Els parcs urbans*
- *Estacions i altres espais de singularitat social i arquitectònica que es vulguin potenciar.*

6.3. *L'edició d'una guia d'escultures i monuments que permeti el coneixement del patrimoni artístic de la ciutat i la seva història.*

L'inventari de monuments i escultures a la via pública es realitzà entre el novembre de 1991 i el març de 1992, després de comprovar la inexistència d'un catàleg del patrimoni escultòric.

L'inventari es va realitzar atenent els següents criteris bàsics:

1. Metodologia

- *Una fitxa tècnica de l'obra*
- *Un document visual: fotografia i diapositiva*
- *Reconstrucció de la seva història*
- *Recull bibliogràfic i/o de premsa*
- *Estat de conservació.*

A l'hora de comptabilitzar els monuments a la via pública es va plantejar la necessitat de fixar uns límits clars de treball:

- *No forma part de l'inventari, l'escultura funerària per considerar-la d'àmbit tancat i amb una identitat pròpia que requereix un tractament específic.*

S'indica la necessitat de fer aquesta anàlisi en un futur immediat.

- *No s'han comptabilitzat les escultures adossades a l'arquitectura, pel fet que estan mancades del caràcter propi de l'escultura - independentment de la seva qualitat-; esdevenen un element ornamental de l'edifici i és aquest el protagonista absolut i l'element integrador de totes les arts que aplega.*

S'indica la necessitat de fer aquesta anàlisi en un futur immediat.

- *Formen part del recull, les plaques commemoratives adossades als murs arquitectònics, pel fet que s'hi han col.locat posteriorment. En aquest sentit s'ha de considerar que conceptualment no formen part de l'edifici.*

D'altra banda, encara que les plaques no tenen la qualitat tridimensional pròpia de l'escultura, formen part del conjunt de monuments de la ciutat tot i que en un sentit commemoratiu i no pas ornamental.

2. Memòria

De l'anàlisi de les dades obtingudes de la fitxa tècnica i la història de cada monument, s'ha realitzat una contrastació de continguts que han permès la